

**YAPILI ÇEVRENİN MORFOGENEZ İLE YENİDEN TASARIMINA
YÖNELİK ÜRETKEN BİR YAKLAŞIM ÖNERİSİ**

Cansu ERDOĞAN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

HAZİRAN 2021

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Cansu ERDOĞAN

28/06/2021

YAPILI ÇEVRENİN MORFOGENEZ İLE YENİDEN TASARIMINA YÖNELİK ÜRETKEN BİR YAKLAŞIM ÖNERİSİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Cansu ERDOĞAN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Haziran 2021

ÖZET

Mevcut olanı kendisine ait kurallarla yeniden tanımlayan ve bu kuralların tekrarı ile özgün bir örüntü yaratan üretken yaklaşımların, bunu yaparken kurallarına referans edinebileceği başka bilimlerden örnekler üzerinde incelemeler yapması yardımcı bir düşüncedir. Bu çalışma; doğadaki bir şeyin bozulmasını parazitin “bozmak” ve “yeniden tanımlamak” yaklaşımıyla var olan kuralı bozmak ve kendi örüntüsüyle yeniden kurgulamak olarak düşünüp buradan kendine özgün üretken bir yaklaşım üretme denemesidir. Infill uygulamalar ile yapıli çevrelerde meydana gelen değişimin, çevre ve fiziki unsurları üzerinden analizini yapma aşamaları sürekli var olacak bu değişimlere adapte olabilen tasarımların varlığını sorgulatmaktadır. Bu aşamada akla gelen evrimsel mimarlığın ana konseptine göre, doğayı doğrudan taklit söz konusu olmayıp doğadaki süreçlerin işleyişi incelenmektedir ve biçim türetme süreci; doğadaki evrim sürecine benzemektedir. Infill kavram olarak çevresinden bağımsız düşünülemez bir olgudur. O çevreyle nasıl ilişki kurulacağını düşünürken mevcut durumu tanımlama ihtiyacından ötürü konağın durumunu dolayısıyla konak yapıdaki tarifleri oluşturmaktadır. Parazit ise o kuralların nasıl değişeceğini ve değişme yöntemini tariflemektedir. Infill çalışmaları genellikle bir boşluğu doldurmak, tarihi çevrede var olma yolları vs. üzerine yoğunlaşırken; parazit mimari denildiğinde ise konak yapıya tutunması üzerine ve fiziksel konumuna odaklanılmıştır. Bu çalışma bunlardan farklı olarak infill kavramını var olan düzenin kurallarını tanımlamak, paraziti de doğadan gelen anlamıyla bu var olan düzeni bozan ve kendi yaklaşımıyla değiştiren kurallar olarak tarif etmek üzerine kendine bir yöntem oluşturmaktadır. Benzer olarak her iki kavram için de fiziki konum en ön plandadır. Çalışmada izlenen yaklaşımda ise her iki kavram da özünde kural tanımlayıcıdır. Biri var olanı tarifleyen kurallar tanımlarken diğeri mevcut düzeni bozan kurallar tanımlar.

Bilim Kodu : 80107

Anahtar Kelimeler : Doğa esinli tasarım, infill, parazit, parazit mimarlık, dönüşüm, evrim, adaptasyon, kent boşlukları, kent hafızası, kentsel bellek

Sayfa Adedi : 124

Danışman : Doç. Dr. Arzu ÖZEN YAVUZ

A GENERATIVE APPROACH PROPOSAL FOR THE REDESIGN OF BUILT ENVIRONMENT FIELDS THROUGH THE CONCEPT OF MORPHOGENESIS

(M. Sc. Thesis)

Cansu ERDOĞAN

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES

June 2021

ABSTRACT

It is a helpful thought for generative approaches that redefine the existing with their own rules and create a unique pattern by repetition of these rules. In this work; It is attempted to produce a unique productive approach by considering the deterioration of something in nature as breaking the existing rule with the parasite's approach of "breaking" and "redefining" and reconstructing it with its own pattern. The stages of analyzing the change in the built environment through contextual, morphological and visual features through Infill applications question the existence of designs that can adapt to these changes that will constantly exist. According to the main concept of evolutionary architecture that comes to mind at this stage, there is no question of imitating nature, the process in nature is taken into account and the process of deriving form; similar to the evolutionary process in nature. As a concept, infill is an unthinkable phenomenon independent of its environment. Because of the need to define the current situation while considering how to establish a relationship with the environment, he creates the status of the host, thus the descriptions in the mansion structure. The parasite describes how those rules will change and the method of change. Infill works are generally about filling a gap, ways of being in the historical environment, etc. while concentrating on when parasitic architecture is mentioned, the focus is on its attachment to the host structure and its physical location. Unlike these, this study creates a method for itself by defining the concept of infill as the rules of the existing order, and to describe the parasite as rules that disrupt this existing order with its own approach and change it with its own approach. Similarly, for both concepts, physical location is at the forefront. In the approach followed in the study, both concepts are essentially rule-defining. One defines rules that describe the existing, the other defines rules that disrupt the existing order.

Science Code : 80107

Key Words : Nature inspired design, infill, parasite, parasitic architecture, transformation, evolution, adaptation, urban spaces, urban memory

Page Number : 124

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Arzu ÖZEN YAVUZ

TEŞEKKÜR

Tez çalışması sürecinde ve eğitim hayatımda bana yol gösteren, sadece değerli bilgi ve birikimleri ile değil insani yönleri ile de yaşantımda yer edinen değerli danışman hocam Doç. Dr. Arzu ÖZEN YAVUZ'a sonsuz desteği için en içten teşekkürlerimi sunarım.

Hayatta her daim yanımda olan, sevincimi üzüntümü paylaşan, sevgi ve güvenlerini eksik etmeyen aileme; babam Orhan ERDOĞAN'a, biricik kardeşim Arif ERDOĞAN'a ve her zaman en büyük destekçim, en kıymetlim, annem İmran ERDOĞAN'a teşekkürü borç bilirim.

Güleryüz ve samimiyetleriyle bana güç veren, desteklerini eksik etmeyen ikinci ailem, ÇİÇEKOĞLU ailesinin her ferdine; Gülsüm ÇİÇEKOĞLU'na ve Muammer ÇİÇEKOĞLU'na teşekkür ederim.

Son olarak hayatımın her aşamasında koşulsuz sevgisi ve desteğiyle yanımda olan, hiçbir konuda emeğini esirgemeyen sevgili hayat arkadaşım Serkan ÇİÇEKOĞLU'na sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xii
RESİMLERİN LİSTESİ	xiii
1. GİRİŞ.....	1
2. INFILL KAVRAMI VE INFILL TASARIM.....	12
2.1. Etkileşim Alanları Açısından Infill Tasarımlar	16
2.2. Tasarımda Uygulanan Yöntemler Açısından Infill Tasarımlar	21
2.2.1. Aynısını yapma	21
2.2.2. Yorumlama.....	24
2.2.3. Etkisizleştirme – Yansızlaştırma (Nötr).....	25
2.2.4. Zıttını yapma (Kontrast).....	27
2.3. Hazırlanan Rehberler ve Belirlenen Kriterler.....	27
3. MORFOGENEZ VE PARAZİT KAVRAMI.....	32
3.1. Mevcut Parazit Mimarlık Tartışmaları	34
3.1. Parazit Mimarlık Örnekleri	40
4. INFILL KAVRAMI BAĞLAMINDA PARAZİT MİMARLIK.....	44
4.1. Tasarımda Araç Olarak Parazit Mimari	46
4.2. Mimari Stüdyo Süreci	48

	Sayfa
4.2.1. Kavramsal tartışmalar ve temaların belirlenmesi.....	52
4.2.2. Öğrenci çalışmaları	57
5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	96
KAYNAKLAR	100
EKLER.....	107
EK-1. Kızılay üzerinde belirlenen çalışma bölgeleri gösterir harita.....	107
EK-2. Örnek olarak 10 numaralı çalışmanın paftaları	108
EK-3. Örnek olarak 26 numaralı çalışmanın paftaları	110
ÖZGEÇMİŞ	114

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Infill tasarım örnekleri	22
Çizelge 3.1. Parazit mimari örneklerinin kategorileri edilmesi	44
Çizelge 3.2. Grup A- İki yapı arasındaki boşluğa eklenen örnekler.....	45
Çizelge 3.3. Grup B- Yapı içi boşluklara eklenen örnekler	46
Çizelge 3.4. Grup C- Bir yapının cephesine/ çatısına eklenen örnekler	46
Çizelge 3.5. Grup D- Kent elemanına eklenen örnekler	47
Çizelge 3.6. Grup E- Yapıların havalandırma tesisatına eklenen örnekler.....	48
Çizelge 3.7. Grup F- Diğer kent yapıları (köprü, üst geçit).....	48
Çizelge 4.1. Ürünlerin yola çıkılan temalara göre gruplandırılması.....	54
Çizelge 4.2. Proje adımları.....	56
Çizelge 4.3. Tasarım süreci.....	56
Çizelge 4.4. Grup temalarına göre üretilen soyutlama maket prototipleri.....	57
Çizelge 4.5. Ürün veren çalışma grupları ve seçtikleri temalar	63
Çizelge 4.6. Çalışma 1	64
Çizelge 4.7. Çalışma 2	65
Çizelge 4.8. Çalışma 3	66
Çizelge 4.9. Çalışma 4	67
Çizelge 4.10. Çalışma 5	68
Çizelge 4.11. Çalışma 6	70
Çizelge 4.12. Çalışma 7	71
Çizelge 4.13. Çalışma 8	71
Çizelge 4.14. Çalışma 9	72
Çizelge 4.15. Çalışma 10	73

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.16. Çalışma 11	75
Çizelge 4.17. Çalışma 12	75
Çizelge 4.18. Çalışma 13	76
Çizelge 4.19. Çalışma 14	77
Çizelge 4.20. Çalışma 15	79
Çizelge 4.21. Çalışma 16	80
Çizelge 4.22. Çalışma 17	80
Çizelge 4.23. Çalışma 18	81
Çizelge 4.24. Çalışma 19	82
Çizelge 4.25. Çalışma 20	84
Çizelge 4.26. Çalışma 21	85
Çizelge 4.27. Çalışma 22	86
Çizelge 4.28. Çalışma 23	87
Çizelge 4.29. Çalışma 24	88
Çizelge 4.30. Çalışma 25	89
Çizelge 4.31. Çalışma 26	89
Çizelge 4.32. Çalışma 27	91
Çizelge 4.33. Çalışma 28	92
Çizelge 4.34. Çalışma 29	94
Çizelge 4.35. Çalışma 30	95
Çizelge 4.36. Çalışma 31	96
Çizelge 4.37. Çalışma 32	97
Çizelge 4.38. Çalışma 33	98
Çizelge 4.39. Çalışma 34	99

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.40. Çalışma 35	100
Çizelge 4.41. Çalışma 36	101
Çizelge 4.42. Çalışma 37	102

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. Tasarımın yinelemeli sürecini gösteren diyagram	4
Şekil 1.2. Mimarlık disiplininin kaynaklanan sorunlar için doğadan çözüm arayışı	4
Şekil 1.3. Doğa-esinli yaratıcı tasarım ağı	5
Şekil 1.4. Çalışma yönteminin konumlandığı ara kesit	6
Şekil 1.5. Metodoloji aşamaları	9
Şekil 2.1. Açık yapı tasarımı.....	17
Şekil 2.2. Infill yapı sınıflandırması	20
Şekil 2.3. Infill uygulamalar ile yaşanan değişim.....	34
Şekil 3.1. Morfogenez ve üretken tasarım süreçleri arasındaki ilişkinin diyagramı.....	37
Şekil 4.1. Bilginin işlenme süreci	51
Şekil 4.2. Verinin bilgiye dönüşümü	52
Şekil 4.3. Alan çalışması diyagramı	53
Şekil 4.4. Bilgi Dönüşüm Süreci.....	53
Şekil 4.5. Kentsel bellek ve kimlik oluşum sürecinde toplumsal bellek ile mekan arasındaki karşılıklı ilişki	61
Şekil 4.6. Mekân Feşmekân, sayfa 106.....	63

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 1.1. a) Vitruvius adamı, Vitruvius’a göre insan vücudunun oranları, 1490 b) “De Architectura” da Vinci’nin esinlendiği çizim	2
Resim 2.1. Yapı bazında tanımı	15
Resim 2.2. Infil nerelerde konumlanabilir	16
Resim 2.3. a) Alanın 1945 bombalaması sonrası durumu b) Dancing House	20
Resim 2.4. Centre Pompidou, Paris, 1971-1977, Renzo Piano & Richard Rogers	21
Resim 2.5. Varşova, Polonya	25
Resim 2.6. Klassis Resort hotel	25
Resim 2.7. Boston Public Library and Johnson addition	27
Resim 2.8. Court reflections, St. Louis, Missouri	28
Resim 2.9. Ulusal Müze Diyalog Merkezi, KWK Promes Ofisi, Szczecin, Polonya	28
Resim 2.10. Le Grand Louvre, I.M. Pei, Paris, Fransa, 1983-1989	29
Resim 2.11. Centre Pompidou, Paris, 1971-1977, Renzo Piano & Richard Rogers	30
Resim 2.12. Infill tasarım kriterleri	33
Resim 3.1. Yarışma sloganını içerir poster: “Tüm parazitler yırtıcı değildir.”	39
Resim 3.2. Yarışma posterleri	41
Resim 3.3. Farklı kentlerde yapılan tasarımlar	42
Resim 3.4. İki farklı parazit tutum örneği	42
Resim 3.5. a) Royal Ontario Müzesi, Toronto b) Yeşil Sergi Evi, Rotterdam	43
Resim 3.6. Parazit bina-konak ilişkisine göre sınıflandırma örneği	44

1. GİRİŞ

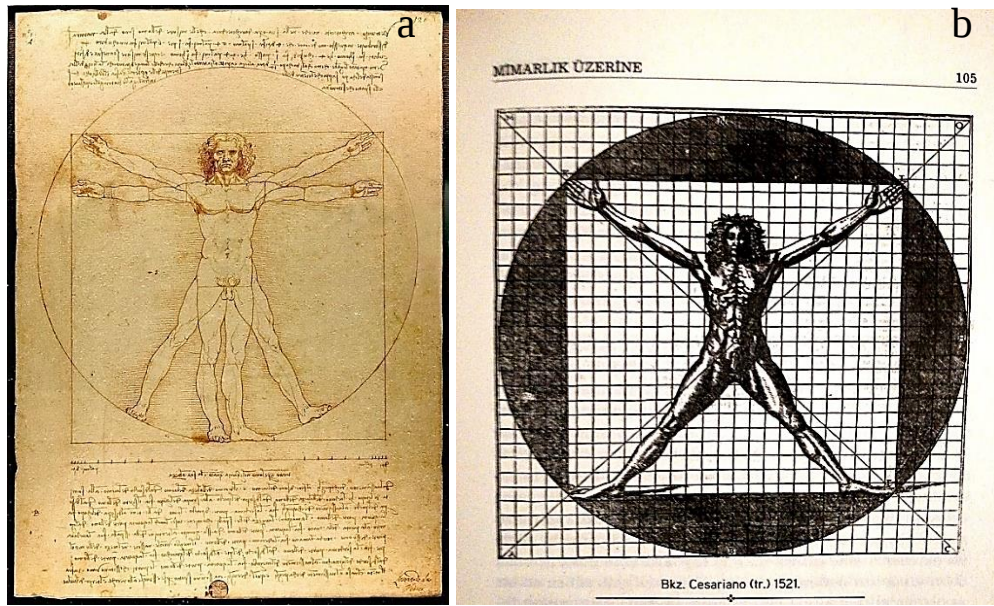
Doğa; isim olarak sözlükteki anlamıyla, “kendi kuralları çerçevesinde sürekli gelişen, değişen canlı ve cansız varlıkların hepsi” ve “insan eliyle büyük değişikliğe uğramamış, doğal yapısını koruyan çevre” anlamlarına gelmektedir. İnsanlar, hayvanlar ve bitkiler “canlı doğa”yı oluştururken dağlar, taşlar, denizler, güneş, yıldızlar, hava, bulutlar vs. da “cansız doğa”yı oluşturmaktadır. Canlı ve cansız doğanın varlıklarını sürdürdükleri dış ortama da çevre denilmektedir. Doğada her öge ve süreç, birbiri ile etkileşimlidir ve bir döngü içerisinde. Doğa bu denge içerisinde kendi dinamiğini yaratmaktadır. Yaşanan dinamizm içinde; doğada barınan tüm cansız varlıklar değişmekte, tüm canlı varlıklar da evrimleşmektedir [1].

Bir canlının yaşadığı doğal ortamın koşullarına bağlı olarak şekillenen bir yapıya sahip olması yaşam alanına ve değişen koşullara adaptasyonunu sağlayarak zaman içinde canlılığın devamı için elzem bir koşul olmaya başlar. Canlı bu yolla yaşamını devam ettirir ve genetik kodlarını gelecek nesillere aktarır. Değişen şartlar sonucu evrimsel süreçler gerçekleşir ve yeni koşullara uyum sağlayabilen yeni nesiller yetişir. Değişime ayak uyduramayan özellikler doğal olarak seçilime uğrayarak yok olmaya mahkumdur. “... daha iyi anımsanmak için hep aynı kalmak ve hareketsiz durmak zorunda olduğundan, ... eridi, çözüldü ne yok oldu. Yeryüzü unuttu onu.” [2].

Doğadaki işleyiş konusunda yapılmış araştırma ve uygulamalarının özünde yatan “doğal dünyanın organizasyonunun ve bu dünyadaki enerji sistemlerinin morfolojisinin, geleceğin yapıları ve kentleri için, yeni ‘metabolik morfolojilere’ sahip birtakım modeller oluşturulmasını sağlaması” amacı ile paralel olarak; doğada var olan oluşum, gelişim ve adaptasyon gibi süreçlerin damıtılarak tasarımda konsept veya teknik olarak kullanılması özellikle temel mimari tasarımında giderek artan bir yaklaşımdır [3].

Vitruvius’a göre (2015), “Mimarlık, çeşitli el sanatlarının dışında ve üstünde, özünü doğadan alan ve insan aklıyla bütünleşen yüce bir sanattır.” ve “Doğa, insan vücudunun organlarını çerçevenin tümüne oranlanacak şekilde yarattığından, eskilerin mükemmel binalarda değişik öğelerin düzeninin tümüyle kesin bir bakışım içinde bulunması kuralının sağlam bir nedene dayandığı” görüşündedir ve bu görüşünü; ağaçların yüksekliği arttıkça bakışımli bir şekilde

incelerek tepeye ulaşması ile örneklendirmektedir. Çünkü doğaya göre yukarıdakinin yükseklik ve kalınlığının aşağıda olandan daha az olması doğrudur ve bu yaklaşım mimari için de doğru bir düzen olarak kabul edildiğinde başarılı bulduğu örnekler ortaya çıkmıştır. Vitruvius’a göre insan bedeninin oranları göze doğal bir şekilde hoş gelmektedir. Bu gözlem onu mimaride de benzer oranlar kullanarak tasarlamaya yöneltmiştir. Vitruvius “De Architectura” (Mimarlık Üzerine) adlı eserinde ele aldığı orantısal teorilerde, insan vücudunun orantısı ile ilgili, sonrasında birçok insan vücudunun ideal oranından etkilenmiş sanat eserine, ilahi oran, altın oran gibi kavramlara kadar ilham olacak ifadeler yer vermiştir [4]. Leonardo da Vinci Vitruvius’un bu teorilerden yola çıkarak insan vücudunun yapılandırmasını geometri prensiplerine dayandırmış, insan figürünün ideal oranının çemberin ve karenin formlarıyla örtüştüğünü göstermiştir.

Resim 1.1. a) Vitruvius adamı, Vitruvius’a göre insan vücudunun oranları, 1490 [5] b) “De Architectura” da Vinci’nin esinlendiği çizim [4]

Mimarlık tarihinde doğal dünyadan (hayvanlardan, bitkilerden, her türlü canlıdan ve insandan) ilham alan birçok yaklaşım vardır. Bunlardan biri olan “Organik” görüşün tarihçesi çok eskilere dayanır. Sözcük olarak ilk kez 1800’de (Xavier Bichat, *Physiological Researches on Life and Death*) kullanılmasına rağmen organik kavramının sanata ve mimariye uygulanması organik biçimin; “doğal olan ve geliştikçe şekillenen biçim” olduğunu savunan amatör bir biyolog Samuel Taylor Coleridge tarafından olmuştur. Organik mimarlıkta “yapı; bir bitki veya diğer bir yaşayan organizma gibi, kendi bireysel

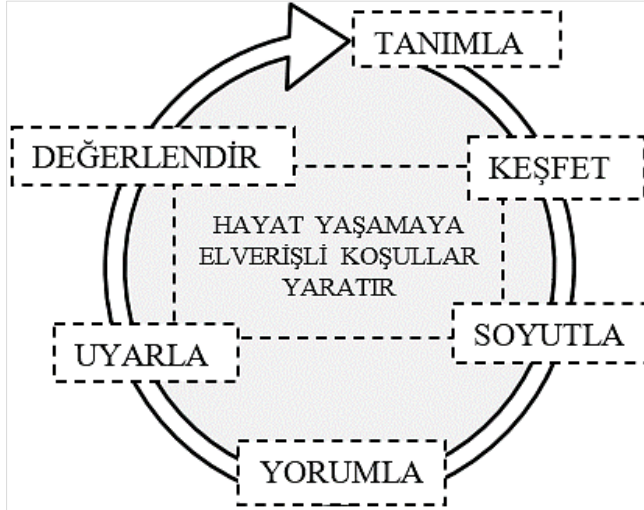
varlığının ve özel düzeninin yasalarına uygun olarak gelişen ve kendi işlevleri ve çevresiyle uyum halinde olan bir varlık gibidir.” 1880’lerde ortaya çıkan Art Nouveau akımında, mimaride, doğadan esinlenilmiş olan bitkisel motifler, akışkan ve eğrisel biçimler strüktürde ve süslemede kullanılmıştır. 1960’lara gelindiğinde özellikle Japonya’da mimarlıkta “Metabolizma” hareketi göze çarpmaktadır. Kisho Kurokawa’nın öncüsü olduğu metabolist hareket, biyolojideki “metabolizma” sözcüğüne öykünerek mimarlık yaklaşımlarına yeni bir yorum getirmiştir: “Şehirler ve mimarlık büyüyen metabolizmalara benzemektedir” [6].

Günümüzde teknolojinin gelişim hızı, var olan dünya düzenini değiştirecek güce sahip bir seviyeye ulaşmış durumdadır. Bu durum birçok yapının değişmesine sebep olabilecek bir niteliktedir. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler yeni bir düzenin habercisi olmakla birlikte yeni yaşam biçimlerini de beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda gelişmekte olan yeni yaklaşımlar, yeni olanın doğayı kontrol etmesi değil; doğayla uyum içerisinde varlık gösterebilmesi üzerine şekillenmektedir. Kısaca mimari tasarımda doğa ve mekân arası ilişkiler bilimsel ve ekonomik koşullar altında şekillenmeyi sürdürmektedir.

Mimarlık insanlık tarihinin erken dönemlerinden beri doğa ile yakın ilişki içerisinde var olmuş bir disiplindir. İlk barınaklardan bugünün mimari yapıtlarına kadar mimarlık insanı, doğanın zorlu şartlarından korumak amacıyla devreye sokulan bir uygulamadır. Ancak doğa, yarattığı sorunların yanında çözümlerini de beraberinde getirmiştir. İlk mimari örnekler, doğanın sebep olduğu sorunlara yine doğa kanunlarından örnek alınarak çözüm getirilmesi şeklinde meydana gelmiştir [7].

Biçimleniş bilgisi için bir kaynak olmak adına doğa, pek çok ilgili disiplinin sorularıyla sıkça karşılaşmaktadır. İnsanoğlunun çevresini bilinçli olarak düzenlemeye başlamasından beri doğa, araştırılmaya devam etmektedir. Ancak günümüzde gelişen teknolojiyi de göz önünde bulundurduğumuzda, insanlığın pek çok sorununa çözüm üretmek için, doğanın çok yönlü olarak araştırılması ve incelenmesi de kolaylaşmıştır. Bu bakımdan, bu sorulara cevap bulunabilmesi ve bir tasarım bilgisi olarak mimarlık disiplininde dönüştürülebilmesi için, bir sonraki basamak olan “biyolojik modellerin keşfedilmesi” ve bu süreçte doğanın “gözlemlenmesi”, “analiz” edilmesi gerekmektedir. Son dönemlerde mimarlık söylemleri dikkate alındığında neredeyse bütün hareket ve yaklaşımların yaşam ve canlı organizmalar ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Çünkü mimarlar artık binaları yaşayan bir organizma

olarak görmekte ve biyoloji biliminin terimlerini (büyüme, gelişme, evrim, adaptasyon, mutasyon, genetik kod, morfoloji vb.) devralarak tasarımla bütünleştirmektedir [1].

Şekil 1.1. Tasarımın yinelemeli sürecini gösteren diyagram

Biyolojik ifadelerin mimarlık bilgisine dönüştürülmesi sürecinde yöneltilen;

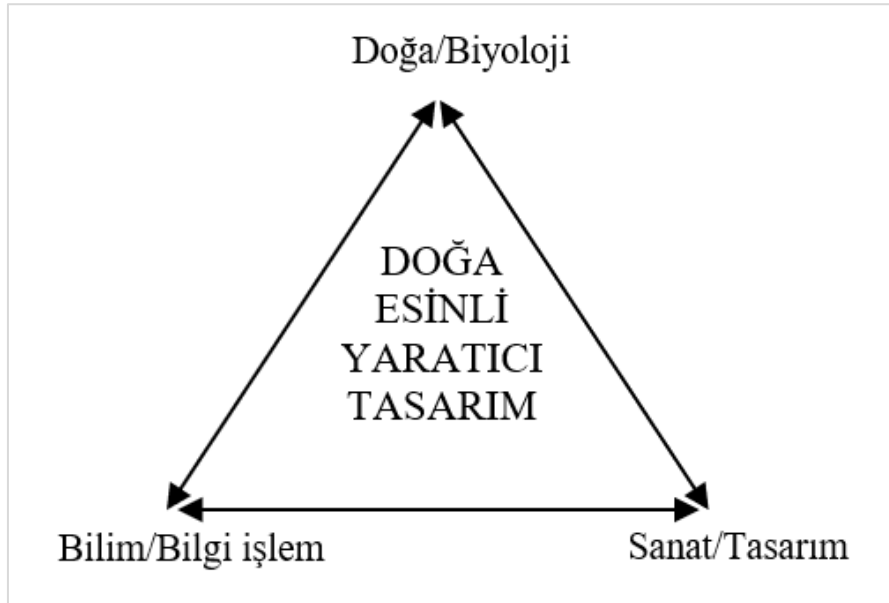
- "Doğa bu problemi çok önceden beri nasıl çözmüştür?
- Doğa bu soruna nasıl yaklaşıyor?
- Doğa böyle bir problemi nasıl çözümler? Neyi yapmazdı?
- Doğanın üstün yeteneği içinde nasıl bir bağlantı kurabiliriz?
- Çözüm üretmek için doğadaki bilgileri (işlev, biçim, strüktür, malzeme, enerji vb.) nasıl dönüştürebiliriz?
- Tasarım sürecinde doğadan yararlanmayı nasıl sağlayabiliriz?" gibi sorulara verilen cevaplar tasarımı ve tasarım sürecini doğa esinli tasarım ağına yönlendirir [1].

Şekil 1.2. Mimarlık disiplininin kaynaklanan sorunlar için doğadan çözüm arayışı [1]

Doğa ile kurulan etkileşim mimarlık disiplininin teknik olarak daha karmaşık araçlar kullanabilmesine olanak sağlarken tasarım sürecinin de daha disiplinler arası bir evre haline gelmesini gerektirmektedir. Bu gerekliliklerin sonucu olarak mimarlık disiplinler arası bir ekip çalışması olma yolunda ilerlemektedir. Teknolojik araçların kullanımı mimarlığın özellikle mühendislik disiplinleriyle ilişkisinin artmasına sebep olurken zamanla diğer disiplinler ile arasındaki sınırı da belirsizleştirmektedir [8].

“Doğadan Esinlenen Yaratıcı Tasarım” ağı, “21. Yüzyıl için Tasarım” programı altındaki bir araştırma topluluğudur ve fikir alışverişinde bulunmak için farklı disiplinlerden insanları bir araya getirmektedir: Doğa ve Biyoloji, Sanat ve Tasarım ve Bilim ve Bilgi İşlem. Bu kesiştirmeyeyle, yaratıcı tasarıma doğadan ilham alan yaklaşımlar benimseme konusunun genelindeki disiplinler arasında çaprazlaşma (cross-fertilization) için bir forum oluşturmayı amaçlamakta ve üyeleri, evrim, büyüme ve gelişme, ortaya çıkma ve öz örgütlenme, sağlamlık, doğal strüktürler ve insan tasarım davranışı ve performansı gibi çok çeşitli konuları araştırmaktadır. Ağırlıklı olarak hesaplamalı bir bakış açısıyla, ağın arka planını ve fikirlerini sunan program, bu ağın farklı alanlardan bir grup uzmanı bir araya getirmekte çok başarılı olmuştur. Bir dizi tasarım faaliyetinde doğadan ilham alan fikirler için büyük bir potansiyel mevcuttur [9].

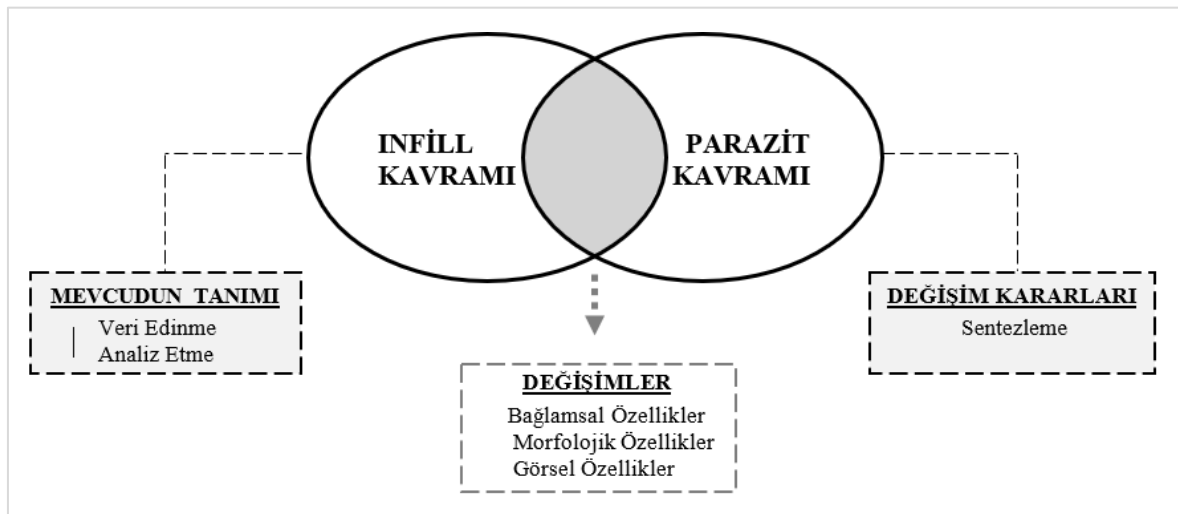

Şekil 1.3. Doğa-esinli yaratıcı tasarım ağı [9]

Araştırmanın amacı ve yöntemi

Tez çalışmasında amaçlanan; tasarım problemini meydana getiren bilgi alanları tanımlanarak tasarımı biçimlendirecek verilerin elde edilmesi ve üretken tasarım yaklaşımı çerçevesinde bu verileri kullanarak özgün biçimsel alternatiflerin üretilmesinde yol gösterici olabilecek bir yaklaşımın geliştirilmesidir. Tez amacının bir dönüşüm sürecinin ifadesi olması nedeniyle, mimari tasarıma etken faktörler doğrultusunda yeterli alternatif oluşturabilme potansiyelini sınamak üzere farklı verilerde uygulanabilirliğini test eden bir alan çalışması kurgusu tez kapsamına eklenmiştir.

Yakın çevreden edinilen verinin nasıl alındığı bilgiye nasıl dönüştürüldüğü, dönüşürken nelere bakıldığı üzerine bir inceleme yapılmış olup bu verinin, doğanın dönüştürme dili olan adaptasyon süreçlerinden esinlenerek, yapıli çevreden elde edilmesi ve yapıli çevrenin dönüşümünü ele alması özgün özelliklerindendir. Mevcut olanı kendisine ait kurallarla yeniden tanımlayan ve bu kuralların tekrarı ile özgün bir örüntü yaratan üretken yaklaşımların, bunu yaparken kurallarına referans edinebileceği başka bilimlerden örnekler üzerinde incelemeler yapması yardımcı bir düşüncedir. Bu çalışma; doğadaki bir şeyin bozulmasını parazitin “bozmak” ve “yeniden tanımlamak” yaklaşımıyla tanımlanmış, var olan kuralı bozmak ve kendi örüntüsüyle yeniden kurgulamak olarak düşünüp buradan kendisine özgün üretken bir yaklaşım üretme denemesidir.

Şekil 1.4. Çalışma yönteminin konumlandığı ara kesit

Tez çalışmasında ilk olarak, infill kavramı ele alınmıştır. Ekonomik ve teknolojik gelişmeler, yapı üretim sistemlerindeki değişimler, mevcut ihtiyaç ve imkanların değişimi, yapı uygulama esaslarında erk eli ile gerçekleştirilen değişimler gibi etmenler ve daha birçok faktör etkisinde diğer yapılardan farklılaşan infill uygulamaları ile meydana gelen değişimlerin yakın çevresinden çok daha fazlasını etkilediği gözlemlenmiştir. Tek bir uygulamayla çevre karakterini değiştirme potansiyeline sahip olan infill tasarımlarda; mekânsal kimliğin değişimi kentsel kimliğin değişmesi ile sonuçlanabilmektedir. Yapılı çevrelerin kendilerine ait olumlu ve olumsuz özellikleri neticesinde kazandıkları karakter ve kimlikleri görünen (renk, doku, biçim) ve görünmeyen çevre bileşenlerinden ve bunların o çevreye özgü bir araya geliş şekillerinden meydana gelmektedir. Çevrelerin sahip olduğu bu olumlu özelliklerin sürekliliğinin sağlanması kaçınılmaz olan değişim sürecinde infill tasarımlar için dikkat edilmesi gereken kriterlerdendir.

Infill tasarımda, belirlenen kriterler, yapının planlandığı çevreye göre değişkenlikler göstermektedir. Bağlamlar kendilerine özgü niteliklere sahip olduğundan; özgün girdiler ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda; farklı tasarım kriterleri ve rehberlerinin irdelenmesi, örneklerin incelenmesi, alan çalışmasında yapılacak analiz için yol gösterici olmuştur. Mevcut rehberlerde belirtilen kriterler, her tasarımın uygulanacağı yere özel olarak analizler sonucu belirlenmiştir. Rehberlerin amacı; kentsel çevre analiz edilirken ve infill uygulamalar yapılırken dikkat edilmesi beklenen kriterlerin bir düzende sunulmasıdır. Bu kriterler belirlenirken infill tasarımların ve çevrelerinin analiz edilmesi ile aynı zamanda çevrenin kimlik özelliklerinde o güne kadar meydana gelmiş değişimler de tespit edilmiş olmaktadır.

Sonuç olarak kentsel kimliği etkileyip kent belleğini yeniden şekillendiren bu değişimler her zaman var olacak değişim etkenlerine adapte olabilen tasarımların varlığını sorgulatmaktadır. Bu aşamada akla gelen evrimsel mimarlığın ana konseptine göre, doğayı direkt taklit söz konusu olmayıp doğadaki süreçler dikkate alınmalıdır ve biçim türetme süreci; doğadaki evrim sürecine benzemektedir. Tüm bahsedilen sebepler ve karşılaştığı etkiye verdiği tepkinin ve sağladığı verinin potansiyeli gibi birçok nedenle çalışma sınırları infill alan kapsamında belirlenmiştir

İnfill kavram olarak çevresinden bağımsız düşünülemez bir olgudur. Bulunduğu çevreyle nasıl ilişki kurulacağını düşünürken mevcut durumu tanımlama ihtiyacından ötürü konağın

durumunu dolayısıyla konak yapıdaki tarifleri oluşturmaktadır. Parazit ise o kuralların nasıl değişeceğini ve değişme yöntemini tariflemektedir.

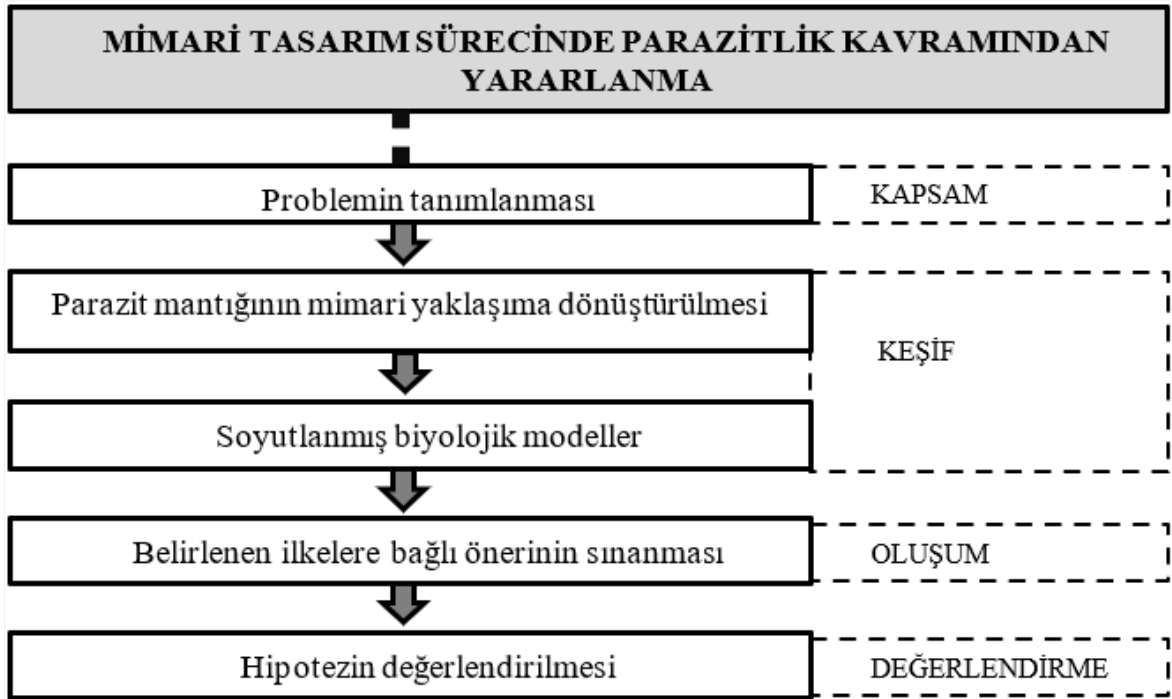
Bu bağlamda tez çalışmasında ikinci adım olarak, doğadaki evrimsel gelişim süreçlerini ifade eden “Morfogenez” kavramından hareket edilerek parazit mimarlık üzerinde durulmuştur. Doğada evrimsel gelişim süreçlerini ifade eden morfogenez, mimaride karmaşık organizasyon yapısı ve biçimin, sisteme özgü olarak çevre ile etkileşiminden doğan çoklu ilişkileri türeten kuramsal bir yaklaşımı ifade etmektedir. Bu yaklaşımla ortaya konan ürünler, sistem bileşenlerinin kabiliyetini ortaya çıkartan, ardışık olarak çoğaltılmış ve başkalaştırılmış alt düzeneklerle örgütlenmiş düzenlemeler olarak karşımıza çıkmaktadır [10]. Frazer’a göre (1995) morfogenez; genetik kodlama, tekrarlama, seçim ve morfoloji ilkelerinin geçerli olduğu bir yapay yaşam biçimidir ve amacı yapılı çevrede, ortak yaşam davranışını ve metabolik dengeyi, doğadaki gibi sağlayabilmektir. Evrimsel mimarlıktaki biçim türetme sürecini; doğadaki morfogenez sürecine benzetmektedir [11]. Evrimsel mimarlıkta doğayı birebir taklit söz konusu değildir, doğadaki morfogenetik süreçler dikkate alınmaktadır [12]. Süreçleri organize etmede kullanılan parazit yaklaşım ise var olan doku içinde mekânların yeniden kullanılabilme potansiyellerini sorgulayan bir tavır sergilemektedir. Bunu yaparken de örnekleri daha çok atıl alanlara, kentin boşluklarına, işlevini yitirmiş strüktürlere kentin “ara mekânlarına (interstitial space)” yerleşmektedir [13]. “Parazit mimari örnekleri var olan mekâna ya da strüktüre eklenme yoluyla adapte olma ve hayatta kalma durumu gösterirler.” Bu eklenme; sağır bir cepheye, çatıya, iki bina arasındaki boşluğa, sokak lambaları, reklam panoları, köprü ayakları, üst geçitler gibi kent elemanlarına yapılabilmektedir. Kentsel dokuya “müdahale alanları” şeklinde tanımlanabilecek bu örneklerin, yapı-mekân- bağlam ilişkilerini ve mekanların potansiyellerini yeniden gözden geçirmeye yöneltmektedir. Bu sebeple “parazit mimari örneklerini salt tekil biçimler ya da strüktürel elemanlar olarak değil, kent parçasıyla kurduğu ilişki bağlamında ele almak gerekir.” Mevcut ilişkilerin değerlendirilmesi sonucunda var olana dair yeni şeyler söylenmesini beraberinde getirmektedir. Yapılı çevre içerisinde unutulmuş ara mekanlara dikkat çeken parazit mimarlığın kent için “yaratıcı yeniden anlamlandırma ve benimseme hamleleri” olduğu tartışılmaktadır [14].

Tez çalışmasının bir sonraki adımı ise, çalışma konusu öğrencilere verildiğinde bu bağlamda önce çalışacakları kent parçalarını soyutlamaları istenmiştir. Soyutlama için bir yapma biçimi geliştirebilmeleri ve var olan düzeni tarif edecek kuralı çerçeveselendirebilmeleri için

her biri kendi ürettikleri farklı bir ana temadan yola çıkmıştır. Sonrasında dersin teması olan “kentsel hafıza mekânları” konseptine uygun olarak var olan düzene nasıl müdahale edilebileceğine dair yeni bir kavram ihtiyacı doğmuştur. Bunun sonucunda her bir çalışma tekelinde kendine özgün bozma kuralları ortaya çıkmıştır. Alan çalışmasında bu kurallara detaylı olarak değinilecektir.

Son adımda ise elde edilen biçimsel alternatifleri; biçim oluşum ilkeleri bağlamında ele alarak gerçek duruma ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır. Çalışma ve yapılan denemenin sonuçları paylaşılmıştır.

Araştırmanın bahsedilen amaçları doğrultusunda çalışmanın yöntemi; mimari tasarım ürününün biçimlendirme sürecinin analiz edilmesi ve sınamaya verileri doğrultusunda yeni biçimsel alternatifler üretebilecek tasarım kuralları setinin tanımlanmasıdır.

Şekil 1.5. Metodoloji aşamaları

Araştırmanın önemi

Çalışmanın ana hipotezi, parazit kavramının çalışma prensibi üzerinden tanımlanan kurallar doğrultusunda üretken bir tasarım yaklaşımı oluşturulabileceği ve bu ilkelerin infill alanlarda

yapılmış çalışmaların aksine korumacı bakış açısından bağımsız olarak da uygulanabileceğidir. Bu hipotezin doğrulanması durumunda gitgide doğada var olan gelişim, adaptasyon gibi konsept ve tekniklere evrilen mimari tasarımın, disiplinler arası çalışmayı bir parçası haline getiren yeni üretken bir yaklaşım kazanması amaçlanmıştır.

Literatürde infill kavramı ilgili yapılan çalışmalar çoğunlukla tarihi çevrelerde konumlanmış olup mevcudun analizine yöneliktir ve var olan çevreyi değerlendirmek üzerine yoğunlaşmıştır. Güvenç (1991), kent kimliği üzerine yaptığı çalışmada; infill tasarımların, eski-yeni birlikteliğinde değişik tasarım yaklaşımları, ele alınış niteliği ve etkileşim alanları açısından çok yönlü ele alınmasının kavram için önemli olduğunu vurgulanmasına rağmen bu başlıklara göre bir gruplandırmaya yer vermemiş ve yapının fiziki konumu temel alan bir sınıflandırma altında incelemesini gerçekleştirmiştir. Doğrusöz (1994), tarihi çevrelerde infill olgusuna farklı yaklaşımlar üzerine yaptığı çalışma yine infill kavramının korumacı bakış açısıyla ele alındığı, yapının bulunduğu yapı çevrenin tarihi özelliği ve yapının konumunu ölçüt kabul eden çalışmalardandır. Kapubağlı (2004), yeni yapılaşmayı İstanbul'un farklı bölgelerindeki infill uygulamaların analizi üzerinden değerlendiren çalışma, benzer olarak tarihi çevre kapsamında yapılmış olsa da infill tasarımları yaklaşımlarına göre gruplandırarak kavrama yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. Bülüş (2017), infill uygulamalarla yer ve mekân kimliğindeki değişimin analizinin yapıldığı çalışmada, tarihi çevreye ek olarak tarihi olmayan çevrelerde de infill yapı bulunabilirliğini belirten bir sınıflandırma ve tanım yapması açısından farklılaşmaktadır. Sözü edilen örnek çalışmalar genel olarak; tezde ilgili başlık altında anlatılan, yabancı kaynaklı rehberlerden referanslarla belirledikleri kriterler doğrultusunda, sadece çalışılan alanda kullanılabilecek bir biçim kataloğu gibi davranan, tasarım rehberleri üreterek sonuçlandırılmıştır. Süreçlerin sınıflandırılması, incelenmesi ve bu verilerin bilgiye dönüştürülmesi konusunda girişimler yapılmış ancak biçim ve sürecin bağımsız olarak ayrı ayrı ele alındığı ve her çalışmada bir diğerine yönelik birtakım girdilerin göz ardı edildiği görülmüştür. Bu çalışma ise mimari koruma bakış açısıyla uygulanan infill tasarım anlayışlarından bağımsız olup süreçlerin organizasyonu üzerine bir üretim yapmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda infill kavramının bir sürecin kural tanımlayıcısı olarak irdelenmesi; araştırılması gereken özgün bir çalışma konusu olarak belirlenmiştir.

Literatürde yer alan parazit mimari çalışmalarında, genel olarak parazitin konağa göre fiziki konumlanmasına bakılmaktadır. Bir stüdyo çalışması olan “biyolojik yaşam şekinden

mimari ürüne: konak binada parazitik mimari” çalışmasında Demirkaya ve Kalfa (2017), “dış parazit” (Konak binalar arasında, konak bina cephelerinde, konak bina çatısında) “dış ve iç parazit” olarak fiziki konuma dayanan bir sınıflandırmada iki başlık altında bir gruptandırma yapmışlardır. Mimari eğitimde alternatif yaklaşımların araştırıldığı bir başka stüdyo çalışmasında, Yorgancıoğlu ve Güray (2018), örnekler fiziki konuma dayanan bir sınıflandırma ile; kent elemanlarına, yapılar arası boşluğa, yapı içi boşluklara, yapının sağır cephelerine, yapıların havalandırma tesisatına eklenen örnekler gibi başlıklar altında toplanmıştır. Parazit mimarlıkla ilgili yapılan çalışmalar sınırlı sayıdadır. Var olan çalışmaların da ağırlıklı olarak son yıllara ait olduğu gözlemlenmiştir. Yurt içi çalışmalarda uygulamadan ziyade kısmen stüdyo çalışmalarına rastlanmaktadır. Parazitin yeni bakış açıları kazandırma, mimari düşünce açısından da yeni potansiyel alanlar sunma, kavramsal ilişkiler yönünden de bağlamla iletişim kurmada alternatif yollar üretme, yapılı çevre kimliğini yeniden sorgulama gibi güçlü kavramsal niteliklerine rağmen yakın zamana kadar parazit mimariden bahsedilirken fiziksel değerlendirmeler ve konak yapı/yapılara göre belirlenen bir başlık altında, bulunduğu konumu baz alan bir çerçeveleme yapılmaktadır. Bu tez çalışması ise fiziki durumundan bağımsız olarak, kuralları nasıl değiştirdiğini incelemektedir ve yine süreçlerin organizasyonunu gözlemlemektedir.

Infill çalışmaları genellikle bir boşluğu doldurmak ve tarihi çevrede var olma yolları gibi konular üzerine yoğunlaşırken; parazit mimari denildiğinde ise konak yapıya tutunması üzerinden fiziksel konumuna odaklanılmıştır. Bu çalışma bunlardan farklı olarak infill kavramını var olan düzenin kurallarını tanımlamak, paraziti de doğadan gelen anlamıyla bu var olan düzeni bozan ve kendi yaklaşımıyla dönüştüren kurallar olarak tarif etmek üzerine kendine bir yöntem oluşturmaktadır. Literatürde benzer olarak her iki kavram için de fiziki konum ön planda tutulmakta iken bu çalışmada izlenen yaklaşımda her iki kavram da özünde kural tanımlayıcı olarak ele alınmaktadır. İlki var olanı tarifleyen kurallar tanımlarken diğeri mevcut düzeni bozan ve dönüştüren kurallar setini tanımlamaktadır.

Bu araştırmada ana araştırma sorusu olan “Infill alanların parazitlik kavramı üzerinden yeniden tasarımına yönelik üretken bir yaklaşım önerisi yapılabilir mi?” sorusunun cevabı araştırılmaktadır. Bu ana araştırma sorusunun cevabına ulaşmak için birbirini doğuran şu alt sorular da araştırılmıştır: Parazit Mimarlık nedir? Tasarım ilkeleri nelerdir, mimaride nasıl yer bulmaktadır, geleceğe dönük bir tasarım anlayışı mıdır öyle ise nasıl kullanılabilir?

Gelişip dönüşebilen bir tasarım yaklaşımı nelerden esinlenebilir? “Infill” kavramı nedir? Tasarım yaklaşımları, gerekleri, zorlukları, sorunları nelerdir?

Yukarıda amacı ve çerçevesi tanımlanan, araştırma sorularının cevapları aranmak üzere Literatür çalışmaları kapsamında konuyla ilgili dergilerden, kitaplardan, tezlerden, makalelerden, internet kaynaklarından ve kişisel arşivlerden yararlanılan tezin çatkısı şu şekildedir;

- Giriş bölümünde doğanın önce insan ve bilimle sonra da mimariyle ilişkilene süreçlerine değinilmiştir. Mimari tasarım süreçlerini açıklamada kullanılan yaklaşımlar ve tasarım sürecinde kullanılan araçların değışimiyle, bu yaklaşımlarda meydana gelen değışimler ele alınmıştır. Bu nedenle tezin, yöntemi ve sınırlılıklarından bahsedildikten sonra, omurgasını oluşturması planlanan başlıklar altında bir literatür tabanı oluşturulmuş, kavramsal çerçeve çizilerek çalışılacak tezin arka plan kurgusu verilmiştir. Tezin amacı ve hipotezi tanımlanmış, önemi, sınırlılıkları ve kapsamı açıklanmıştır.
- İkinci bölümde, "Infill Kavramı ve Infill Tasarım" ana başlığı altında yapılan araştırmada işlenen kavrama dair mevcut sınıflandırmalara ve yeni önerilere değinilmiş, farklı rehber örnekleri incelenmiştir. Araştırma konusu gereği bu çalışma kapsamında ele alınan 2 ana başlıktan ilkidir. Bu bölüm kavramsal çerçevede literatür araştırmasını içermektedir. Kavramlara açıklık getirilerek bir terminolojik/tanımsal (definitive) çalışma yapılmıştır.
- Üçüncü bölümde, parazit mimarlık ve parametrelerine odaklanılmıştır. Tanımlara ve tanımlanan kavramların farklı disiplinlerde kullanım şekillerindeki paralelliklere değinilerek bir terminolojik/tanımsal (definitive) çalışma yapılmıştır. Çeşitli örneklerin yapılan gruplandırma çerçevesinde sunulmasıyla sonlandırılmıştır.
- Alan çalışması bölümünde, “Infill Kavramı Bağlamında Parazit Mimarlık” başlığı altında yapılacak tanımsal çalışmadan sonra incelemeler bir araya getirilerek alan çalışması için gerekli kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda ana ve alt hipotez sınanmıştır. Çalışma modelinin oluşturulması aşamasını ve çerçevesinin belirlenmesini içermektedir. Model doğrultusunda, mimari tasarımı biçimlendiren öznel ve nesnel verilerin açığa çıkartılması için, seçilen temalara göre sınıflandırılan çalışmalar analiz edilerek biçimlendirme kuralları belirlenmiştir. Infill kavramı ile oluşmuş biçimlenme kuralları ile parazit yaklaşım ile tasarım alternatiflerinin üretildiği bölümdür.

- Son olarak değerlendirme ve sonuç bölümünde ise gerek tasarlama süreci gerekse sonuç ürünlerin değerlendirilmesi ile, çalışmanın olumlu ve olumsuz ögeleri üzerinde çalışılmış ve gelecek çalışmalara faydalı olabilecek sonuçlarına değinilmiştir.

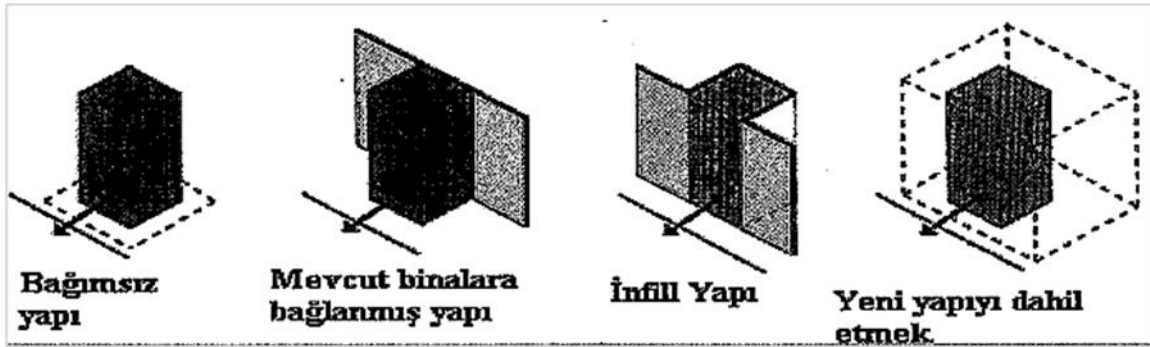
Bir tasarım mantığının süreçlerinden edinilen bilgiler doğrultusunda üretken bir tasarım yaklaşımı oluşturulabileceği hipotezi üzerine temellenen bu çalışmada Parazit tasarımının mimarlık disiplinindeki yerine yönelik araştırmalarda, bilimsel çalışmaların yanı sıra, bu tezde yer verilen, farklı disiplinler ile birlikte çalışılmış örneklerden de yararlanılarak tasarım anlayışına genel bir bakış sağlanacaktır.

2. INFILL KAVRAMI VE INFILL TASARIM

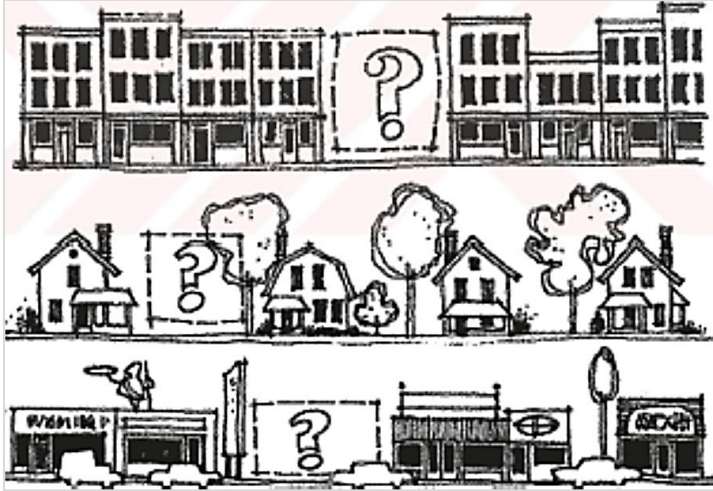
“Infill” kelimesi İngilizce kökenli olup isim olarak;

- “Boşlukları doldurmada kullanılan malzeme, dolgu (Collins English Dictionary, 2016)”
- “Mevcut yapılar arasına inşa edilen binalar (Oxford Advanced Learner's Dictionary, 2016)”
- “Eski yapıların çevresindeki boşluğa/yere inşa edilen yeni binalar (Macmillan Dictionary, 2016)”
- “Zaten gelişmiş alanlarda, diğer binalar arasındaki arazi üzerinde yeni evler, iş binaları vb. gelişimi (dictionary.cambridge)” anlamlarına gelmektedir.

Farklı çalışmalarda infill kavramının yukarıdaki her bir anlamını referans alan uygulamalara rastlamak mümkündür. Dolgu malzemesinin tanımından, yapının karakterine, yapıyı çevrenin kimlik analizinden kent belleğine kadar geniş bir ölçek yelpazesinde, birçok farklı çalışmada anahtar kelime olarak yer alan infill kavramını tüm yönlerinden ele almak ve her bir anlamında farklı yaklaşılsa da kökeninde tanım yapmak olduğunu çıkarsamak adına literatürde yer alan birkaç farklı bakış açısından kısaca bahsetmek gerekmektedir.

Resim 2.1. Yapı bazında tanımı [15]

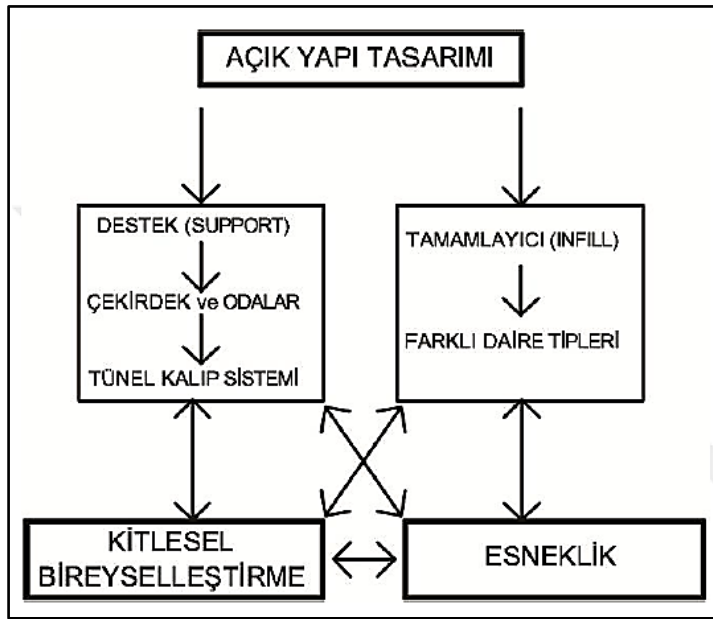
Resim 2.2. Infill nerelerde konumlanabilir [16]

Mimarlığın içinde yaşayanların katılımı olmaksızın yaşayamayacağını ve bireylerin hayatlarına katkıda bulunamayacağını savunan Gianco De Carlo editörlüğünü yaptığı Spazio Societa (2001) dergisindeki yazısında mimarlığın temel amacını, “mekânı kullanmak için, onu bireysel ve kolektif deneyime sevk etmek, zamanın etkilerine maruz kalmak üzere şekillendirmek ve teslim etmek” şeklinde tanımlamaktadır. Böylece zamanla katmanlaşan mekânın anlamı zenginleşmeye, belli bir noktaya varınca da hafızasına kaydettiği insan davranışlarına cevap verebilmek ve varlığını devam ettirebilmek adına kendi iradesi ile kendini yeniden tasarlamaya, başlamaktadır [17].

Stiching Architecten Research (SAR), 1965 yılında Eindhoven Üniversitesi’nde “Konut bir ürün değil harekettir.” görüşünü savunan John Habraken tarafından kurulmuştur. Bu yapılanma, standardize edilmiş kullanıcı ihtiyaçlarına göre tasarlanan toplu konutlara karşı bir duruş olarak oluşturulmuştur. Proje sürecinde kullanıcı katılımını ön planda tutan SAR uygulamaları, oluşturulan gridal sistemin boşluklarına kullanıcının kendi ihtiyaçları doğrultusunda, yaşam birimlerini yerleştirmesini sağlamaktadır. Geliştirilen gridal sistem, başka projelere de ilham kaynağı olmuştur [18]. Mimarlığın, “yeni ihtiyaçlara ve geçici, eksik kararlara açık bir eylem” olarak mimarın egemenliğinden kurtularak katılıma yönlendirilmesi gerektiğini savunan Lucian Kroll’un çalışmalarında; eklemlenerek çoğalan, tamamlanmamış formlara sahip artırılmış konut sistemleri, kullanıcının sürece dahil edilmesi hedefiyle oluşturulan konut modellerinden bazıları olarak karşımıza çıkmaktadır [19].

Bu bağlamdaki çalışmalarda infill, esnekliği ve uyarlanabilirliği ifade ederken aynı zamanda toplu kişiselleştirmeyi de teşvik etmektedir. Farklı kullanıcıların isteklerine cevap verebilecek alternatifler üretmenin, başka bir deyişle, daha önceden saptanmayan (değişebilen) kullanıcı profillerinin esnek kullanımına olanak sağlanması amaçlanmaktadır. Infill kavramının yapının “değişebilen ve dönüşebilen” bölümlerinin sınıflandırılmasında kullanıldığı “açık yapı” (open building) çalışmalarında Kendall ve Teicher’in (2000) yapıyı iki bölümde ele aldığı sınıflandırma esas alınmaktadır:

1. Destek (Support): yapının taşıyıcısını ve temel altyapıyı ifade eden bölüm,
2. Tamamlayıcı (Infill): yapının değiştirilebilir ve kullanıcıların isteklerine göre alternatif üretilen “değişebilen ve dönüşebilen” bölümü.

Şekil 2.1 Açık yapı tasarımı [20]

Bu organizasyonla, Destek kararları kesinleştikten sonra infill için ana çerçeve belirlenir. Bu noktadan sonra mimar, tasarımı manipüle edebilir, yeniden oluşturabilir veya bir temel olarak kullanabilir ve manuel olarak değiştirebilir. Infill kısmındaki detay ve tasarımın hane halkı- son kullanıcı tarafından sonlandırıldığı varsayılmaktadır. Dayanıklı çerçeve “destek” planının merkezini oluşturacak, taşıyıcı duvarlar infill bölümün serbestçe planlanmasını ve ihtiyaç halinde değiştirilebilmesini sağlayacaktır. Böylece kullanıcılara istekleri doğrultusunda konutu şekillendirebilme, son kararları verebilme şansı sunulmaktadır [20].

Mevcut kent alanlarındaki infill geliştirme; çevre kaynaklarını, ekonomiyi ve sosyal dokuyu korurken unutulmuştur ancak kendine özgü özellikleri değerlendirildiğinde potansiyelleri açığa çıkan alanların geri kazanımını sağlamaktadır. Şehirlerin, özellikle merkez bölgelerde çevresel genişleme yerine bu tür infill gelişimini teşvik etmek için stratejiler geliştirmesi önerilmektedir. “Yeni Şehircilik Şartı” insan ölçeğine saygılı, bölgesel tarih ve ekolojiye saygılı ve fiziksel bir topluluk içinde alçakgönüllülük ve süreklilik ihtiyacına saygı duyan bir mimari çağrısında bulunmaktadır. Geleneksel mimarilerin, nostaljik formlar önermeden bu zorunluluklar hakkında bize öğreteceği çok şey vardır. Ve bu zorunluluklar, özellikle güçlü ve yeniden kurulmuş bir karaktere sahip alanların doldurulması ve yeniden geliştirilmesinde, tarihsel emsallerin kullanılmasına yol açabilir. Öte yandan, bir yerin tarihini ve kültürünü onurlandıran iklime duyarlı tasarım, yeni teknolojilerle birleştiğinde taklitten çok yenilikçi tasarıma yol açabilir. Yeni ve eskinin “kusursuz” entegrasyonu ve mevcut kentsel kalıplara ve ölçeğe saygı, Yeni Şehircilik Şartı’nın zorunluluklarıdır [21]. Bu görüş yeni yapı yapımında infill kavramının altını çizmektedir. Çünkü “yeni” temsili, varlığını devam ettirebilmek için temelini kendinden öncekinin değerleri üzerine atmalıdır. Bu bağlamda, her “yeni” aslında, geçmiş dönemin sentezlenen özelliklerini harmanlayarak kendi değerlerini geliştirmek durumundadır. Önceki kültürlerle bir şekilde ilişki kurmak mecburiyetindedir [22]. Tarihi çevrelerde planlanan tasarım çalışmalarında, eski-yeni arasında nasıl bir ilişki kurulacağı temel sorun olarak görülmektedir. Literatür çalışmalarında da çoğunlukla bu ilişki üzerine tartışmalar yapılmıştır. Bu çalışmanın, konuyla ilgili tartışmalara katkıda bulunması umulmaktadır.

Literatürde infill çalışmalarına dair farklı sınıflandırmalar yer almaktadır. Yapılan çalışmalardaki veriler damıtılarak infill tasarımların etkileşim alanları açısından ve tasarımında uygulanan yöntemler açısından incelenmek üzere iki alt başlık altında incelenmesi uygun görülmüştür. Etkileşim alanları ve tasarım yöntemlerine göre yapılacak iki kollu bir gruplandırma genel olarak çalışmaları birleştirici niteliktedir. Bu başlıklar altında yapılan farklı sınıflandırmalara bireysel olarak değinilerek infill kavramı için temel alınan kriterler irdelenmektedir. Böylece infill kavramında bir katman daha derine inmek ve aynı zamanda yapılan çalışmaların tek yönlülüğünün altı çizilmek istenmektedir.

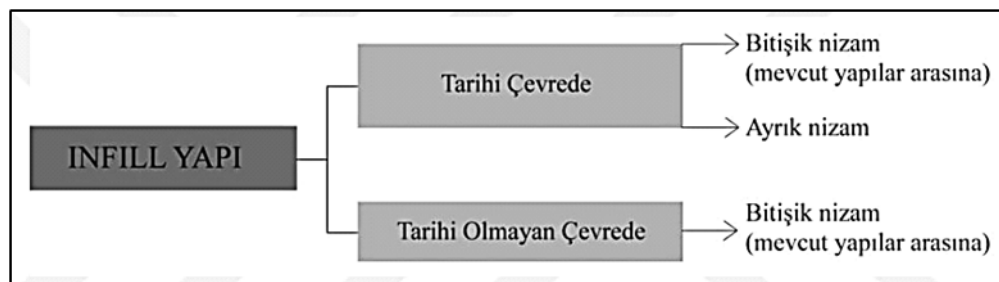
2.1. Etkileşim Alanları Açısından Infill Tasarımlar

Konu üzerine yapılan mimarlık çalışmalarında infill kavramını sözlük anlamı ile “mevcut ortamlardaki boşluğu doldurma” olarak tanımlanarak değerlendirilirken [15] kimi çalışmalarda kentsel ölçeklere referans verecek şekilde değerlendirildiği ve infill binanın “var olan şehir yerleşmelerindeki yeni bina” olarak tanımlandığı görülmektedir. Bu bağlamdaki çalışmalarda, mimarlık pratiği çerçevesinde infill kavramı, “yapılı çevrelerde oluşturulan yeni yapı” anlamında kullanılmaktadır [23]. Infill uygulamalarının; mimari koruma bakış açısıyla ele alındığı bu yaklaşımlarda sadece yapının bulunduğu yapılı çevrenin tarihi özelliği ve yapının konumunu ölçüt alan sınıflandırmalara rastlanmaktadır.

Infill tasarımların, eski-yeni birlikteliğinde değişik tasarım yaklaşımları, ele alınış niteliği ve etkileşim alanları açısından ele alındığını belirten bir çalışmada; kavram için önemli kriterler olduğu vurgulanmasına rağmen bu başlıklara göre bir gruplandırmaya yer verilmemiş ve yapının fiziki konumu temel öge kabul edilerek;

- Kent bütününde
- Tarihi çevrede
- Eski bir yapının yakın çevresinde olmak üzere üç ana gruba ayrılarak irdelenmiştir [24].

Yapının konumunun temel veri kabul edildiği bir başka çalışmada tarihi ve tarihi olmayan çevrelerde inşa edilen infill uygulamalar [25] olmak üzere iki ayrı başlıkta gruplandırma yapılmıştır. Yapılan kategorileştirmeye göre tarihi çevrede iki yapı arasında bulunma zorunluluğu olmayan ve herhangi bir yerde konumlanabilen infill yapının tarihi olmayan bir çevrede planlanması durumunda mevcut yapılar arasındaki boşluğu doldurarak sözlük anlamlarına hizmet etmesi beklenmektedir.

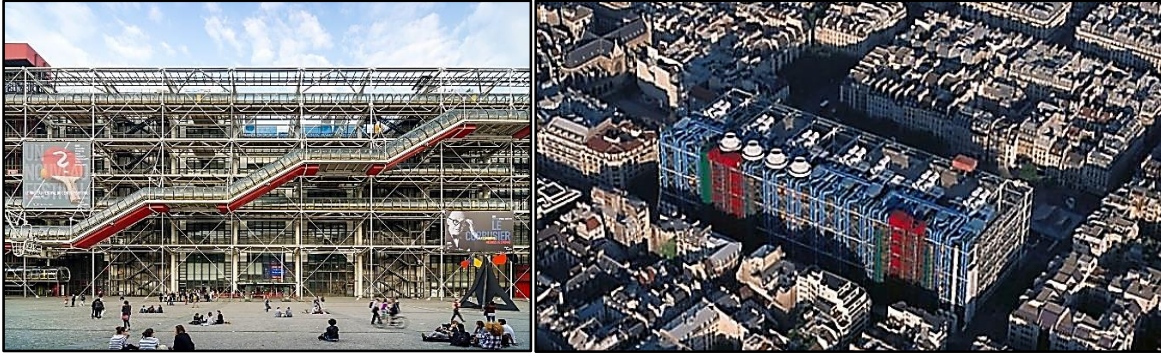
Şekil 2.2. Infill yapı sınıflandırması [25]

Yapılan sınıflandırmaları, örnekler üzerinden ifade etmek gerekirse; tarihi çevrede inşa edilen, bitişik veya ayırık nizamda bulunabilen, infill uygulama örneklerine bitişik nizam örneği olarak 1996 yılında inşa edilen Dancing House (Dans Eden Ev) verilebilir. Orta çağa ait yapılarla bitişik düzende bulunan yapı, farklı biçimlenmesi ile bulunduğu çevre kimliğinin, basit olarak günümüzde halen ziyaretçi çekmeye devam etmesiyle bile kent kimliğinin değişmesinde etkili olan önemli bir unsur konumundadır.

Resim 2.3. a) Alanın 1945 bombalaması sonrası durumu b) Dancing House (Dans Eden Ev), 1996 [26]

1977 yılında kültür merkezi olarak inşa edilen Centre Georges Pompidou, Paris'in eski kent dokusuna sahip bölgesinde bulunmakta ve çalışma için ayırık nizamda yapılmış infill tasarım örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Farklı yapım tekniğiyle yapıldığı dönemin teknolojisinden faydalandığını gösteren yapı, dışarıdan hissedilebilen çelik konstrüksiyonuyla çevresindeki kent örgütlenmesinden farklılaşmaktadır. Aynı zamanda boyut ve hacim olarak çevresine baskınlık sağlar durumda bulunması nedeniyle de döneminde olumsuz eleştiriler almış olsa da günümüzde Paris şehrinin kimlik öğelerinden biri durumundadır.

Resim 2.4. Centre Pompidou, Paris, 1971-1977, Renzo Piano & Richard Rogers [27]

Tarihi olmayan bir çevrede uygulanması durumunda “mevcut yapılar arasındaki boşluğa” yerleşmesi beklenen Infill tasarımların farklı örneklerinde mevcut komşu yapılarına entegre olma biçimleri çeşitlenmektedir. Bu bir araya gelişlerin olumlu veya olumsuz yönlerinin irdelenmesi başka bir çalışma konusu olduğundan niteliklerine bakılmaksızın işlenen sınıflandırmayı daha iyi ifade etmek adına çeşitli örnekler incelenerek bir çizelgede bir araya getirilmiştir.

Çizelge 2.1. Infill tasarım örnekleri

Parazit ofis, 2011, Moskova Rusya’da büro olarak inşa edilen infill tasarım yapı, tasarımcıların ifadesi ile “gelişen Moskova’nın modern görüntüsünü yansıtmak” konsepti üzerinden geliştirilmiş. Infill yapı yüksek katlı binalar arasında kalan boşluğun geçiş olarak da kullanılmasını engellemek sebebiyle yerden yükselerek inşa edilmiştir [28].	Konut, 2011, Oslo Norveç’te konut olarak inşa edilen infill yapı, tasarımcısının ifadesi ile, kentsel planlama sonrasında kalan kullanışsız alanı, kullanılabilirlik üzerinden geliştirmeyi hedeflemiştir [29].	Konut, 2010, Gent Belçika’da inşa edilen infill yapı, kent merkezinde bulunan konut yapıları arasındaki dar bir boşluğa inşa edilmiştir. Eni dar, derinliği ise uzun olan arsada kat sayısı 3 kat ile sınırlandırılmıştır. Konut olarak tasarlanan yapı şehrin koruma altına alınmış alanında bulunmaktadır [30].
London Business School, 2017 Proje, Eski Marylebone Belediye Binası ve Eski binalarının yenilenmesini kapsıyor ve bunlar arasındaki kazılmış alanı kullanarak cesur bir yeni cam ve çelik giriş ve bağlantı yapısı oluşturuyor (Mimarları tarafından sağlanan metin açıklaması) [31].	Hostel, 2011, Mexico City 20. yüzyıla özgü binaların bulunduğu bölgede yapılmıştır. Dış cephede geometrik formlar ve ahşabın birlikteliği kullanılarak mekânın algısı ve ilgi çekiciliği artırılmaya çalışılmıştır [32].	Coffee Shop, 2017, Vietnam “Le House” tasarımcıları tarafından çağdaş ve antik olan unsurlar aslında her bir mekânda gizlenmiş iki paralel unsur olarak nitelendirilip bu projedeki bakış açıları özetlenmiştir [33].

Çizelge 2.1. (devam) Infill tasarım örnekleri

Merdiven, Basel, 1993	Ofis, Londra, 2015	Ofis, Japonya, 2019
 İsviçre'deki bu yıldırım görünümlü merdiven, bir zamanlar bira fabrikası olan binanın blokları arasındaki boşluğa yerleşen, mükemmel bir yenileme örneğidir. Merdiven, binanın eski görünümünü modernize ederek aynı zamanda etkileyici bir sanat eseri haline gelmiştir [34].	 Yeni cam atriyum, 1904'te Marks ve Spencer'ın Genel Merkezi olarak inşa edilen eski bir bina ile 1936'daki ilavesi arasında fiziksel bir bağlantı sağlamaktadır. Her katta farklı düzlemlerde yerleştirilen cam duvarlarla, her adım başka bir görünüm vaat etmektedir [35].	 2,7 metre genişliğinde L şekilli boş arsada “Ultimate Infill” projesi; makineler sığmadığı için her şeyi elle yapılmıştır. Giriş hala bir ara sokağa giriyormuş hissi vermektedir. İçerisi pencerelerden ve tavan penceresinden aldığı ışıkla kuytuları besleyen bir ışık kuyusuna benzetilmekte [36].
Okul, US, 2005	Konut, Kanada, 2015	Konut, Kanada, 2018
 Yeni Higgins Hall Merkez Bölümü, iki bitişik tarihi simgesel yapıya bir eklentidir. Kuzey ve güney kanatların döşemeleri aynı hizada değildir. Yanlış hizalamayı merkezde buluşacak yeni cam bölüme çizerek, okula yeni girişi işaretleyen bir “uyumsuz bölge” yaratılır. İki yığma bina, yeni cam ekleme ile birlikte planda bir “H” oluşturur [37].	 Toronto'nun tarihi yerleşim bölgelerinde kentsel yoğunlaştırma ihtiyacı nedeniyle şehirlerin artan alternatif konut modellerine yanıt vermek için oluşturulmuştur. Yüksek ve orta katlı apartmanların çoğalması, şehir içinde giriş seviyesi ev sahipliği için baskın model haline gelmiştir [38].	 Vancouver merkezde yer alan mahallenin miras bağlamına, kendisini Viktorya ve Edward dönemi binaları arasına yerleştiren modernist yapı; tek bir konut alanında birden fazla aileyi barındıran, yürüyüş yollarından oluşan bir ağ ile eklemlenen komşu Mole Hill Evleri'nin daha geleneksel tipolojilerine kasıtlı bir selam verir [39].

2.2. Tasarımında Uygulanan Yöntemler Açısından Infill Tasarımlar

Infill konseptiyle tasarlanması planlanan yeni yapı, sıradan bir yapı tasarımından daha fazla problem içermektedir. Bunların içinde en önemli olanı uyum sorunudur. Hem günümüz gereksinimlerine cevap vermeli hem de çevresine dair bir yaklaşımı olmalıdır. Bu bağlamda tasarımında uygulanan yöntemler açısından infill tasarımları yaklaşımlarına göre gruplandırmak mümkündür [15].

- Aynısını yapma
- Yorumlama
- Etkisizleştirme- Yansızlaştırma (Nötr)
- Zıttını yapma (Kontrast)

2.2.1. Aynısını yapma

Gelenekselden aynısını yaparak faydalanmak çokça tartışılan bir konudur ve bu konuda birçok görüş ayrılığı bulunmaktadır. Bu görüşlerden tarihi dokunun canlandırılmasında ve kente kazandırılmasında geleneksel olan her unsurun birebir korunmasından yana olanlar bazen mevcudun taklidi anlamına gelmektedir. Yeninin geçmiş öğelere saygı duyması koruması gerekirken, bu yaklaşımın, ona zarar verdiğini ifade eden Bektaş’a göre (2005):

Gerçek sanatın en önemli özelliği, gelenekle çatışarak gelecek için yeni yollar bulmaktır, bugün artık var olmayan o günün koşullarının biçimini seçip almak, bugün gerçekleştirilen bir yapıda kullanmak gelenekselden yararlanmak demek değildir. ÖZ, ASIL olana saygı, ancak kendi de ÖZ, ASIL olmayı bilerek gerçeklik bulur. Ona benzemeye çalışmak saygı değildir Çağının gerçek ürünü olan bir yapının yanına, ancak gerçekten çağdaş bir yeni yaratı yakışabilir [40].

Tarihi kent dokularındaki yeni uygulamalarda, eski yapıların biçimlerinin taklit edilerek bağlamsal uyum sağlanmaya çalışılması çeşitli şekillerde olmaktadır. Olumsuz eleştiri alanların yanında amaçları nedeniyle olumlu karşılanan uygulamalar da bulunmaktadır. Bu uygulamalara kent ölçeğinde bir örnek olarak Varşova şehrinin II. Dünya Savaşı sonucunda harabeye dönen binalarının eski halinin birebir taklit edilerek yeniden inşa edilmesi verilebilir. Tarihi dokunun yeniden inşa edilmesindeki amacın, tarihi devamlılığının

sağlanması ve tarihi mekânların modern kent yapısına dahil edilerek eski ile yenin birleştirilmesi olduğu belirtilmektedir [15].

Resim 2.5. Varşova, Polonya [41]

Yeni historicizm adı altında yapıli çevrede bağlamsal uyum sağlamak için geçmişı aynen taklit etme yolunu seçen üsluplar tarihi bir kent dokusunda yeni yapı tasarlarken izlenen kopyacı bir anlayışı da beraberinde getirmektedir. Geleneksel olanın işlevinin, biçiminin ve unsurlarının değıştirilmemesinden yana olan bu yaklaşımlar başarısızlıkla sonuçlanmaya meyil göstermektedir [15]. Tarihi yapının tasarım özellikleri ile yeni yapının gerektirdiği ölçek arasında uyumsuzluk sorunu ortaya çıkan bir örnek olarak Klassis Resort hoteli irdelenecek olursa; tarihi bir dokuda yeni uygulama yapılırken eski stilleri taklit etmek, tarihi bir çevrede bir değeri olan bir yapının uygulanırken özgünlüğüne ve kültürel sürekliliğe zarar verdiğini için eleştiri almaktadır.

Resim 2.6. Klassis Resort hotel [42]

2.2.2. Yorumlama

Günümüzde, tarihi kent dokularında yeni uygulamalarında, tarihi olanı yorumlayan birçok çağdaş uygulamaya rastlanmaktadır. Bu yaklaşımda mevcut ve yeni yapı arasındaki bağlamsal uygunluk, ölçek ve biçimsel özelliklerin yeniden yorumlanarak sağlanması

mümkün olmaktadır. Yorumlamada doğrulardan veya kural gibi öğelerden bahsedilememektedir, çünkü her tasarım kendine özgü yeni yapılaşma gereklilikleri barındırmakta ve özgün tutumlar gerektirmektedir. Bu nedenle birçok farklı yol haritası çizilebilmektedir. Fakat ortak bir iz takibi yapmak mümkündür. Benzer izleri yakalamak için analizlerin yapıldığı bir çalışmada [43], yorumlama yöntemine temel oluşturabilecek kriterler şu şekilde sıralanmaktadır:

Kütle İlişkileri: Infill tasarım ve eski yapıların ölçekleri ve oranlarının uyumu ile ve çevre binalara uyumun sağlanması ile kütlelerinin uyumu sağlanmaktadır. Yeni binanın ölçeği çok farklı dahi olsa önemli olan, oran veya boyut olarak tanımlı bir ilişki kurulabilmesidir.

Üslup: En çok yorumlama yapılan ve dikkat çekici özelliktir. Yapının malzemesi, rengi, dokusu, formu, cephe düzeni, çevre elemanlarında yorumlama yapılabilir ancak biçimsel unsurların temelinde; iklimsel, fonksiyonel, sembolik ya da sosyal faktörlerin bulunduğu unutmamalıdır. Biçimsel analiz ve yorumlama yapılırken etkenler araştırılmalıdır. Örneğin, geçmişte mahremiyet arayışından türemiş cumba ve kafes, bu anlayış kalktığında veya gereklilikleri değiştiğinde de aynı şekilde kullanılırsa, sonuçlar başarısız olabilir. Yapılması gereken güncel sosyal yapıya uyum mahremiyet anlayışına hizmet eden çağdaş bir yorum getirmektir.

Yapım teknolojisi: Günümüzde var olan imkanlardan yararlanmamak daha üstün teknolojiler mevcutken, eskiyi kullanmaya çalışmak eleştiri almaktadır ve aynı zamanda eski-yeni uyum tartışmasında önemli bir yer tutmaktadır.

Fonksiyon: Özel niteliğe sahip çevrelerde işlevlerin uzun sürede değişmesi sık rastlanan bir durumdur. Örneğin, günümüzde aile yapısının değişmesi sebebiyle ülkedeki konut anlayışının gelenekselden farklılaşması.

Mekân entegrasyonu: Yapılacak yeni yapının, çevre ile uyumlu şekilde çalışması gerekliliğidir. Fiziksel olarak, elemanlarının boyut özelliklerinin yanı sıra doluluk-boşluk, açıklıklarda da uyum gerektirmektedir. Formlar; yakınlık, benzerlik, tekrar gibi yollarla bir araya gelmekte ve bir doku oluşturmaktadırlar. Birim mekândan bütüne, örgütlenmeler ve oluşan doku birbirinin tamamlayıcısı olarak davranmaktadır. Bir araya geliş ilkeleri, belirli bir düzene dayanmaktadır ancak bu düzeni sağlamada sık tekrara düşülmekte ve denge

sağlanamazsa monotonluk başlamaktadır. Böylece aralarındaki ilişkilerin durağanlaşması mekân ve mekân organizasyonlarının ömrünü kısaltmaktadır.

Philip Johnson'ın 1973'te yapılan Boston Halk Kütüphanesi'ne 1988'de yaptığı ek binası ile boyutlar ve oranlarının birbirinden tamamen farklı olmasına rağmen gerçekleştirilen başarılı uyum yüzey kaplama malzemesinin aynı kullanılmasının etkisiyle de sağlanan doku benzerliğine ve devamlılıklara bağlanmaktadır. Eski binadaki üç kemerli dar ve uzun giriş açıklıkları, ek binanın ikinci katında geniş kısa birer daire parçası olarak hissedilmektedir. Bu iki bina arasında kütle ilişkisi ve üslup uyumu kurulmuştur ve mekân entegrasyonu sağlanmıştır [15].

Resim 2.7. Boston Public Library and Johnson addition [44]

2.2.3. Etkisizleştirme -Yansızlaştırma (Nötr)

Bu infill tasarım yöntemine göre aykırı formlar yerleşmeye hareketlilik katmakta ancak çevresindeki diğer örgütlenmeler ile yarıştığından dengeli kullanılamazsa, mekânlar arasında meydana gelen fazla diyalektik ilişkiler, kullanımı olumsuz etkilemektedir. Bu sebeple yaklaşım, yeni tasarımlarda tarafsız bir etki yaratmaya çalışmaktadır. Bu uygulamalarda genelde yeni yapılarıdaki ayna ve cam gibi yüzeyler kullanılarak bunların yansıtma özelliğinden faydalanılmaktadır. Çağdaş malzeme ve teknoloji ile yaratılan yansıtıcı yüzey üzerinde geleneksel şehir dokusunun yansması ile, yeni yapı nötr hale getirilip, tarihi yapıların etkisi artırılarak tarihsel süreklilik sağlanmaktadır.

Resim 2.8. Court reflections, St. Louis, Missouri [45]

Denge, mekânı oluşturan elemanların hem birbiri hem de diğer örgütlenmelerdeki yansımaları ile ilgilidir. Mekânlar tanımlı hale getirdikleri boşluğa hareket kazandırırken insana hizmet verdiğinden mekânsal örgütlenmede kazandırılmaya çalışılan hareketlilik de insanın algı sınırları içinde olmalıdır. Yansıtıcı yüzeylerden bağımsız olarak farklı bir “Etkisizleştirme-Yansızlaştırma” yolu izlenen Ulusal Müze Diyalog Merkezi kentin simgesi haline gelen filarmoni yapısının önüne geçmeyerek ve baskılamayarak onu algı sınırlarının dışına itmemekte hatta görünürlüğüne desteklemekte, etkisi artırılarak tarihsel devamlılığı sağlanmaktadır.

Resim 2.9. Ulusal Müze Diyalog Merkezi, KWK Promes Ofisi, Szczecin, Polonya [46]

2.2.4. Zıttını yapma (Kontrast)

Infill tasarımında bağlamsal uygunluğun sağlanmasında kullanılan modern yöntemlerden biri de yeni yapıyla var olan dokuya kontrast oluşturarak “zıttını yapma” anlayışıdır. Kontrast yaratma çeşitlilik yönünden güçlü potansiyele sahip bir tasarım aracıdır. Eski-yeni ilişkisinin özünde doğası gereği var olan zıtlık durumu, tasarım yaklaşımı ile desteklendiğinde bunların bir arada tutulma çabası heyecan verici sonuçlar

doğurabilmektedir. Eski-yeni arasındaki kontrast, var olanı kayba uğratmakta değil, canlandırmak ve zenginleştirmek amacıyla kullanıldığında, red yerine sürdürme politikası izlendiğinde korumanın en iyi yollarından biri olarak görülmektedir.

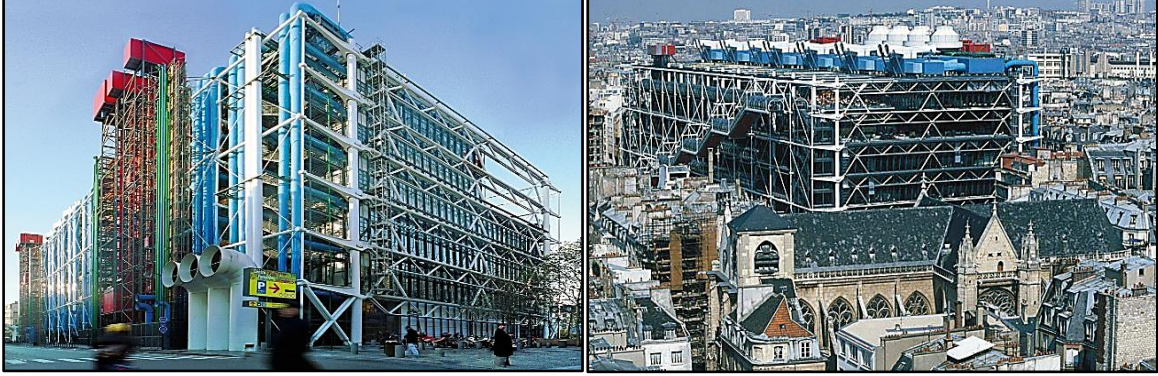
Mimarilerini hiçbir zaman İtalyan Rönesansı gibi bir “tarz” olarak düşünmeyen; zamanın ekonomik ve işlevsel zorunluluğunun kaçınılmaz, rasyonel sonuç ürünü olarak gören Modernist tavır eski yeni tasarımlarında aile benzerliğini yakalamakta, tasarımcının modernizmin kelime dağarcığıyla sınırlı olması sebebiyle zorlanmaktadır. Çünkü modern formlar, yeni binaların mevcut mimari bağlamlara entegre edilmesine agresif bir şekilde karşı çıkan bir ideolojinin ürünüdür. Ürün bugün inşa edilmişse, ek bina veya ticari saray ne olursa olsun “bizim” zamanımıza aittir ve çağdaş yaşamı ifade etmektedir. Bu bağlamda yeni yapı tasarımında izlenen yollardan birisi de tamamen çağın ürünü olan, teknolojinin tüm imkanlarının kullanıldığı bir “aykırı olma” durumu yaratmaktır. Esas nokta; gözlemcinin yeni binadaki, var olan binayı önemsemek ve binaya zarar vermemek için endişe duyulduğunu ayırt edebilmesidir. Başarılı bir kontrast uygulamada gözlemci, özgün olan yapıya duyulan saygıyı anlayabilmelidir [47].

Resim 2.10. Le Grand Louvre, I.M. Pei, Paris, Fransa, 1983-1989 [48]

Paris Pompidou Merkezi, kontrast yaratma yönteminin çarpıcı örneklerindendir. 19 yy. binalarının bulunduğu bir çevrede yapılan yüksek yapı aynı zamanda geniş bir alan kaplamaktadır. Renkli boruları, dışarıdan hissedilen taşıyıcı kafes sistemi ile bina, kendi

arasında belirli bir süreklilik gösteren çevre yapılar üzerinde bir üstünlük, bir ezicilik göstermektedir. O çevrede daha düzenli, küçük boyutlu ve çevreye uyumlu bir tasarım olması gerektiğine inanan görüşler yapıldığı dönemde tartışmalara sebep olmuştur.

Resim 2.11. Centre Pompidou, Paris, 1971-1977, Renzo Piano & Richard Rogers [49]

2.3. Hazırlanan Rehberler ve Belirlenen Kriterler

Bir bina ile bulunduğu ortam arasındaki ilişkiler, o mekânın özel karakterine katkıda bulunmaktadır. Bu ortam kültürel, doğal, kentsel, banliyö veya kırsal bir bölge olabilirken; tasarımına ve konumuna bağlı olarak, yeni bir bina, bulunduğu ortam veya bitişik değerli bir bina üzerinde faydalı veya zararlı birtakım etkilere sahiptir. Yapılı çevremizi şekillendirirken geçmişe, şimdiki zamana ve gelecek nesillere karşı bir sorumluluk duygusu ile hareket edilmelidir. Infill veya tarihi bağlamda bir tasarım, geçmiş bugüne ve projeleri geleceğe bağlamaktadır. Bu, profesyonel tasarım ekiplerinin becerilerini ve sanatlarını sergilemeleri için heyecan verici bir meydan okuma ve bir fırsat olabilmektedir. Çevresiyle bir bütün olarak çalışabilen binalar kültürel ve fiziksel çevrelerine olumlu tepki veren yapılardır. Bu sebeple tasarım rehberlerine göre infill binalar, ikonik veya bireysel bir bina yaratmaktan ziyade, inşa edilmiş olanla süreklilik sağlayan bir ilişki kurmayı temel amaç olarak görmek gerekliliğinden bahsetmektedir.

Hazırlanan rehberlerdeki bu yönergeler, infill tasarımı için yasal bağlam hakkında bilgi sağlamakta ve bir miras ögesini etkileyen veya bir koruma alanı içindeki yeni binalar için geliştirme uygulamalarının değerlendirilmesi için kullanılan temel kriterleri belirtmektedir. Ayrıca yasal yetkilerin bu başvuruları nasıl değerlendirdiğine dair bilgi vermektedirler. Bu yönergeler bağlamında infill, yerleşik ve değerli bir tarihi bağlamda yeni bir bina anlamına

gelmektedir. İyi infill, çevredeki binalara ve tarihi bağlama sempati duyan ve mevcut kentsel, banliyö veya kırsal karakteri geliştiren ve tamamlayan yeni yapılar yaratan binadır. Infill binalar, bitişikteki miras binalarının, büyük bir değişiklik olmaksızın uyum sağlamakta zorlanabileceği işlevler ve hizmetler sağlamakta kullanılabilmektedir. Tarihi bir bağlamda tasarım veya infill tasarımı, yeniyi yansıtırken kullanıcılarının konfor ihtiyaçlarını karşılar ve eskiye saygılı bir şekilde bir mekân karakteri veren özel nitelikleri korumayı amaçlamaktadır.

Kültürel öneme sahip yerlerin korunmasına yönelik Avustralya ICOMOS sözleşmesi- The Burra Charter (2013)- Avustralya'daki koruma uygulamalarına rehberlik eden temel belge olarak şu hususları belirtmektedir:

Koruma, uygun bir görsel ve duyuşsal ortamın ve yerin kültürel önemine katkıda bulunan manevi ve diğer kültürel ilişkilerin korunmasını içerir. Ortamı veya ilişkileri olumsuz yönde etkileyecek yeni inşaat, yıkım, izinsiz girişler veya diğer değişiklikler uygun değildir. (Madde 8)

Bahsi geçen ortam, kültürel önemi ve ayırt edici karakterinin bir parçası olan veya ona katkıda bulunan bir yerin yakın ve geniş çevresi anlamına gelmektedir. Bağlamda tasarlamak, taklit etmek veya esnek olmayan tasarım kurallarını takip etmek anlamına gelmemektedir. Çevredeki binaların dikkatli bir şekilde analizi ve tasarım öğelerinin yorumlanmasından sonra herhangi bir tasarım sorunu için geniş bir çözüm yelpazesi ortaya çıkmaktadır. Başarılı bir infill tasarımına ulaşmak için yeni geliştirme, konumu, hacmi, biçimi, ölçeği, karakteri, rengi, dokusu ve malzemesi doğrultusunda bir yerin önemine saygı göstermelidir ve taklitten genellikle kaçınılmalıdır. [50]

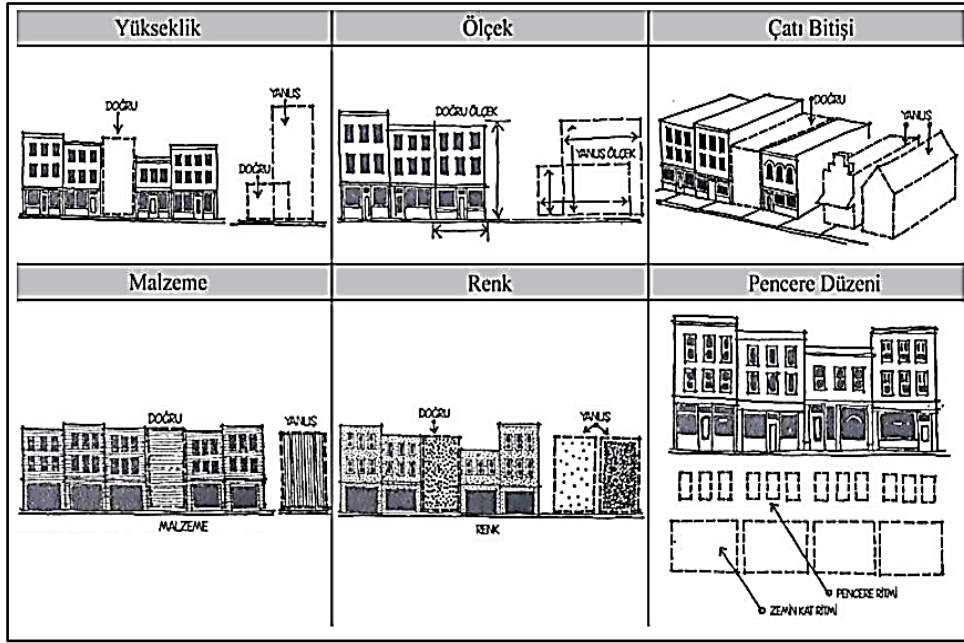
Sonuç olarak tarihi çevrelerde yeni yapı tasarımını, kentin diğer bölgelerinde yapılan yeni tasarımlardan ayıran; geçmişten gelen kültür varlıklarının somut örnekleri arasında yapılacak yeni binanın sergileyeceği tutum hakkında verilecek kararlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bölümde; yeni tasarımlara referans olarak seçilen rehberler ile ortaya konan kriterlerin, tasarımları nasıl etkilediği, biçimlendirdiği üzerinde durulmuştur. Çeşitli bölgelerden seçilen belirgin örneklerle, infill yapıların mevcut doku ile ilişkilerinde davranışı, tasarımlarında aranan kriterler irdelenecektir.

Desing in Context rehberi: North South Walley Hükümet Miras Ofisi ve Kraliyet Avustralya Mimarlar Enstitüsü NSW Bölüm Doldurma Yönergeleri Çalışma Grubu tarafından hazırlanmıştır. Tarihi miras alanlarında yeni binalar için geliştirme uygulamalarının değerlendirilmesinde kullanmak üzere bunların benzer diğer çevrelerde de kullanılabileceğine değinilerek altı temel kriter belirlemiştir: Karakter, ölçek, form, yer seçimi, malzeme/reng, detaylandırma [16].

New Design in Historic Settings rehberi: İskoçya Hükümeti'nin hazırladığı “Tarihi Alanlarda Yeni Tasarım” rehberinde, ülkenin tarihi dokuya sahip yerlerinde uygulanması planlanan yeni yapıları tasarlarken tasarımcıların dikkat etmesi gereken kriterler şu şekilde belirtilmiştir: Ölçek, malzeme/detay, yoğunluk ve işlev, peyzaj, kentsel yapı, simge elemanlar, kentsel doku, tarihsel gelişim [51].

Guidelines for Infill Development in Heritage Areas: Hobsons Bay Planlaması kapsamında hazırlanan “Miras Alanlarında Infill Geliştirme Rehberi” bir infill geliştirme için bir planlama başvurusunu değerlendirirken Konseyin neleri dikkate alacağını açıklayarak yardım sağlamayı amaçladığını ifade etmektedir. Kılavuz Çevre Analizi, Yerleşim infill, Ticari infill olmak üzere üç bölüme ayrılmıştır. Yerleşim infill uygulaması tasarlanırken dikkate alınması gereken kriterleri şu şekilde belirtmiştir: sırt çizgisi, çatı hattı, veranda seviyesi, pencere pervazı seviyeleri, çit yüksekliği, kenar geri çekilmeleri, açıklıkların düzeni. Ticari uygulama için ise kriterleri diğer rehberlerle benzerlik göstermektedir: form, ölçek, kütle, sokak dokusu, detaylar (pencereler, tabelalar, verandalar) [52].

Literatürde yer alan çalışmalardan bahsetmek gerekirse; infill uygulamalar ile yer ve mekan kimliğindeki değişimin analizini yapan bir çalışmada kriterler: ölçek/oran, doluluk-boşluk, konum, malzeme ve detay [25] olarak belirlenmişken yeni yapılaşmayı İstanbul'un farklı bölgelerindeki infill uygulamaların analizi üzerinden değerlendiren bir çalışmada ise kullanılan kriterler: yükseklik, ölçek, çatı bitişi, malzeme, renk, pencere düzeni olarak seçilmiştir [15].

Resim 2.12. Infill tasarım kriterleri [15]

Yapılan taramalardan, yapılı çevrede yeni yapının, kimliği olumsuz etkilememesi adına, bazı kriterler belirlenmesi ve uygulanması gerekliliği anlaşılmıştır. İncelenen her bir rehberde ölçütler, uygulamanın yapılacağı bağlama özgü olarak seçilse de aralarında genel benzerlikler izlenebilmektedir. Farklı yollardan ve kelimelerde ifade edilen tarihsel gelişim, konum, çevresel karakter, işlev özelliklerinin yanında doğrudan ortak olarak bulunan ölçek, oran, doluluk-boşluk, form, malzeme, renk, konum, doku, detaylandırma kriterleri infill tasarımlarda analiz yapılırken nelere bakılması gerektiği konusunda uygulanabilirliği açısından doğruluğu kabul edilmiş sonuçlara ulaşılmıştır.

Eski-yeni bağlamında, tarihi çevrelerdeki infill tasarımların özellikleri yönünden ayrıntılı olarak irdelenmesi, bu çevrelerdeki yeni tasarımların başarılı olabilmesi için ön koşul olarak görülmektedir. Aynı zamanda yapılan uygulamalar çevrelerde bağlamsal, yapısal ve biçimsel unsurlarda değişimler meydana getirirken yerin kimliğini, dokusunu ve karakter özelliklerini de zaman içinde şekillendirmektedir. Infill binalar, doğru analizler üzerine kurgulandığında tarihi çevre bağlamında çağdaş talepleri başarıyla karşılayabilmektedir. Miras yapıları anlamak ve bunlara sempati duymak, nitelikli çağdaş mimari için bir engel değildir. Aslında tam tersi geçmişini anlamak, tarihin izlerini okumak; yeni inşasında uyarlayarak, yorumlayarak, tepkisiz yaklaşarak veya onunla çelişerek izlenecek kararlar setini belirlemede ve dolayısıyla ilişkileri tanımlamada tamamlayıcı özelliktedir [16].

INFILL UYGULAMALAR İLE YAŞANAN DEĞİŞİMİN ÖZELLİKLERİ		
<u>BAĞLAMSAĞ ÖZELLİKLER</u>	<u>MORFOLOJİK ÖZELLİKLER</u>	<u>GÖRSEL ÖZELLİKLER</u>
İşlev	Yapı Adası Biçimlenişı	Ölçek/Oran
Karakter	Sokak Dokusu	Doluluk-Boşluk
	Parsel Boyutları	Konum
	Bina Kat Sayısı	Malezeme ve Detay
	Yoğunluk	

Şekil 2.3. Infill uygulamalar ile yaşanan değışim [25]

3. MORFOGENEZ VE PARAZİT KAVRAMI

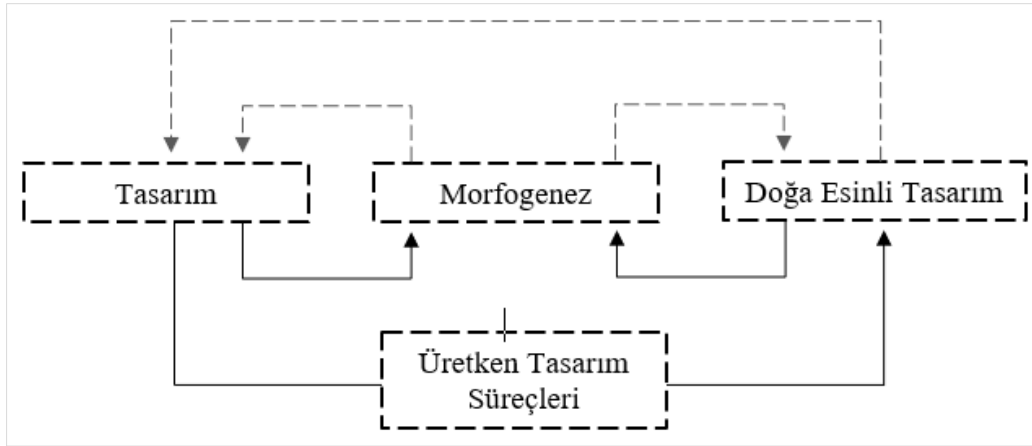
Morfoloji, etimolojik olarak Yunanca “morphe” (biçim) ve “logos” (bilim, konuşmak) kelimelerinden gelmektedir. İlk kez Alman bir botanikçi tarafından bitkilerin biçimsel yapılarını ifade etmede kullanılmıştır. Böylece biyolojide yer almaya başlayan morfoloji kavramı; doğal organizmaların biçimleri, yapısal özellikleri ve mekânsal ilişkileri (çevre ile kurduğu ilişkiler) ile ilgilenmiş ve çok çeşitli bitki türlerinin sınıflandırılmasında katkı sağlamıştır. Dil araştırmalarında sözcük yapısını ifade etmede kullanılan terim mimaride ise, mimari kompozisyonu oluşturan elemanlar arasındaki mekânsal ilişkilerin ve bunlara ait süreçlerin ortaya konulduğu bir inceleme halini almıştır. Tıpkı dilbilim ve biyolojide olduğu gibi, mimaride var olan mekânsal ilişkilerin incelenmesi ile, mimari kompozisyona dair bir kurallar seti belirlendiğinde ve tasarım stratejileri ile bu kurallar seti tanımlandığında yeni tasarımların oluşturulması sürecinde bu kurallardan yararlanılabilmektedir [53].

Biçimlenişlerin doğada oluşum süreçlerini anlayabilmek için morfoloji “Biçim Bilim” başlığı yanında morfogeneze “Biçim Yaratımı” kavramının ele alınması, mimarlık disiplininin ezeli tartışmalarından biri olan biçim arayışı bakımından önem taşımaktadır. Morfogeneze, biyoloji, jeoloji, mühendislik, şehir çalışmaları, sanat, mimarlık gibi birçok alanda kullanılan bir kavramdır. Her disiplin morfogeneze kavramını kendi anlayışıyla yorumlayarak kullanmaktadır. Bu kullanım çeşitliliği birçok anlayışı yansıtmaktadır. Orijinal kullanımı biyoloji alanında olup ilk kaydedilen örnekleri 19. yüzyılın ikinci yarısına aittir. Jeoloji, 20. yüzyılda terimi kabul eden bir sonraki alan olmuştur [54].

Morfogeneze kavramı biyolojik bir terim olarak, vücudun bir kısmının veya belirli bir organın şekil, büyüklük ve yapısında meydana gelen değişimi ifade etmede kullanılmaktadır. İlk olarak 19. yüzyılda “morfogeni” adıyla kullanılan kavram, embriyonun gelişim sürecinde dokularındaki strüktürel değişimleri ve bu değişimlerin altında yatan mekanizmaları anlamak için kullanılmıştır. Botanik biliminde ise, hücre şekillerindeki değişim, gelişim ve mitoz bölünme süreçlerinin incelenmesiyle bitkilerdeki biçim ve strüktür oluşumunu anlamayı amaçlamaktadır. Etimolojik olarak, 1890’larda ortaya atılmış olup Yunanca biçim anlamına gelen “morphe” ve “yaratma”yı ifade eden “genesis” kelimelerinden türetilmiştir. Bu kelimeler bir araya geldiğinde terim, bir biçimin, strüktürün, sistemin gelişim süreçlerini ifade etmektedir ve süreç boyunca meydana gelen değişimlerden ortaya çıkmaktadır [1].

Morfogenez; karmaşık, doğrusal olmayan bir işlem olup işlev, biçim ve malzemeyi bütünleştirici özelliktedir. Morfogenez organizmadaki form ve yapı gelişimi ile sınırlı olmayıp organizmanın zaman içerisindeki evrimsel gelişimi ile ilişkilendirilmektedir [55]. Morfogenez, canlı organizmalar için tipik işlemlerden biridir. Morfogenez dışında, bu süreçler büyüme, tamir, adaptasyon ve yaşlanmayı içerir. Tasarım birçok girdinin yanı sıra mevcut üretim süreçleriyle yönlendirilen bir organizasyondur. Doğal süreçlerle ilgili bilgilerin tasarıma aktarılması, özellikle dinamik kapasiteye sahip mimari yapılarla ilişkilerde üretkenlik sağlamaktadır [56].

Güncel mimari tasarım süreçlerine alternatif olarak geliştirilen morfogenetik inceleme, yapı bileşenlerinin işlevsel kapasiteleri ve morfolojik karmaşıklığının ortaya çıkartılmasına yönelik bir yöntem sunmaktadır. Evrimsel biyoloji ve doğayı yansıtan morfogenez, tasarım sürecindeki üretici etmenler olarak görev yapmaktadır [10]. Mimaride ise, form üretme için üretken araçlar ve bağlamsal süreçlerini yerleşik biçimde ifade etme amacıyla dönüşümü kullanan bir grup yöntem olarak anlaşılmaktadır [54]. Tez çalışması kapsamında üretici etmenler olarak görev yapan bu bir grup strateji altında, parazitlik kavramı biçim üretici olarak kullanılmakta ve üretken bir yaklaşım önerisi yapılmaktadır.

Şekil 3.1. Morfogenez ve üretken tasarım süreçleri arasındaki ilişkinin diyagramı [57]

Mimari gündemde “parazit mimari” (parasitic architecture) “mimari parazit” (architectural parasite) “parazit strüktür” (parasitic structure) “parazit mekân” (parasitic space) “kent paraziti” (urban parasite) gibi isimlerle yer edinen parazit mimarlık ve parazit bina kavramlarını anlayabilmek öncelikle “Parazit nedir? Yaşamını nasıl sürdürür? Parazitle konağı arasındaki ilişki nasıldır?” gibi sorulara cevap aranmalıdır. Biyoloji disiplininin

önemli konularından biri olan parazitler tıbbi terminolojide “hayatta kalmak için başka bir canlıya tutunan, hayati ihtiyaçlarını konak adı verilen bu canlıdan sağlayan bir organizma” “tutunduğu konağın hayatta kalmasına katkı sağlamayan ancak hayatta kalabilmek için konaktan beslenen, eksik kalan tüm ihtiyaçlarını konaktan sağlayan bir organizma” gibi tanımlamalarla açıklanmaktadır.

Parazit tanımının zorunlu bir unsuru olmamasına rağmen canlı üzerinden yapılan parazitlik anlatımlarında genellikle akla olumsuz imgeler gelmektedir. Ancak mimari disiplinde, birçok farklı etken doğrultusunda dönüşen parazit kavramında, tanımın özündeki parazit ve konağı arasındaki ekolojik ilişkinin sürdürülebilirliği için bu ilişkinin karşılıklı olumlu algıyla “mutual” bir birlikteliğe evrildiği görülmektedir. Doğadaki parazitlikte de her parazit için geçerli olmayan konağa zarar verme unsuru mimaride göz ardı edilerek genellikle konağa zorla girme ve yerleşme eğiliminde olması özelliği parazit mimarinin oluşmasında önemli bir rol oynamıştır [58].

Bu bağlamda yapı üzerinden parazit “tutunduğu konak binaya zarar vermeden kendi işlevini yerine getiren, konak bina ile ilişkileri zorlayan, içerde ve dışarda düzenlenebilen uyarlanabilir, geçici ve sömürücü bir mimari biçim” olarak ifade edilebilmektedir [59]. Parazit binaları çağdaş eklerden ayıran en önemli özelliği, tutunduğu konak bina ile strüktürel, işlevsel ilişkiler kurarak enerjisinden ve atığından faydalanması ve mevcuda eklemlenerek dışa hizmet vererek eklemlendiği konak binaya yeni bir anlam kazandırmasıdır. Bir parazit, mevcut ile çalışmak zorundadır ve olanakları kendi amaçları için kullanmaktadır ve bunları yaparken mevcudu dönüştüren esnek bir mimari müdahale olarak da düşünülebilir.

Kent merkezlerinde artan nüfus yoğunluğu sebebiyle sorunlara kısa sürede cevap verebilecek çözüm arayışlarında sık karşılaşılan ve var olan dokunun potansiyeli irdelenerek tekrar değerlendirilmesini öneren parazit mimarlık gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Kentsel ölçekte sağladığı olanaklar düşünüldüğünde, mevcut tarihi veya çağdaş konaklara tutunarak yeniden tanımladığı, yapılandığı, kullanıcıya yeni bir bakış açısı ve yönelim sağladığında sunduğu potansiyel yeni alanlar ile kente ne oranda katkı sağlayacağı, çalışmada cevabı aranan sorular arasına eklenerek parazitlik kavramı daha derin bir incelemeye alınmıştır.

Günümüzde tüketim nesnesi haline gelmiş pek çok önemli unsurdan biri, gündelik yaşam pratiklerimizin merkezinde yer alması sebebiyle belki de en önemlisi olan kent; zamana maruz kalan her şey gibi dönüşmektedir. Bu kaçınılmaz süreçte dikkat edilmesi gereken konulardan biri üzerinde yoğun tartışmalar gerçekleştirilen kamusal alan yetersizliğidir:

Kamusal alanın ortadan kalktığı söylemleri eşliğinde, mimarlar ve şehirciler tarafından yeni tür kamusalılıkların yaratılmasına yönelik farklı pratiklerin geliştirildiği gözlemlenir. Bu pratiklerden bir tanesi, mekânı sosyal bir ürün olarak kabul eden eylemlilik halinin yaratılması ve beraberinde toplumsal sürekliliğinin sağlanmasına yönelik gündelik hayata nüfuz edecek strüktürel eylem alanlarının tasarlanması ve beraberinde kamusal alanda bireyin özgürleştirilmesidir. Temelde yer alan eylemlilik anlayışına görünür olmak eklenir ve mimari mekân bu durumda karşılığını parazit strüktürlerle bulur [60].

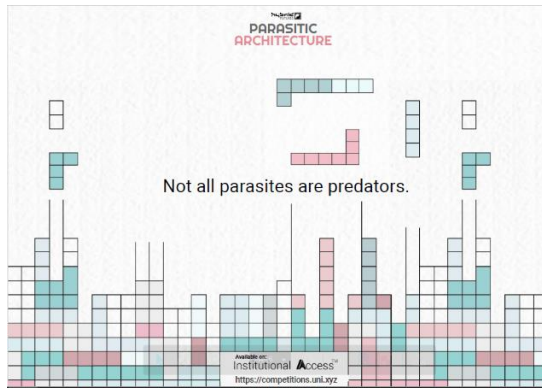
Dolayısıyla bir tüketim nesnesine dönüşmekte olan kentte kamusal mekânlar üretmek adına bellek kavramı irdelenerek; gözden kaçırılan “aralık”ların potansiyelleri parazit mimari yaklaşım üzerinden tartışılmaktadır. Yapılı çevrede farkındalık yaratılarak ara mekanların/mekân aralıklarının parazit strüktürlerle yarara dönüştürülmesi bu tartışmalara katkı sağlamak niyetiyle çalışma ürünlerini sunmaktadır. Süreçte “ara mekan”a müdahale etme tartışmalarına konu olan bir diğer kavram olan infill kavramı yeniden ele alınmaktadır. Ara mekânın uyduğu bir standart olmadığından yerleştiği alana göre farklılaşabilen, mevcuda bağlı olarak gelişen uygulamalar gerektirmektedir. Bu bağlamda mevcut potansiyelden ve kullanılabilirlikten yararlanan parazit mimari, mekan üretmenin pratik ve ekonomik yollarından biri olarak görülmektedir.

Mevcut olana eklenmesi ile parazit yapı, kentin her gün ilişki kurduğu ancak gündelik yaşam pratikleri arasında fark etmediği alanları tanımlayarak mekânlaştırmakta, kullanıcıyı değişime dâhil ederek mekana deneyim ile anlam kazandırmaktadır. Mekânı deneyime dayalı olarak görmek, ilişkisel düşünmeyi tetiklemekte ve mekânsal algı kurulan bu ilişkiler üzerinde temellenmektedir: “Göz, şeyleri görmez, başka şeylerin anlamını yüklenmiş şeylere ait şekiller görür: ... kent düşünmen gereken her şeyi söyler, kendi sözlerini yineletir sana ve sen Tamara’yı gördüğünü düşünürsün, oysa tek yaptığın kentin tüm parçalarıyla kendisini anlatmada kullandığı adları belleğine yazmaktır.” [2].

3.1. Mevcut Parazit Mimarlık Tartışmaları

Parazit mimariye güncel bakışla bakması ve tartışma ortamı yaratması sebebiyle bahsedilmesi gereken, Kasım 2020’de neticelenen uluslararası bir yarışma; “Ya Mimarlık, mevcut bir ana konak mimarisi üzerinde bir parazit olarak yetiştirildiyse?” sorusuyla yola çıkmış, “Not all parasites are predators.” sloganı altında kriter olarak mimarinin parazit olarak tanımlanabilmesi için, bazı koşulları sağlaması gerektiğini açıklamıştır. Ayrıca bir parazit olarak, bu yeni mimarinin, mimarlığın bağlamına göre daha simbiyotik olmasını teşvik eden bir yaklaşımın desteklendiğinin altı çizilmiştir.

- Yapısı, hizmetleri veya erişimi için bir konak mimariye dayanıyor mudur? (Bir konak mimarisi tarafından desteklenmelidir.)
- Konak mimarinin orijinal işlevi ile tipolojik olarak alakalı mıdır?
- Mevcut bir mimari, altyapı unsuru üzerinde veya çevresinde mi büyümektedir? (Konak mimarisi aracılığıyla erişilebilir olmalıdır.)

Resim 3.1. Yarışma sloganını içerir poster: “Tüm parazitler yırtıcı değildir.” [61]

Dünyanın farklı ülkelerinde ortak bir tartışma konusu olarak Parazit mimari; halihazırda insanlarla birlikte gelişen şehirlerde veya yapılarda alanların kullanılabilirliğini artırmaya çalışırken, yoğun kentsel dokudaki alan eksikliği krizine çözüm olarak ortaya atılmaktadır. Tartışmaların ana fikrine göre; “günümüz mimarisi ve şehirlerin mutasyonu, mevcudun sunduğu miras üzerine inşa edilmelidir.” Mevcut yapıların üzerine, altına veya dışına, çevreye duyarlı ve finansal olarak düşük bütçeli bir konsept ve yeni bir mimari dil olan “parazitik mimari” inşa etmek, mekânsız kentsel alanlarda yaşam alanı yaratan ekonomik

bir çözüm sunmaktadır. Tamamlayıcı yaşanabilir alanlar yaratmanın bir yolu olarak, parazitik çözümler süre ve uygulanabilirliği bakımından pratik sonuçlar üretmektedir.

Yaratıcı beyinler, kentsel alanın yeniden gözden geçirilmesini vurgulamak için giderek daha yenilikçi yollarla parazit mimariyi kullanmaktadır. Birkaç detaylı örnek üzerinden ifade edilmesi gerekirse: Paris'te, Fransız miras yasaları nedeniyle değiştirilemeyen tarihi binalar kendi zorluklarını ortaya çıkardığında Mimar Stephane Malka, bu yapılar arasındaki boşlukları uygun fiyatlı şehir içi konut işlevi gören cam, çelik ve ahşap yapılarla doldurarak yanıt vermiştir. Benzer bir yaklaşım, 2012'de İngiltere'nin Sheffield kentinde, Victoria döneminden kalma terkedilmiş bir sanayi binası olan 192 Shoreham Street'e Project Orange ofisi tarafından parazit, çift yükseklikte, bir bar ve restoranın yanı sıra ofis birimlerine ev sahipliği yapan bir çatı eklediğinde yeniden canlandırıldığının görülmesiyle benimsenmiştir.

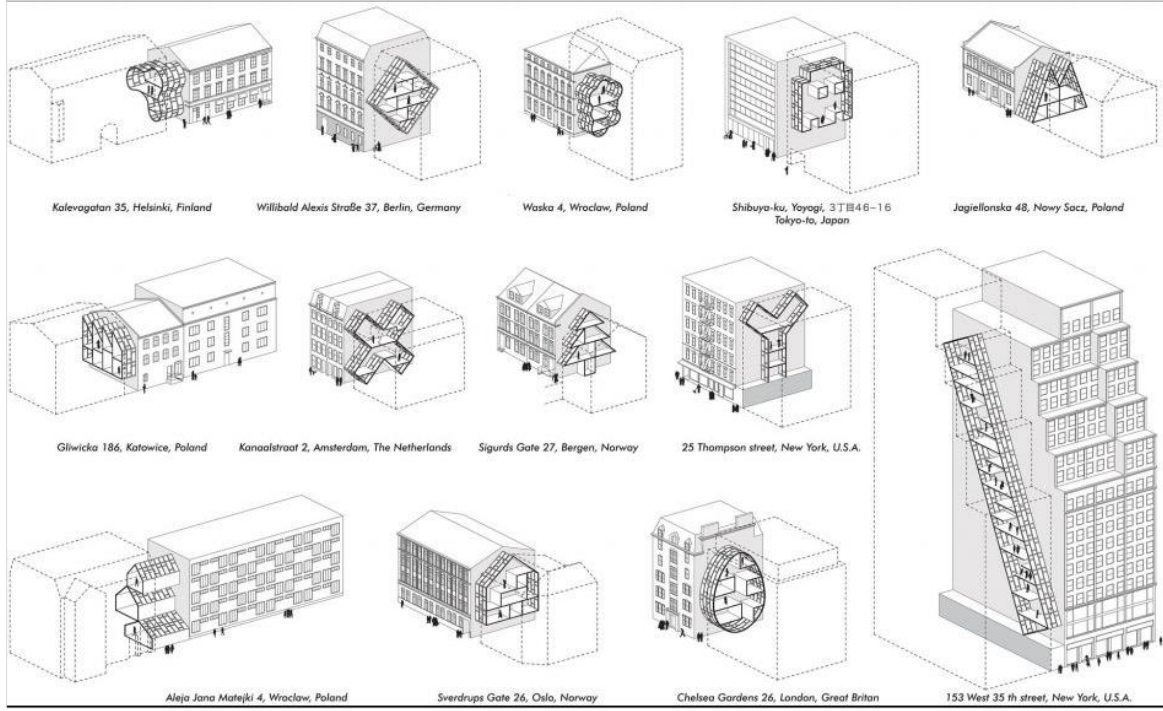
Emlak fiyatlarının son yıllarda hızla arttığı şehirlerde gündeme gelen parazit uygulamaların yapımının ekonomik olması, alanın verimli kullanımını sağlaması, sosyal olarak kapsayıcı nitelikte olması gibi özellikleri birçok şehrin karşılaştığı modern zorluklara akıllıca bir çözüm önerisi olarak görülmektedir. Bununla birlikte, parazit mimarinin kentsel sorunlara toptan bir çözüm olarak görülmediği “yüksek kiralar, alan eksikliği ve evsizlik sorunlarını vurgulayan inovasyon tohumları” olarak değerlendirildiği görüşler bulunmakta ve bu yenilikçi projelerin toplumları; öncelikleri, yerleşmiş olan dogmayı, mevzuatları bile yeniden düşünmeye teşvik etmesi açısından önemsemektedir. Sorunlara somut ve tekil bir çözüm olmaktan ziyade; kavramında barındırdığı, daha soyut, “mekan kullanımı üzerine düşünmek” özellikle “neyin kurulduğunu yeniden düşünmek” için bir “davet” niteliğinde olması bakımından daha kıymetli olduğunu savunan görüşler mevcuttur.

Tartışmalara katkı sağlayabilecek bir başka yarışma olan; Danimarkalı iki tasarımcı Mateusz Mastalski ve Ole Robin Storjohann, bir yapı malzeme kuruluşu olan Fakro'nun açtığı yarışma kapsamında, dünyanın farklı kentlerinden kör duvarları seçerek buralara farklı tipolojilerde parazit mekanlar tasarlamış ve yarışmanın kazananı olmuştur. “Live Between Buildings” adını verdikleri proje, kent gündemlerinden düşmeyen konut krizine mikro ölçekte bir çözüm önerisi sunmaktadır. Tasarım yüksek nüfus yoğunluğuna sahip kentler için, kentin ara alanlarının potansiyellerini değerlendirerek yeni yaşam alanları önermektedir. Proje raporunda, şehirde yeni bir yaşam biçimi önerisi ile mevcut binalar arasında, doğaya ve şehir yaşamına yakın bir yaşam sağlarken, aynı zamanda şehrin zaten

var olan kör duvarlarının özelliklerinden de yararlanmakta ve güncel dünyada yaşam tarzlarının da küreselleştiği belirtilmektedir. Farklı şehirlerde bazı olası inşaat alanlarını saptayıp çeşitli konut tipolojileri ile minimum ayak izi ve cephe yüzeyi, ancak maksimum yaşam kalitesi sunduğu savunulan proje, geleceğin daha yoğun ve daha sürdürülebilir kentlerine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Aşağıda, tasarımcıların saptadığı hem olası tipolojilerin aralığını hem de dünya çapındaki mevcut ilginç bina boşluklarını gösteren çeşitli örnekler bulunmaktadır [62].

Resim 3.2. Yarışma posterini [62]

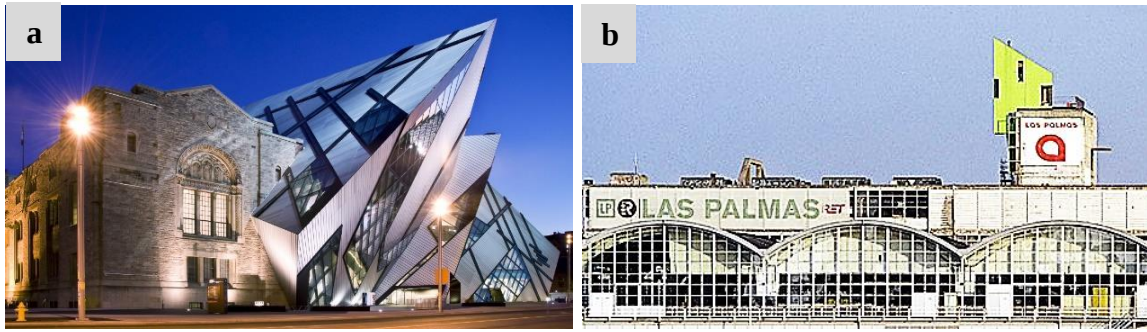
Resim 3.3. Farklı kentlerde yapılan tasarımlar

Parazit Mimari, mevcut altyapı ve yapı formundan beslenen esnek ve bazen geçici bir yapı olarak düşünülmektedir. Bir parazit, mevcut altyapılarla çalışmak ve bunları kendi amaçları için kullanmak zorundadır fakat aynı zamanda yapıyı formu somutlaştıran ve dönüştüren bir mimari müdahale olarak da düşünülebilir. Parazit tavrı, inşa edilmiş yapıyı yeniden tanımlayıp yeniden yapılandırmakta ve halka yeni bir bakış açısı veya yönelim sağlayarak potansiyel olarak yeni bir alan sunmaktadır. Parazitin bağlama yanıt verebilmesi altı çizilen özelliklerindendir. Bu ilişki tanımlarında bir uzantı gibi davranabilirken (solda); öne çıkarak (sağda) bir dönüm noktası-işaret ögesi (landmark) haline de gelebilmektedir.

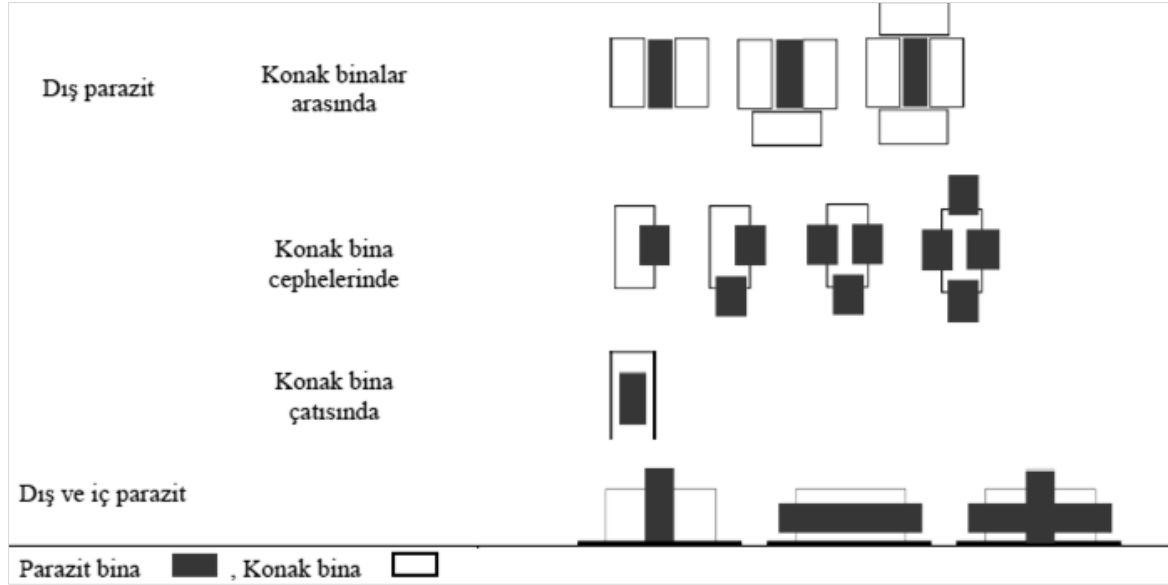
Resim 3.4. İki farklı parazit tutum örneği [61]

Pek çok parazit tasarım, konak yapı üzerinde uyumlu bir şekilde otururken, bazıları varlıklarını öne sürmek konusunda daha isteklidir. Studio Libeskind'in Royal Ontario Müzesi eklemesi, konak binanın geleneksel cephesiyle taban tabana zıt yeni malzeme ve üslup kullanmakta iken, Rotterdam'daki Yeşil Sergi Evi, çevresinden radyoaktif yeşil renkle ayrılarak varlığını ön plana çıkarmaktadır. Sarsıcı varlığıyla tanımlanan hem malzeme hem de biçim açısından belirgin bir şekilde ayrı durmak üzere tasarlanan örneklerin yanı sıra Moskova'daki Parazit ofisi gibi daha zarif örnekler, ev sahibi binalarından neredeyse organik büyümeler şeklinde görünen örnekler de mevcuttur.

Resim 3.5. a) Royal Ontario Müzesi, Toronto b) Yeşil Sergi Evi, Rotterdam

Parazitin yeni bakış açıları kazandırma, mimari düşünce açısından da yeni potansiyel alanlar sunma, kavramsal ilişkiler yönünden de bağlamla iletişim kurmada alternatif yollar üretme, yapıyı çevre kimliğini yeniden sorgulama gibi güçlü kavramsal veri sağlama potansiyeline rağmen yakın zamana kadar literatürde yer alan farklı çalışmalarda parazit mimariden bahsedilirken fiziksel değerlendirmeler ve konak yapı/yapılara göre belirlenen bir başlık altında, bulunduğu konumu baz alan bir çerçeveleme yapılmaktadır. Parazit bina-konak ilişkisine göre; “dış parazit” (Konak binalar arasında, konak bina cephelerinde, konak bina çatısında) “dış ve iç parazit” olarak fiziki konuma dayanan bir sınıflandırmada iki başlık altında bir gruplandırma yapılmıştır [58].

Resim 3.6. Parazit bina-konak ilişkisine göre sınıflandırma örneği [58]

Literatürde fiziki konuma dayanan başka sınıflandırmalarda; kent elemanlarına, yapılar arası boşluğa, yapı içi boşluklara, yapının sağır cephelerine, yapıların havalandırma tesisatına eklenilen örnekler gibi başlıklar altında gruplandırılmalar yapılmıştır. İncelenen örnekler neticesinde var olan başlıkların düzenlendiği ve yenilerinin eklendiği bir gruplandırma oluşturularak örnekler bu çerçevede değerlendirilmiştir.

Çizelge 3.1. Parazit mimari örneklerinin kategorileri edilmesi

Grup A	İki yapı arasındaki boşluğa eklenilen örnekler
Grup B	Yapı içi boşluklara eklenilen örnekler
Grup C	Bir yapının cephesine/ çatısına eklenilen örnekler
Grup D	Kent elemanına eklenilen örnekler (sokak lambası, reklam panosu...)
Grup E	Yapıların havalandırma tesisatına eklenilen örnekler
Grup F	Diğer kent yapıları (köprü, üst geçit...)

3.2. Parazit Mimarlık Örnekleri

Çizelge 3.2. Grup A - İki yapı arasındaki boşluğa eklenen örnekler

Grup A	Ofis, Paris, Renzo Piano	Ofis, Moskova, Zaha Hadid Architects	Parasit Music Room, Chaville, 2011, Cut-Architecture
			
	Singapur, ZA Architects Otel binası		Gehry Partners, Berlin, DZ Bank Building, 2001
			
	Asılı Yürüyüş Yolu, Polonya	UCL Senato Binası, Spacelab, Londra, 2018	La maison de verre, cam ev, Pierre Chareau, Paris 1931
			

Çizelge 3.3. Grup B - Yapı içi boşluklara eklenilen örnekler

Grup B	Light House Lefkoşa, Kıbrıs 2012	Bombay Fabrikası, İng 2014, Heatherwick Std	Sant Francesc manastırı, İspanya 2011, David Closes
	Çağdaş Sanat Müzesi Güney Afrika, 2017, Heatherwick St.	Parasite Office, za bor arch, Moskova, 2011	Royal Ontario Museum, Toronto, Canada, Daniel Libeskind, 2007
			
			

Çizelge 3.4. Grup C - Bir yapının cephesine/ çatısına eklenilen örnekler

Grup C	İpervasi- endonezce koruma Lefkoşa, Kıbrıs, 2012	Landscape hall facade İspanya 2008 by Bailo Rull	Staircase İngiltere 2013 Gillespie Yunnie Architects
			

Çizelge 3.4. (devam) Grup C - Bir yapının cephesine/ çatısına eklenen örnekler

Grup C	CIRBUATS/Devreler, 2013, Belçika, Studio Nick Ervinck	Haven, Fransa, 2015, NAS Architecture	rucksack house, stefane berstadt Bamberg 2012/Köln 2006/Leipzig 2005
			
	Shelter with Dignity, NY, 2018, framlab	W(E)AVING Portekiz 2014 by Nuno Pimenta	The Cube, by Electrolux, Brussels, Belgium, 2011
			

Çizelge 3.5. Grup D - Kent elemanına eklenen örnekler

Grup D	Excescent Utopia (Büyük Ütopya) 2013, Milo Ayden De Luca	Billboard'da ikamet yeri, 2010, Mexico City	Merdiven Sinema, 2012, Yeni Zelanda
			

Çizelge 3.6. Grup E - Yapıların havalandırma tesisatına eklenilen örnekler

Grup E	paraSITE, ABD, 1998 Michael Rakowitz		
			

Çizelge 3.7. Grup F - Diğer kent yapıları (köprü, üst geçit)

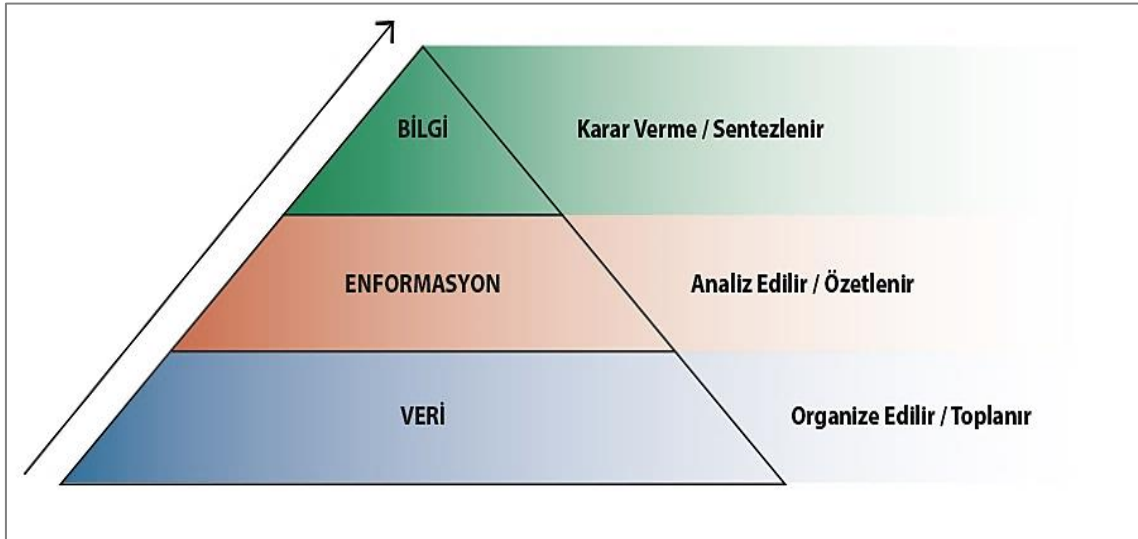
Grup F	Parasite Prefab, Lara Calder Arch.	Bridge City İtalya, Ja Studio Inc	Pont9 New Bridge Paris 2014, stephane malka
			
	Bridging Home London 2018, Do Ho Suh	Çalışma Ünitesi, 2017, İspanya	
			

İncelenen örnekler ve kavramsal araştırmalar neticesinde parazit mimari yaklaşımlarında konak- parazit ilişkisi ile ilgili olarak ulaşılan ortak noktalar bulunmaktadır. Parazit mimari, kentsel bir soruna çözüm olarak hizmet ettiğinden, öneri yoğun nüfuslu bir kentsel bağlama dayanmalıdır. Şehir ne kadar yoğunsa, parazitin rolü o kadar etkili olmaktadır. Ek olarak, parazit, konağın yakın bağlamına hitap eden bir amaca hizmet etmelidir. Bu yolla parazit, temel bir ekonomik ilişki ile kendisini sıkıca kentsel dokuya yerleştirmektedir. Konak yapı aynı zamanda işlevsel olarak ilintili ve ideal olarak kamusal nitelikte bir fonksiyona sahip olmalıdır, böylece parazit çok daha öncü bir rol oynayabilmektedir. Konak yapının bağlamla

sosyo-kültürel ilişkisi varsa bu parazitin erişiminde daha ikonik olmasına yardımcı olmaktadır. Pratik olarak, bağlam, parazit mimari projesinin varlığında ve başarısında en önemli rolü oynamaktadır, çünkü bu yaklaşımın vurgulanan yönü bağlamla ilgili sorunları bağlamla çözme çabasıdır. Yalnızca bir sözcük değil, "anlamsal bir alan", "akışkan bütün" ifadesi olan parazit terimi, mimari sözlüğe girmekte ve kentsel modele, tasarım anlayışına acilen yansımayı talep etmektedir: artık mekânın koşulsuz artışı söz konusu değildir. “Orada olanı” kullanarak sıradan durumlardan ortaya çıkan ve terk edilmişlik özelliklerini üstlenen mekânları tercüme ederek kısa sürede mevcut ile bağlar kuran parazit mimari, bölgelerin değerinin yeniden düşünülmesinin ve şehrin ötesinde değil kendi üzerinde büyümesi gerekliliğinin yansımasıdır [61].

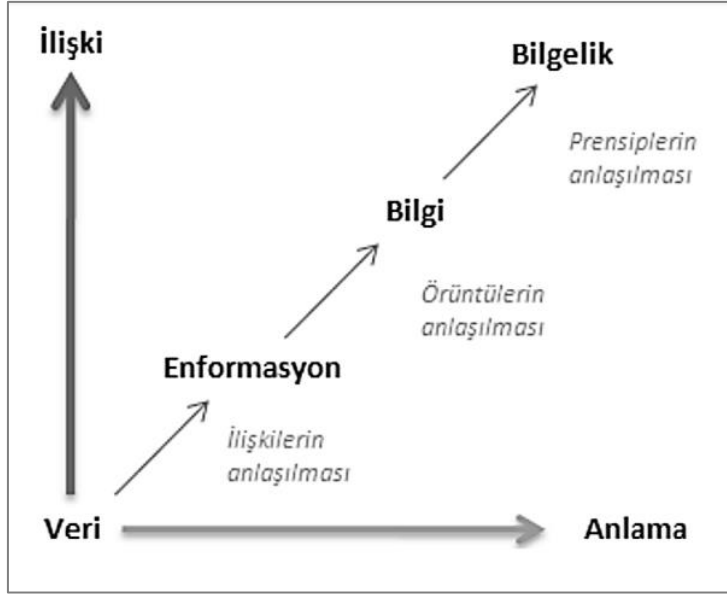
4. İNFİLL KAVRAMI BAĞLAMINDA PARAZİT MİMARLIK

Bilgi kelimesi sözlükteki “Kurallardan yararlanarak kişinin veriye yönelttiği anlam.” (TDK sözlüğü) tanımının yanı sıra “ilgili olarak algılanan, anlam yüklenen veri; bilgilendirici nitelikte bir durum” olma özelliklerini de içermelidir. Elde edilen verilerin bilgiye dönüşebilmesi için işlenmesi gerekmektedir. Alınan veriler ne kadar kapsamlı olursa olsun, ilişki tanımları yapıp bir anlam yüklenmediğinde, bilgilendirici nitelikte bir ürüne dönüşmemektedir. Bu farkı ortadan kaldırmak onu bilgiye dönüştürmekle mümkün olmaktadır. Toplanıp organize edilen veri, enformasyon formuna dönüştürülmek için amaca yönlendirilir, sınıflandırılır, hesaplanır, düzeltilir, özetlenir ve diğer gerekli işlemler uygulanır.

Şekil 4.1. Bilginin işlenme süreci [63]

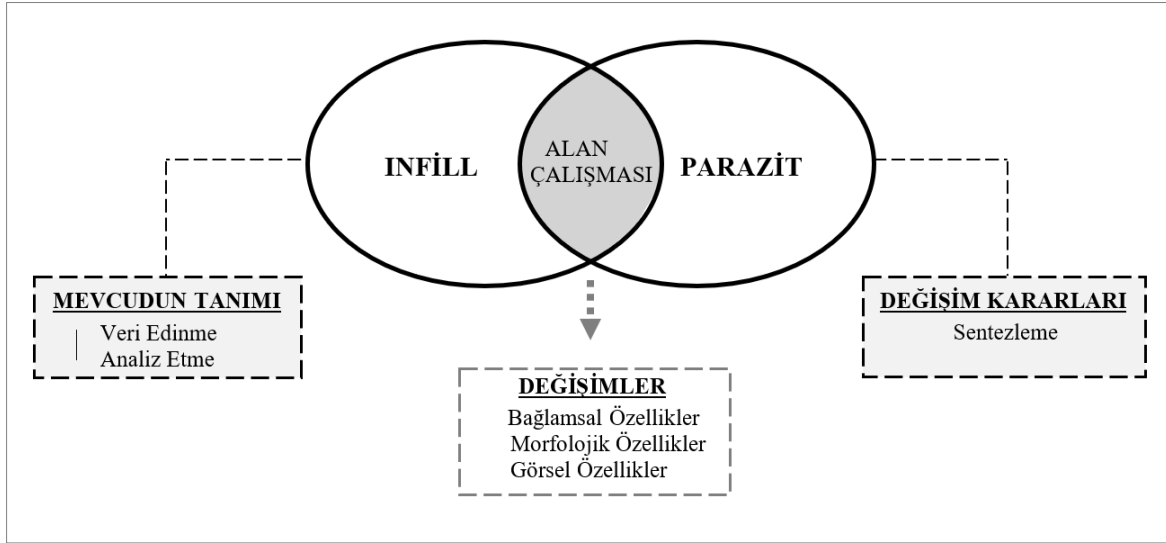
Enformasyon adımı, olay ve objeleri yorumlamak için bakış açısı kazandırılan, karar vermeyi kolaylaştıracak biçimde verilerin toplanması adımı, şekillendirilmiş ya da işlenmiş yani düzenlenmiş veriler olup veriden daha zengin bir içeriğe sahiptir. İlişkilerin anlaşılması, örüntülerin tanımlanmasıyla zenginleşen veri bilgiye dönüşmektedir. Veri yer, zaman gibi sorular sorarken; bilginin soruları “nasıl?” ve “neden?” gibi ilişkileri anlamak üzerine şekillenmektedir. Çünkü bilgi; amacı olan veridir, verinin ilişkiler ve amaçlarla donatıldıktan sonra tekrar düzenlendiği hali, işlenmiş, anlamlı bir şekilde bir araya getirilmiş veriler topluluğudur.

Şekil 4.2. Verinin bilgiye dönüşümü [64]

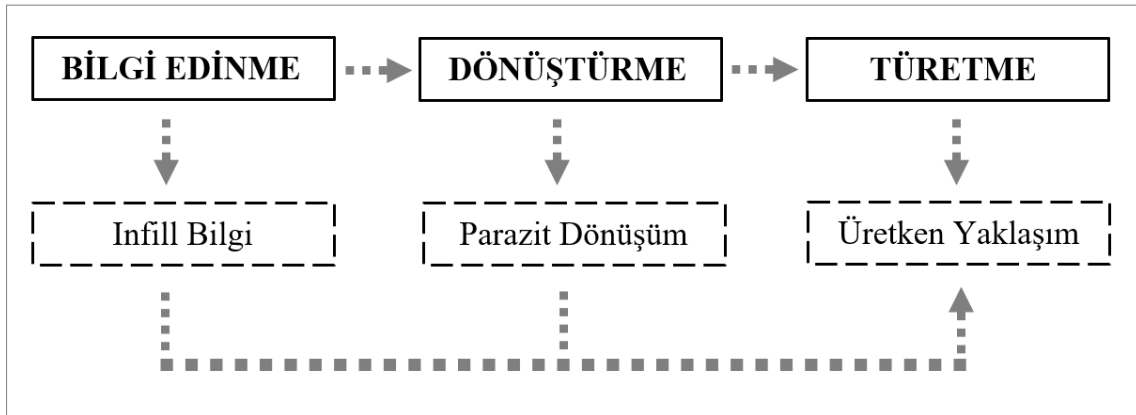
Tasarım sürecimizi yürütmek için doğal süreçlerin ilgili bazı prensipleri kullanılırsa hem görünüm hem de performans açısından, geleneksel olanlardan önemli ölçüde farklı olan doğal tasarımlar geliştirilebilir. Aynı tasarım süreçleri sınırlı miktarda veriden doğal strüktür modelleri oluşturmak için de kullanılabilir [9]. Bu ilgili prensiplerden evrim, farklılaşma, dönüşüm, entegrasyon, adaptasyon, form davranışı, sistemli malzeme, morfoloji gibi bazıları seçilmiş biyolojik tasarım prensipleri olarak sıralanabilir.

Infill yaklaşımın literatürde yer alan bütün yaklaşımlarına değinilmiştir. Bu çalışmada ise kavram var olan bir boşluğu yeniden tanımlama, yeniden örgütleme, oraya dair kendi tanımlarını oluşturmak olarak görülmektedir. Boşluk doldurma eylemini kendi tarifleri üzerinden yapmak şeklinde yorumlanmaktadır. Infill tasarıma dair tartışmaları sonlandırırken infill kavramına bakan yaklaşımlardan bir tanesinin de çalışma süresince ortak örneklerle sık rastlanan Parazitlik kavramı olduğu gözlemlenmiştir. Son zamanlarda mimarlık literatüründe “Parazit Mimarlık” olarak yer edinmeye başlayan yaklaşımda; “biyolojide kendisini bir başka canlıya bağlayıp onun üzerinden beslenen parazitler, mimaride mevcut yapıyı besleyip formu yeniden inşa eden, esnek uyarlanabilir ve geçici şekilde tasarlanabilen” yapılar olarak tanım bulmuştur.

Şekil 4.3. Alan çalışması diyagramı

Tez çalışması kapsamında, Infill ve parazit kavramlarının ortak noktasında yapılan alan çalışması için Infill yapılı çevreden verinin edinilmesinde ve analizlerle organize edilmesinde kullanılırken; parazit ise elde edilen bu verinin sentezlenip dönüştürülerek adapte edilmesinde referansların alındığı kavramlardır. Çalışmanın kendisi de aslında bir bilgi dönüşüm sürecinin ifadesi özelliğindedir.

Şekil 4.4. Bilgi Dönüşüm Süreci

4.1. Tasarımda Araç Olarak Parazit Mimari

Güncel literatürde parazit mimarlığın, yaşamını sürdürebilmek için var olan yapılara, ara boşluklara, kent ve altyapı elemanlarına eklemlenerek, bunlardan tek taraflı faydalanacak şekilde ilişkilenen bir yaklaşım olmaktan çıktığından, esnekliği ve uyarlanabilirliği tarif

eden sürdürülebilir bir tavır olduğundan, farkında olunmayanları görünür kılarak mekanların potansiyellerini yeniden sorguladığından, mimarinin kalıcılık şartı olmadan da var olabileceğini destekleyen, durağanlığa alternatif, farklı işlev ve olasılıklara açık yeni bir var olma tarifi yaptığından üçüncü kısımda detaylı olarak bahsedilmiştir.

Bu çalışmanın hedefi, mimari proje II stüdyosunda üretilen; mekânın kent ile ilişkisinin, tanımlanan çevrenin parazit bir yaklaşımla yeniden anlamlandırıldığı ve sahiplenildiği tasarım yaklaşımları üzerinden ele alındığı, proje ürünlerini paylaşmaktır. Parazit mimarlık ilkelerinin bir tasarım yöntemi olarak kullanılabilme potansiyelinin sınındığı bu çalışmada, parazitlik kavramı olarak ele alınarak infill kavramı üzerinden sağlanan ilgili veriler bağlamında üretkenliği sorgulanmıştır. Bu çalışma parazitlik kavramının mimarlık disiplinde “Yeni”nin ifadesi haline gelen tasarım yaklaşımının mimari proje stüdyosundaki tasarım sürecine katkıları üzerine eğilmektedir. Parazitlik teması ile yönlendirme yapılan öğrencilerden, Kızılay’da kişisel olarak deneyimledikleri bir bölge seçmeleri, Kentsel Hafıza Mekanları üzerinden mekân-bağlam ilişkisi ile birlikte kullanıcı profillerini belirlemeleri, senaryo üretmeleri ve mekân kurgusu oluşturmaları beklenmiştir. Çalışma sonucunda parazit teması üzerinde çalışan öğrencilerin dışında; konsept olarak parazit kavramıyla ilişkilendirilmeyen hem aynı grupta hem de farklı çalışma gruplarında toplanan kırka yakın çalışmada yirmi farklı temadan yola çıkılarak her birinde parazitlik kavramının yine bir yapma yöntemi olarak kullanıldığı ürünler elde edildiği gözlemlenmiştir.

Çizelge 4.1. Ürünlerin yola çıkılan temalara göre gruplandırılması

Çalışma numarası	Çalışma grubuna ait tema
1	Süreklilik
2	Buluşma noktaları
3, 4	Ses
5, 6	Ritim
7, 8, 9, 10	Parazit
11, 12	Dolu-boş
13	Engel
14	Rotalar
15, 16	Sınırlar
17	Duraklama noktaları
18, 19	Landmark (İşaret ögesi)
20, 21	Geçişler

Çizelge 4.1. (devam) Ürünlerin yola çıkılan temalara göre gruplandırılması

Çalışma numarası	Çalışma grubuna ait tema
22, 23, 24, 25	Yoğunluk
26, 27	Kullanım süreleri
28, 29, 30	Düğüm noktaları
31, 32	Cidar
33	Eski-yeni (Değişim)
34, 35	Tarihsel gelişim
36, 37	Yeşil doku

4.2. Mimari Stüdyo Süreci

Mimarlık kalıcılığın ve değişimin diyalektiğini algılamamızı ve anlamamızı, kendimizi dünyada konumlandırmamızı ve kültür-zaman sürekliliği içinde kendimizi yerleştirmemizi sağlayan bir disiplindir. Mimarlığı “kendimiz ile dünya arasında uzlaşma sanatı” olarak gören Pallasmaa’ya göre (2011); algılama, bellek ve imgelem sürekli etkileşim halinde olan unsurlardır ve şimdikiyi yaşamak, anda var olmak, bellek ile düşlemin imgelerinin kaynaşmasıyla mümkün olmaktadır. Bellek; ses, koku, ışık ve gölge değişimleri gibi birçok duyuya hitap eden imgelerle entegre çalışan bir birlikteliktir.

Zamanın deneyimi ve mekanın deneyimi hız aracılığıyla birbirine kaynaşmıştır ve bunun sonucu olarak iki boyutun açık biçimde ters yüz oluşuna tanıklık etmekteyiz: zamanın mekansallaşması ve mekanın zamansallaşması. Teknolojik dünyadaki muazzam hız artışına ayak uydurabilecek tek duyu görmedir. Gözün dünyası bizi gitgide hız ve eşzamanlılığın yassılaştırdığı daimi bir şimdide yaşamaya itmektedir [65].

Bu bağlamda “Kentsel Hafıza Mekanları” tasarımı kapsamında “Kent Kimliği” ve “Bellek” gibi başlıklar altında gelişen tartışmalar ortaya çıkmıştır. Bir kentte yaşayanların hafızasında yer edinen imajlar o kentin kimliğini şekillendirmede büyük rol oynadığından, tartışmalarda ortak bir paydada buluşmak adına öğrencilerin kişisel olarak deneyimledikleri ve katmanlı bir tarihi yapıya sahip olan aynı zamanda belirli ortak karaktere sahip alanlar, merkezi noktalar, meydanlar, kavşaklar, kentsel imge öğeleri, düğüm noktaları gibi kentsel kimlik kavramı tartışmalarında veri sağlayacak öğelere sahip Kızılay çalışma alanı olarak seçilmiş ve bölgelere ayrılmıştır. Süreç başlangıcında çalışma boyunca karşılaşılabilecek olan sorular belirlenmiş ve bu cevap arayışı stüdyo öğrencilerine bir çalışma çatkısı oluşturmada yardımcı olmuştur.

Çizelge 4.2. Proje adımları

Ne	Mevcudun hangi özellikleri analiz edildi
Nerede	Kızılay çalışma alanında verilen bölgelerden hangisini seçildi
Neden	Çözülmek istenen problem nedir
Kimin için	Senaryo üretimi, program belirleme
Nasıl	Tasarım problemine getirilen çözümün işleyişi

Bu kapsamda öğrenme sürecinde; öğrencilerde günlük yaşam pratikleri içerisinde sıkça kullandığı ancak farkında olmadan geçtiği yerlere dair eleştirel bir bakış geliştirilmesine katkı sağlanmıştır. Gündelik hayatta deneyimledikleri mekanları kavramsal düşünce gözetilerek analiz etme çabası, algılama ve keşfetme biçimleri üzerine düşünülmesi; farklı bakış açıları geliştirilmesine ve kentsel ölçek, yapı ölçeği gibi kavramların farkındalığının artırılmasına fayda sağlamıştır.

Kavramsal tartışmalar ile başlanan sürece, çalışılacak kent parçasının yapılan analizler ve edinilen veriler ışığından soyutlanması ile devam edilmiştir. Soyutlama için tutarlı ve özgün bir yapma biçimi geliştirilmesi ve verilerin bu soyutlama diliyle ifade edilmesi proje üretiminin dil bütünlüğü üzerine temellenen bir süreç olduğunu vurgulaması bakımından önemli bir adımdır. Var olan düzeni tarif edecek kurallar setinin çerçevelendirilmesinde yardımcı olabilmesi adına her bir çalışma grubu kendi ürettikleri farklı bir ana temadan yola çıkmıştır. Toplanan ve kavramsal tartışmalar sonucu bir konsept ile düzenlenen verilerin sonucunda ele alınan tasarım problemleri belirlenerek üretilen senaryo kapsamında kullanıcı profilleri ve ihtiyaç programları oluşturulmuştur.

Mimari ölçekle mekan üretiminde, analiz sonuçlarına göre kullanıcı profillerinin belirlenmesi, oluşturulan program gereklerinin kavramsal çerçevede gözetilmesi yeni bir öneri geliştirilirken izlenecek yaklaşımlarda bağlamla nasıl ilişki kurulacağı konusunda yol gösterici olmuştur ve mimari program geliştirme becerilerine katkı sağlamıştır. Yapılan tartışmaların ana teması olan “kentsel hafıza mekânları” başlığı altında var olan düzene nasıl müdahale edilebileceğine dair yeni mekânsal ilişkiler kurgulama becerilerinin gelişimi hedeflenmiştir.

Çizelge 4.3. Tasarım süreci

Aşamalar	Beklenen
Kavramsal düşünme ve araştırma	Algılama biçimleri üzerine düşünme Yeni bakma biçimleri geliştirme
Algılama ve analiz etme	Kent ölçeği-yapı ölçeği farkındalığı Veri çıkarımı
Soyutlama	Soyutlama dili geliştirme ve analizleri bu dil bütünlüğü içerisinde ifade edebilme Temaların belirlenmesi
Senaryo üretimi	Tasarım problemlerinin belirlenmesi Kullanıcı profili, ihtiyaç programı
Mekân-bağlam ilişkisinin kurulması	Bağlamsal ilişkileri kavrama
Mekân kurgulama	Problemlere çözüm olarak çalışan mekanlar Mekânsal ilişkiler bütünü kurgulayabilme

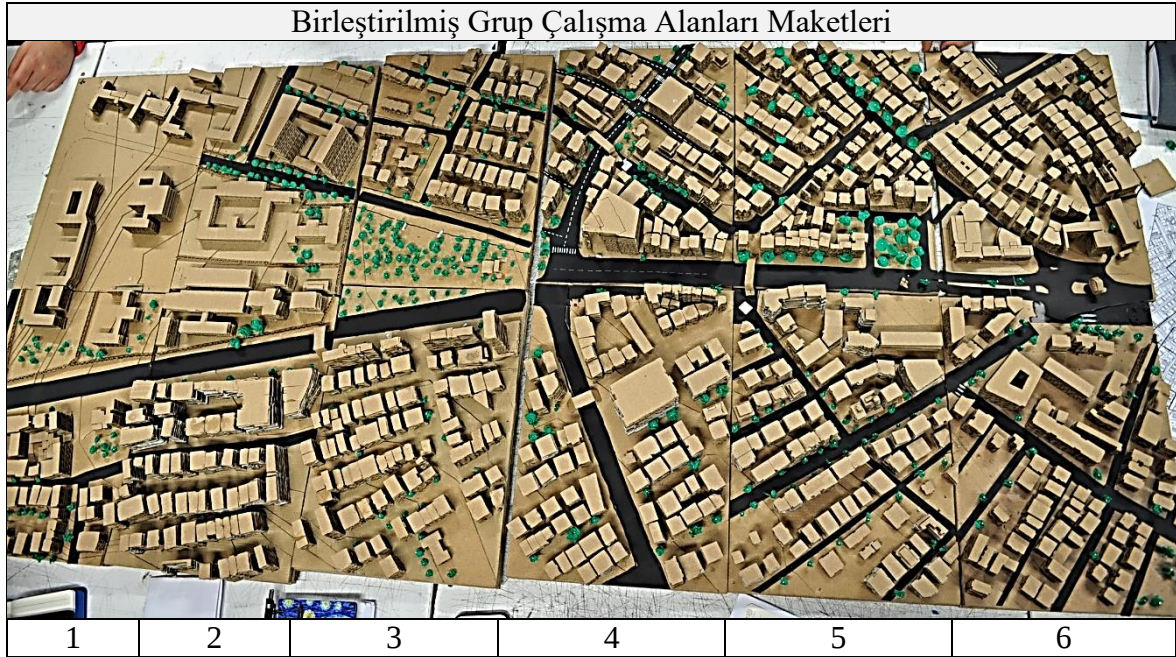
Tasarım süreciyle eş zamanlı olarak; teknik ve sunum becerilerinin geliştirilmesi adına,

- Proje nasıl ifade edilir?
- Mimarın ifade aracı olan çizim plan, kesit, nasıl çizilir, nasıl renklendirilir?
- Vaziyet planı nedir? Çizimi, ifade teknikleri nelerdir?
- Görünüş nasıl çizilir?
- Mekânsal kurgunun ifade edilmesi, tasarım fikirleri, kavramlar, analizler ve tasarım kararlarının ifade edilmesi ve sunuş biçimleri,
- Diyagram nedir, nerede kullanılır, nasıl hazırlanır?
- Taslak hazırlama/ Karalama yapma nedir?
- Pafta tasarımı proje tasarımının bir parçasıdır,
- Sunum hazırlama yöntemleri, konsept paftası, pafta düzeni, geçmiş örnekler gibi konulara ilişkin bilgilendirmeler yapılmıştır.

Çizelge 4.4. Grup temalarına göre üretilen soyutlama maket prototipleri

Çizelge 4.4. (devam) Grup temalarına göre üretilen soyutlama maket prototipleri

4.2.1. Kavramsal tartışmalar ve temaların belirlenmesi

Tartışmalar dil birliği sağlanması amacıyla belirli okumalar üzerinden yürütülmüştür. Süreç boyunca tartışmalara ortak bir zemin hazırlamak adına ana kaynaklar (Mekân Feşmekân, Georges Perec – Görünmez Kentler, Italo Calvino – The Image of the City, Kevin Lynch) dışında bahsedilen ek önerilerden (Tenin Gözleri, Juhani Pallasmaa – Genius Loci, Christian Norberg-Schulz – Mutluluğun Mimarisi, Alain de Botton) ve çeşitli kent belleği, kent kimliği, hafıza mekânları okumalarından, kentsel yapılar üzerinden bellek okuması, kentsel bellek üzerinden mekân okuması gibi farklı kavramsal tartışmalardan faydalanılmıştır. Bu kısımda, dersin omurgasını oluşturan kavramlar olan kent, bellek ve kent kimliğine ilişkin tartışmalara değinilmeye çalışılmış ve tez çalışmasında kavramları detaylandırmada başvurulan, kentsel mekân ve bellek arası ilişkiler sorgulanmıştır.

Yenin bellekte var olanla ilişkisini insanın “geçmiş ile bugün arasında karşılıklı saygıya dayanan bir sohbete tanıklık” etmesi şeklinde tanımlayan Botton (2007), yaşamış olduğumuz yerlerin değerli yanlarının alınıp geleceğe, müthiş bir hızla globalleşen yeni dünyaya taşınabilmesi üzerine argümanlar üretmiştir ve böylece inanılmaz bir hızla değişen çağın açtığı yaraların iyileştirilebileceğini, bu yenin ne nostaljiye ne de bellek yitimine yenik düşmeyeceğini belirtmiştir. Modern mimaride bir Japon geleneğine değinerek, maddi

dünyanın kusurlarını gizlememe, tam tersi görünür kılma eğilimine gönderme yapmış belleğin, izleri muhafaza etmenin, kimlik oluşumundaki önemine dikkat çekmiştir:

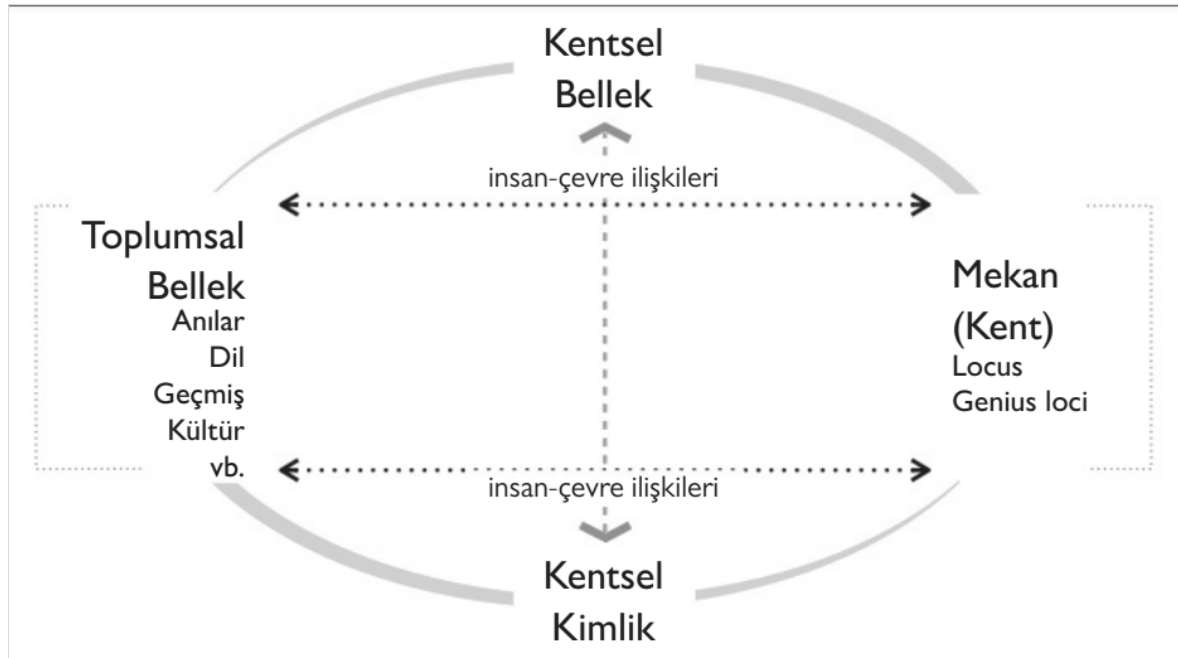
Eski çay evlerinin mimarları da aynı sebepten ahşabı cilalamaz, onun yaşlandığını görmekten hoşlanırdı çünkü geçen yılları ahşap üzerinde bıraktığı izler her şeyin geçici olduğunu hatırlatıyordu insana. Budist yazılarına göre insanın taş ya da ahşap üzerindeki kusurlara tahammül edemeyişi, onun insan yaşamına özgü zorlukları kabullenemeyişinden kaynaklanır [66].

“Bellek” kavramı, sözlük anlamı olarak “yaşananları, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak zihinde saklama gücü, dağarcık, akıl, hafıza, zihin” şeklinde tanımlanmıştır. Yani, “bilgiyi algılama, düzenleme, kodlama, saklama ve hatırlamayla tanımlanan bilişsel bir süreçtir.” Bireyin biyolojik yapısına ait olan belleği en basit anlatımla, “kodlama, depolama, depolanan bilgiyi geri getirmekten oluşan bir süreç” olarak tarif etmek mümkündür [67]. Hafıza hakkındaki sosyolojik düşüncede ise, köklerini Emile Durkheim’ın fikirlerinden alan bütünsel (kolektivist) yaklaşım hakimdir. Bu yaklaşımı kolektif bellek kavramına dönüştüren Fransız sosyolog Maurice Halbwachs bireysel ve kolektif hafızanın ayrı ele alınması gerektiğini savunsa da bireysel hafıza ne kadar kişisel olursa olsun kökenini bir grup içerisindeki iletişim ve etkileşime dayandırmaktadır. Bu bağlamda bireysel hafızanın, toplum anıları çerçevesinde organize olduğu ve kolektif hafızalar için bağlantı noktası niteliğinde olduğu anlamını çıkarmak mümkündür [68].

Kavramsal tartışmaların önemli okumalarından olan, Calvino’nun kurmaca kentler üzerinden her bir bölümünde genel anlamda kent kavramıyla ilgili geçerli bir ipucu verdiği *Görünmez Kentler* kitabında (2016) “Bir kentte hayran kaldığın şey onun yedi ya da yetmiş yedi harikası değil, senin ona sorduğun bir soruya verdiği yanıttır. Ya da onun sana sorduğu ve ille de yanıtlamanı beklediği sorudur.” görüşüyle bireysel hafıza-mekan ilişkisinin çift taraflı, birbirini şekillendiren ilişkisinin altı çizilmektedir. Bu bağlamda, toplumsal ve bireysel hafıza ile ilişkili olarak şekillenen yapıları çevre, kolektif belleğin üretilmesinde doğrudan etkilidir ve “kentsel bellek” olarak tanımlanan, mekana bağlı belleğin oluşumunu sağlamaktadır [2].

Dolayısıyla, kentte yaşanan fiziksel değişimler, kent belleğinin de değişimine yol açmaktadır. Mekansal ve toplumsal ilişkiler yerin kimlik ve karakterine doğrudan etki eden faktörlerdir. Bu çerçevede, kentin fiziksel bileşenleri bellek ile birlikte kimliğin oluşmasını

da sağlamaktadır. Benzer şekilde Norberg-Schulz’a göre (1980) “yer”, varoluşun ayrılmaz parçasıdır. Sadece bir konumdan ibaret değildir, karakter kazandıran bir unsurdur. Yerin kendine özgü bu özelliklerini “genius loci (yerin ruhu)” olarak adlandırmakta ve mekânın ruhunu beraberinde getirdiğini söylemektedir. Bu unsur mekanları dolayısıyla kent karakterini ve kimliği biçimlendirirken aynı zamanda yaşanan süreçler doğrultusunda kendisi de değişime uğramaktadır. Bu bağlamda her dönemde bireyler “yerin ruhu”nu kendi deneyimleriyle üretmekte ve böylece bireysel bellek temelli kolektif bellek mekansallaşmaktadır. Biçimlendirilen yapılı çevre, gündelik yaşam pratikleri ile doğrudan ilişkili olduğundan bir başka ifadeyle; mekanlar, bellek ve kimliğin oluşmasında toplumsal ilişkilerin üretildiği alanlar olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla kentsel mekân bizlere, kent bellek ve kimliğinin oluşmasında gerekli alanı sunmaktadır [69]. Kentsel bellek ile mekân arasındaki etkileşim, bireylerin kentsel mekânı algılama biçimleri ve farklılıklarıyla zenginleşmektedir. Burada kolektif belleği etkileyen unsurlar, kentsel mekânın kendine özgü özellikleri ile bir araya gelmekte ve söz konusu ilişkiler ile sürekli kendini yinelemektedir. Bunun sonucunda kent belleği sürekli değişebilmekte, buna bağlı olarak kentsel kimlik de farklılaşabilmektedir.

Şekil 4.5. Kentsel bellek ve kimlik oluşum sürecinde toplumsal bellek ile mekân arasındaki karşılıklı ilişki [70]

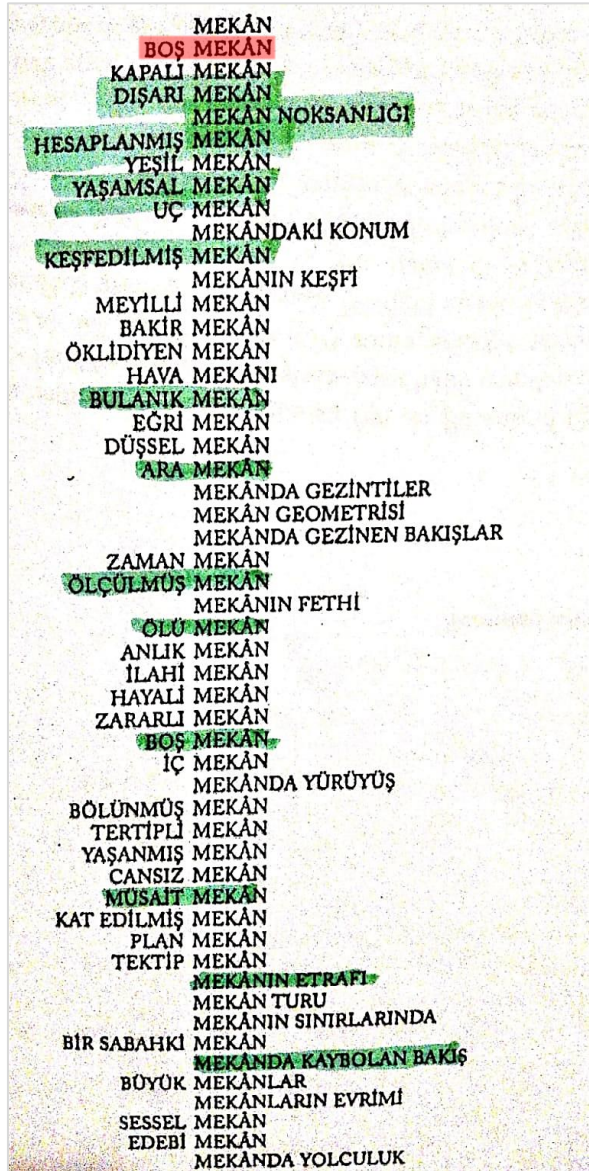
Bireysel hafıza, kolektif hafıza için bağlantı noktaları tanımlamaktadır ancak kişisel deneyimlerin etkisinde bireylerin zihinlerindeki kent imajları birbirinden başkadır. Bu durum kolektif belleğin irdelenmesinde bir engel teşkil etmemekte aksine sisteme sağlama yapma imkânı sunmaktadır çünkü “Başka yer, negatif bir aynadır. Yolcu sahip olduğu tenhayı tanır, sahip olmadığı ve olmayacağı kalabalığı keşfederek.” [2]. Kevin Lynch (2016) “Kent İmgesi” kitabında bireylerin akıllarındaki bu farklı imaj öğelerini sorgulamaktadır: “Bir kentte akılda kalan şey nedir? Aynı kentte iki defa kaybolmak mümkün müdür? Hareketli bir yaşamın olduğu kent insanları nasıl etkiler?” Mekânın zihinlerdeki kalıcılığına dikkat çekmekte, mekân ve kentin bir bütünlük içerisinde olması gerektiğini yani kimlik-yapılı çevre bütünlüğünü vurgulamaktadır. Bu bağlamda yatay düzlemde bir çevre betimlenirken kullanılan kent elemanlarını saptamaya çalışmış, kentlerin görünümelerini ve akılda kalıcılığını beş temel görsel algılanma ögesine bağlamıştır:

- İzler (paths)
- Kenarlar (edges)
- Bölgeler (districts)
- Düğümler (nodes)
- İşaret Öğeleri (landmarks) [71].

Lynch ‘e göre bahsedilen bu beş bileşen kentin kimliğini ve karakterini şekillendiren başlıca imaj öğeleridir. Bu bileşenler stüdyo çalışmalarında, özellikle tema belirleme aşamasında öğrenciler tarafından sıkça başvuru kriterler haline gelmiştir. Kentsel ölçekten edinilen verilerle yapı ölçeğine geçilmesi süreci tartışmalarda da aynı sırayla işlemiştir. Mekansal ilişkilere dair eleştirel düşünme çeşitli farkındalıklar yaratmıştır. “Mesele mekanı icat etmek değil, ... mesele mekanı sorgulamak, daha yalın bir ifadeyle, mekanı okumak; çünkü alışlagelmişlik adını verdiğimiz şey belirginlik değil, bulanıklıktır: Bir körlük biçimi, bir uyuma hali.” Bir mekândan diğerine sorgulama yapmak aradaki boşluğun da hesaba katılması farkındalığını oluşturmuştur:

Yaşamlarımızın mekanı ne devamlı, ne türdeş, ne de eş yönlü. Peki tam olarak biliyor muyuz nerede kırıldığını, nerede büküldüğünü, nerede bağını kopardığını ve nerede bütünleştiğini? Yarıklar, ses boşlukları, sürtüşme noktaları, hissediyoruz belli belirsizce, bazen bir yerlerde sıkıştığına ya da yarıldığına ya da çarptığına dair muğlak bir hisse kapılıyoruz. Bundan fazlasını bilmeyi nadiren istiyor, oluşan aralıkları tetkik etmeye, hesap etmeye, hesaba katmaya lüzum duymadan, bir yerden başka bir yere, bir mekandan başka bir mekana geçiyoruz [72].

Kentte mekân ve boşluk arasındaki ilişkiyi, soyut bir eşik gibi çalışan geçiş alanlarını sorgulamaya yönelten bu tartışma boşluğun da bir mekân tanımı yaptığı sonucuna götürmesi bakımından çalışma açısından çok kıymetlidir. Boşluğu “kapsam, dışarısı, dışarımızda olan, sınırları dahilinde bir yerden başka bir yere gittiğimiz, bizi kuşatan alan, etrafımızı saran mekân.” olarak bir mekân statüsünde tanımlayan bu kitabın bir diğer kıymetli kazanımı “boşluğun etrafı” özellikle “boşluğun içi” gibi mekâna ait söylemleri doğal bir şekilde kullanarak bu tanımını desteklemesidir. Mekâna dair çok sayıda alternatif ifadenin ve birçok çeşidin olduğunun ve mekânın farklı ilişkiler tanımladığının kelime oyunları ile basit bir ifadesi kitapta mevcuttur [72].

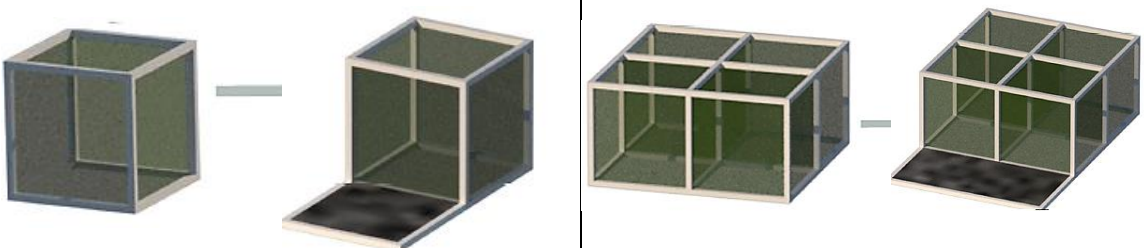
Şekil 4.6. Mekân Feşmekân, sayfa 106 [72]

Çizelge 4.5. Ürün veren çalışma grupları ve seçtikleri temalar

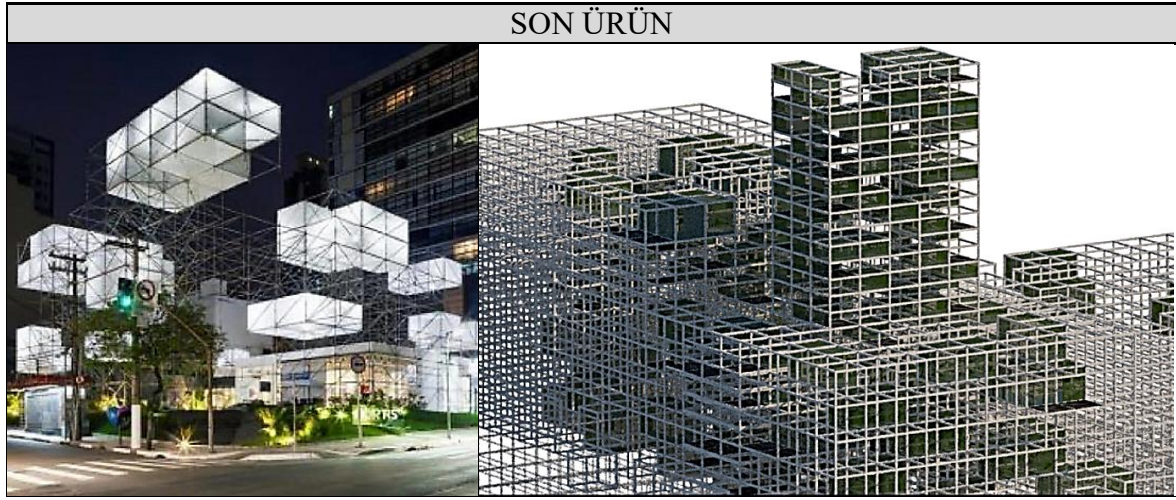
1. GRUP	1A	1	SÜREKLİLİK
		2	BULUŞMA NOKTALARI
	1B	3, 4	SES
		5, 6	RİTİM
2. GRUP	2A	7, 8, 9, 10	PARAZİT
		11, 12	DOLU-BOŞ
	2B	13	ENGEL
		14	ROTALAR
3. GRUP	3A	15, 16	SINIRLAR
		17	DURAKLAMA NOKTALARI
	3B	18, 19	LANDMARK (İŞARET ÖGESİ)
4. GRUP	4A	-	-
	4B	20, 21	GEÇİŞLER
		22, 23, 24, 25	YOĞUNLUK
5. GRUP	5A	26, 27	KULLANIM SÜRELERİ
		28, 29, 30	DÜĞÜM NOKTALARI
	5B	31, 32	CİDAR
		33	ESKİ-YENİ (DEĞİŞİM)
6. GRUP	6A	34, 35	TARİHSEL GELİŞİM
	6B	36, 37	YEŞİL DOKU

4.2.2. Öğrenci çalışmaları

Çizelge 4.6. Çalışma 1

ÇALIŞMA	TEMA	INFILL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
1 Sosyal Mesafe Mekânları Projesi	Süreklilik	Pasif, kapalı mekânlar ve konumları	Konum belirleme Kapalı/yarı açık hacimleri tanımlama Mekanları şekillendirme
ÇALIŞMA DİYAGRAMLARI			
			

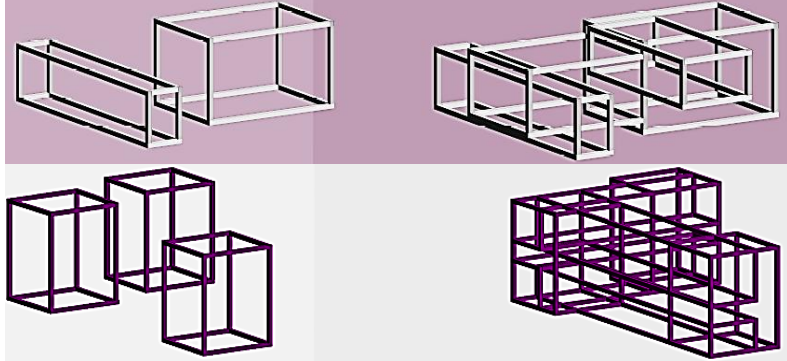
Çizelge 4.6. (devam) Çalışma 1

Yeni kurallar

- Kızılay Meydanı ve çevresi sürekli bir hareketin olduğu birçok durak noktası ve engele rağmen bu sürekliliğini koruyan aktif bir kent mekanıdır. Düşey ve yatayda dolaşım ağında önemli noktalara kimi zaman içeriye nüfuz ederek kimi zaman dışarıdan asılarak tutunan kütle birimleri parazit ilkeleriyle hareket etmektedir.
- Salgın öncesi aktif olan mevcut dolaşım ağı analiz edilip baz alınarak, salgın sonrası oluşabilecek ihtiyaçlara uygun sosyal mesafeli mekânlara dönüşebilen mekanlar kurgulanmıştır. Yaya dolaşımı, yayaların oluşturdukları ve engellere göre şekillenmiş olan yarıklar denetiminde sağlanmaktadır. Dolu kütleler hem engel hem de mekân olarak çalışmaktadır. Engele çarpan yaya ya yön değiştirir ya da içeri girer.
- Tekli kütleler atölye yapıları olarak çalışmaktadır. İkili kütleler atölyelerde ürünleri için satış birimleri olarak tasarlanmıştır. Dörtlü kütleler ise kafe, yemek alanları olarak çalışmaktadır. Sosyal mesafeden dolayı en geniş hacme sahip yapıdır. Pandemi şartlarının ihtiyacına cevap vermesi için birimlerin yüzeyleri açılarak teras bölümleri oluşturulmuştur.

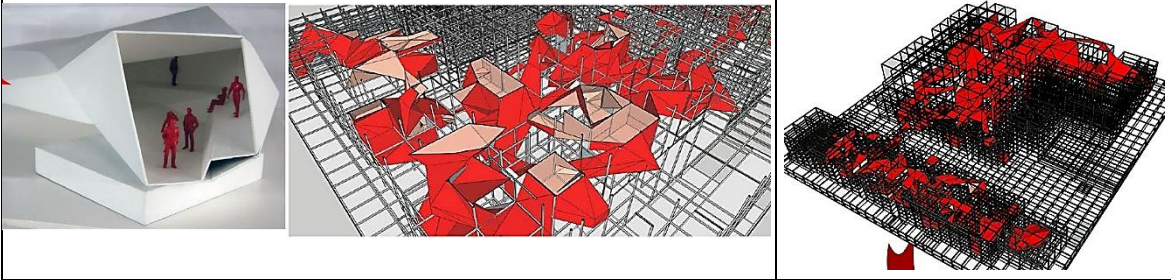
Çizelge 4.7. Çalışma 2

ÇALIŞMA	TEMA	INFILL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
2 Görsel Sanatlar Merkezi Projesi	Buluşma Noktaları	İşlevini yitirmiş mekanlar	Sirkülasyon tanımlama Birden fazla konak yapıdan destek alabilme Mekanı şekillendirme
ÇALIŞMA DİYAGRAMLARI			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Kent belleğinde yer etmiş mekanlarla, unutulmuş olanları eklemlenen hacimler halinde birleştirip kompakt yeni bir hafıza merkezi kurgulamak amacı doğrultusunda; Güvenpark'tan taşınan yeşil doku aksları rehberliğinde kütlelerden boşaltmalar yaparak parazitlenen bir görsel sanatlar merkezi önerilmiştir.
- Cephe düzeni ve eski katmandaki yeşil dokudan sağlanan verilerle bağlantılı bir şekilde yoğunluk okumasıyla tespit edilen buluşma noktaları parazit gibi davranmakta ve bu paraziti, ikinci bir konak yapı olarak belirlediği, yeşil dokuya taşıtarak yapılara değdiği yerlerde tutunup yayılmaktadır.

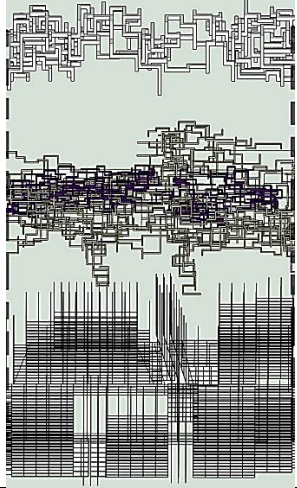
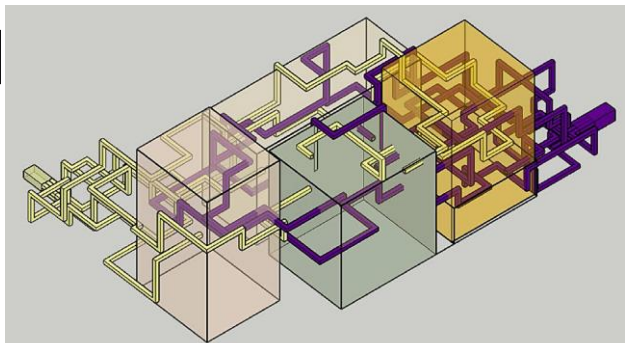
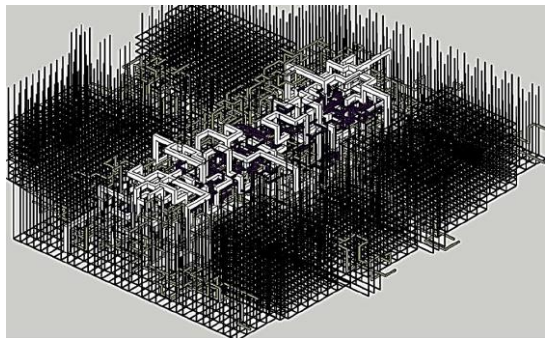
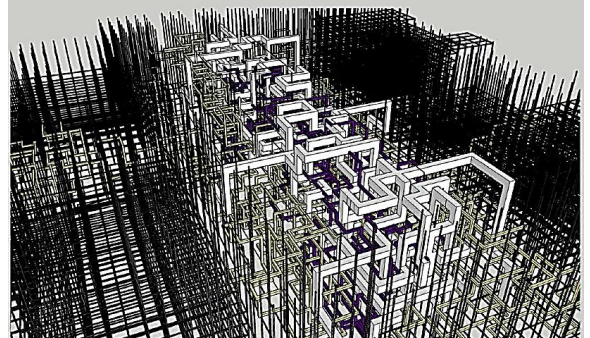
Çizelge 4.8. Çalışma 3

ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
3 İzole mekânlar projesi	Ses	Gürültü Kirliliği Kalabalık	Ses dalgası Esneklik-Gerilme Kırma-Taşma Sınırı bozma-dönüştürme
ÇALIŞMA DİYAGRAMLARI			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Çalışma alanı temsili bir uzay kafesi değildir, yoğunluk farkı ve işlev analizi gibi verilere dayanarak oluşturulmuş aksların işlenmesi ile oluşturulmuştur.
- Mevcut kalabalıktan kaynaklı gürültülere çözüm olarak kent hafızasında yer edinmiş kesişim noktalarında kentsel hafızayı sesler üzerinden deneyimleme imkanı sunan “ses balonları, sessizlik balonları” kurgusuyla mekanlar tasarlanmıştır.
- “Bubble” adı verilen baloncuk birimler parazit davranışı göstermekte ve gridleri bozarken bir yandan da kendisini tasarlamaktadır. Tel çerçeve sistemde kurgulanmış küp içerisine sıkışan bir balon modeli ile ifade edilen ses dalga karakteriyle şişerek gridleri kırmakta ve o hacme yayılmaktadır.

Çizelge 4.9. Çalışma 4

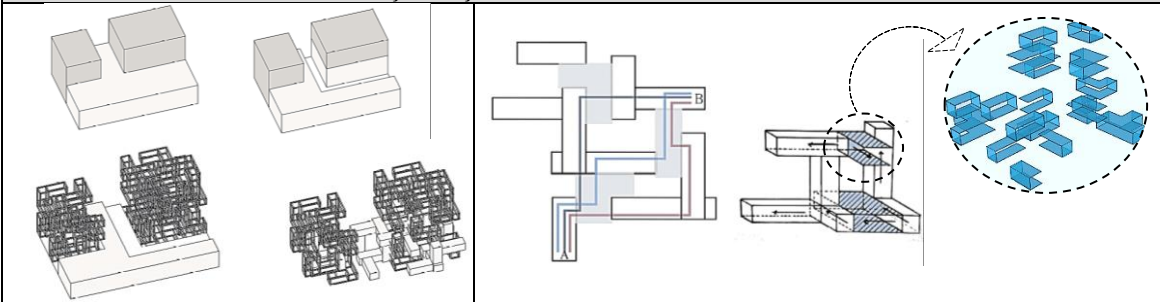
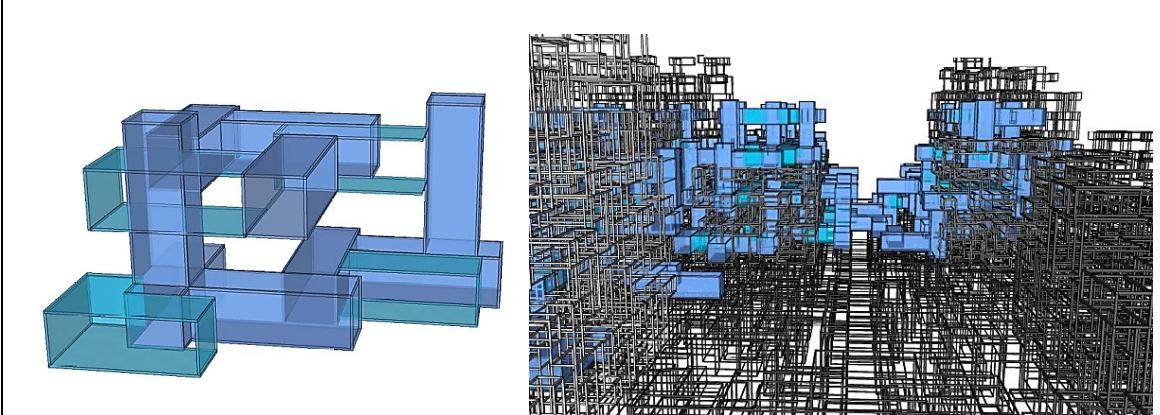
ÇALIŞMA	TEMA	İNİFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
4 Ses Odaları projesi	Ses	Yüksek ses yoğunluğu Farklı ses karmaşası	Ses Boruları Yönlendirme Taşıma-İletme Bozma-yeniden şekillendirme
ÇALIŞMA DİYAGRAMLARI			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Projede ana fikir doğal ve yapay sesler yönlendirilerek bir ses hafızası haritası çıkarmak ve bunun üzerinden kent belleğine dokunan interaktif mekanlar kurgulamaktır. Bu kapsamda sesin uğradığı değişimler, dönüşümler ve sesin yayılma biçimi irdelenmiştir. Ses boruları ile ses odalarına iletilen sesler; hareket boruları ile odalara ulaştırılan yayalarla buluşturulmakta böylece bütün odalar araziye ve birbirine bağlanarak beraber çalışmaktadır. Bu caddenin bölge olarak seçimindeki en önemli etken ses yoğunluğunun ve çeşitliliğinin fazla olduğu bağlam arayışına cevap vermesidir.

- Ses boruları, parazit davranışı ile odalara nüfuz edip yerleşmekte ve yayılmaktadır. Kendine yer edinirken aynı zamanda mevcudu şekillendirmekte ve kendi kurallarıyla yeniden tasarlamaktadır.

Çizelge 4.10. Çalışma 5

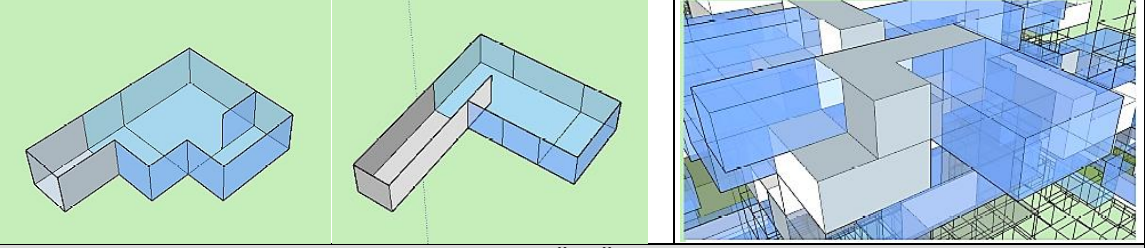
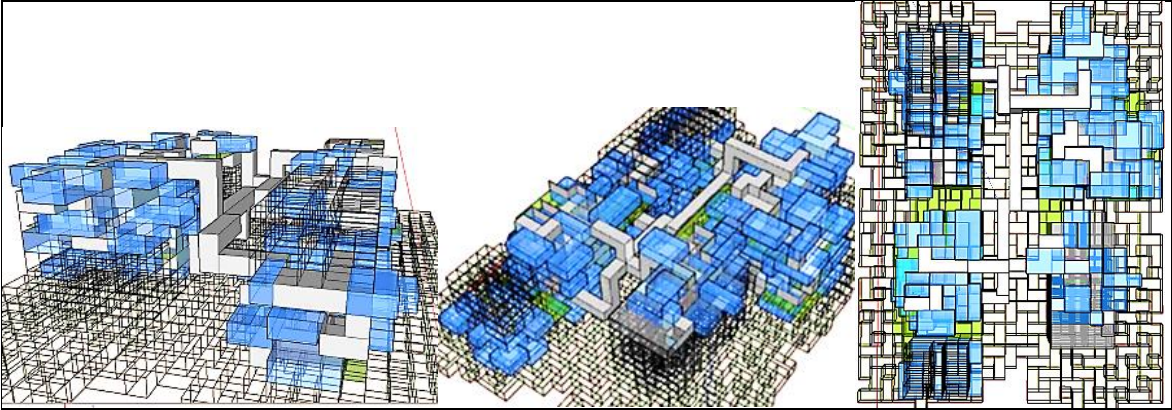
ÇALIŞMA	TEMA	İNİİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
5 Etki- Mekân projesi	Ritim	İnsan yoğunluğuna bağlı ses değişimleri Sesi etkileyen etmenler Tekrar eden hareketlerin oluşturduğu ses ritmi	Rotalar Mekânı oluşturma Mekânı biçimlendirme
ÇALIŞMA DİYAGRAMLARI			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Gündelik yaşam içerisinde var olan, karmaşa gibi görünen hareketlerin tekrarı ve düzeni irdelendiğinde aslında bir ritim ile kent düzenine eşlik ettiği ve onun bir parçası haline geldiği gözlemlenmiştir. Bu düşünceden yola çıkılarak izlenen caddede yapılar arası boşluğa dair ritme göre kurgulanan, yerin ruhunu ve dinamiğini yansıtan interaktif nitelikte bir tasarım öngörülmüştür.

- Kentin tekrar eden hareketlerle farkında olmadan edindiği, bir işlemin fark edilmeden çok sayıda tekrarı sonucu, zaman içinde birikerek oluşan, “refleksif bellek” izleri analiz edilerek düğüm noktaları tespit edilmiş ve eklemlenen birleşim noktaları ile rota alternatifleri ve mekanlar arası bağlantılar üretilmiştir.
- Rotalar parazit gibi davranarak yapılara tutunurken aynı zamanda şekillendirdiği düzen içerisinde yeni alternatif rotalar üretmektedir.

Çizelge 4.11. Çalışma 6

ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
6 Yaşayan Parazit projesi	Ritim	İnsan yoğunluğuna bağlı hareket akışında sıkışma Gündelik alanın kullanılamaması	Rotalar Yoğunluğun kontrollü dağıtımı Sirkülasyon tanımlama Mekânı oluşturma Mekânı biçimlendirme
ÇALIŞMA DİYAGRAMLARI			
			
SON ÜRÜN			
			

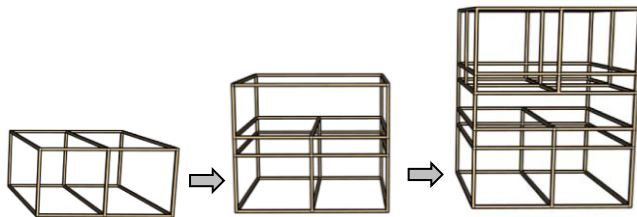
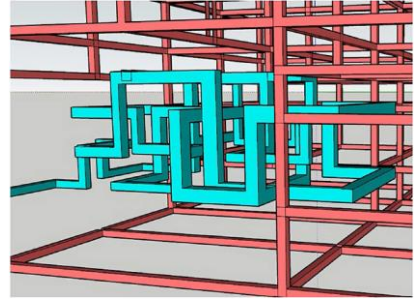
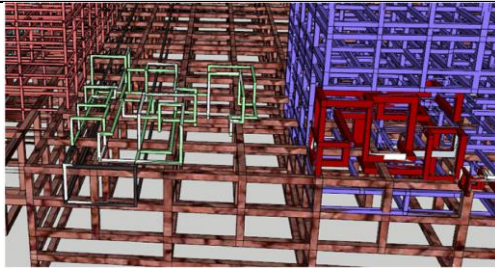
Yeni kurallar

- Hareket odaklı bir inceleme olduğundan, bölge seçiminde insan yoğunluğunun fazla olması, merkezi konumda bulunması, ara sokakların ana yol ile yaya akslarının kesişmesi ve hali hazırda bağlayıcı bir unsur, üst geçit bulundurması etkili olmuştur.
- Hareket yönü ve ilişkilerinin incelenmesi ve analizi aşamasında yaya ve taşıt hareketleri kapsama dahil edilmiştir. Kızılay konumu neticesiyle yakın çevresi için farklı yönlere

dağılan birçok hareketin orijin noktası niteliğindedir. Her hareket kendi amacı doğrultusunda farklı rotalar oluşturarak dağılmaktadır.

- Projede başlangıç noktasından aldığı yoğun hareketinin üç ana rotayla üst geçitler üzerinden dağılımını sağlamaktadır. Neredeyse her kotta bulunan teraslar sayesinde sirkülasyon dışarıdan sağlanabilmektedir.
- Yaya hareketiyle tanımlanan rotalar parazit tavrıyla yayılarak kentsel dokuya yerleşmektedir. Süreçte çevre öğelere tutunarak; yeşil doku gibi bazıları kendi sistemine dahil ederek sirkülasyonu, boşluklara sızarak sanatsal işlevli mekanları tanımlamaktadır.

Çizelge 4.12. Çalışma 7

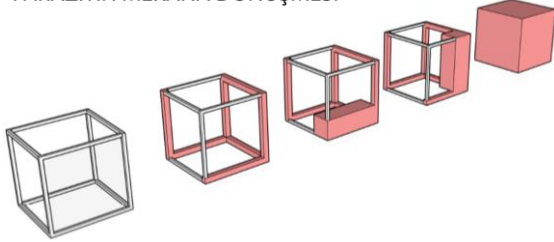
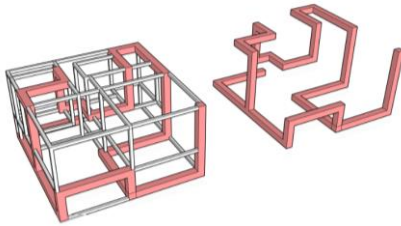
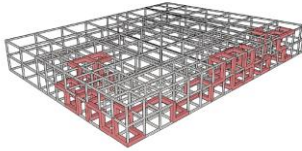
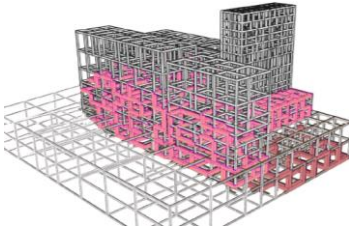
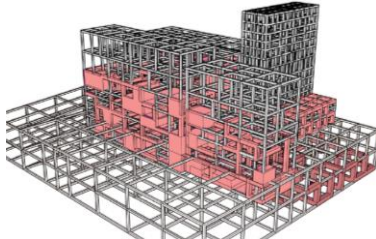
ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
7 Seyyar Parazitler Projesi	Parazit	Seyyar satıcılara bağı çevre deformasyonu Engellenmiş yaya sirkülasyonu İlk katlarda kör noktalar	Mekânı değıştirme Alan tanımlama Mekânı biçimlendirme Kendileştirme
ÇALIŞMA DİYAGRAMLARI			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Kent belleğinde yer edinen seyyar satıcıların sebep olduğu çevresel bozulmaya çözüm getirmek için binaların ilk katlarına kör noktalarından taşan hacimler eklemlenerek buraların seyyar satıcılara tahsis edilmesi planlanmıştır. Bu sayede engellenmiş olan yaya sirkülasyonuna da çözüm sunulmuştur.

- Parazitlenme topoğrafyadan, yapılardan, yoldan ve birbirlerinden referans alarak ilerlemekte; eklemlendiği ve geçtiği yerleri yıkarak kendi düzenini oluşturmaktadır. Yapı köşelerinden başlayarak hem yol hem de bina içerisinden kendine alanlar oluşturmaktadır ve buraları oturma alanları, satış mekânları gibi birimlerine kadar kendileştirmektedir.

Çizelge 4.13. Çalışma 8

ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
8 Değişen işlevler Projesi	Parazit	Yapılış amacından farklı bir işlevle kullanılan yapı kısımları Tekrar Eden Düzende Dönüşen Mekânlar	Sirkülasyonu tanımlama Mekânı biçimlendirme Mekânı oluşturma
ÇALIŞMA DİYAGRAMLARI			
PARAZİTİN MEKANA DÖNÜŞMESİ		PARAZİTİN OLUŞTURDUĞU SİRKÜLASYON	
			
SON ÜRÜN			
 METRO PARAZİTİNİN PERSPEKTİF GÖRÜNÜŞÜ			
			

Yeni kurallar

- Farklı kotlarda mekânlar
- Parazit yatay ve düşeyde şişerek kendine yer ediniyor. Her bir küp ayrıtını yiyerek ilerliyor.
- Parazit gibi davranan işlev. Yapımda amaçlanan fonksiyonun değişmesiyle mekânı dönüştürerek yeni işleve adapta eden bir parazit yaklaşım söz konusudur. Örneğin konut olarak tasarlanan yapı bölümünün gelinlikçi ve kuaföre dönüşmesiyle iç mekânı ve

cephesinde meydana gelen değişimler. Pencereilerin genişletilmesi, vitrine dönüşmesi, iç mekânda ayırıcı duvarlarda değişim.

- Çalışmada parazitlenme sirkülasyonu tanımladığı gibi tasarlanan kısımlarda şişerek var olanı dönüştürüp kendileştirerek mekân oluşturur.

Çizelge 4.14. Çalışma 9

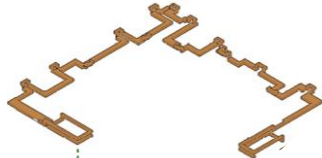
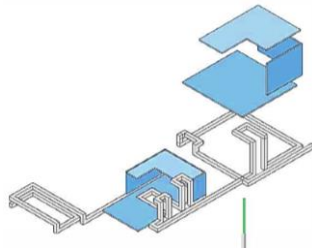
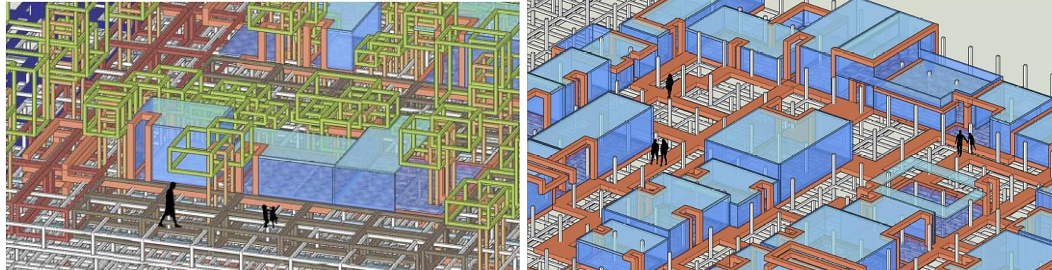
ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
9 Sanat Galerisi Projesi	Parazit	Yapı yoğunluğu nedeniyle sokaklara sıkışan sanat Birbirinin alanından çalan öğeler Sınırını aşan kent unsurları Tamamı parazit bir düzende işleyen öğeler	Farklı parazitlerin ilişkilenererek birlikte davranması Sirkülasyonu tanımlama Mekânı oluşturma Mekânı biçimlendirme
ÇALIŞMA DİYAGRAMLARI			
SON ÜRÜN			

Yeni kurallar

- Açık alan yetersizliğinden sokaklara sıkışan sanat etkinlikleri binalara ve çevresine parazitlenme yaparak kendine mekânlar tanımlar.
- Tüm çevre öğeleri birbirine parazit tanımıyla yaklaşır: Toplu taşıma araçları yeşil alana, yapılar topoğrafyaya, ağaçlar yapılara parazit düsturuyla davranmaktadır.
- Yapma yöntemi olarak parazitin tanımından yararlanılır: Temas ettiği noktaları yiyerek yapıya giren parazit, yapı strüktürünü de değiştirerek kendine yeni bir hacim tanımlar.

- Sanat paraziti kursların bulunduğu bina köşelerinden tutunarak kendine galeriler oluşturmaktadır. Sokağa ve bahçeye bağlanarak zemin ile ilişkisini devam ettirmektedir.
- Ağaç paraziti binalara temas ettiği noktalardan cepheye asılıp kendine hacimler yaratmakta ve yer yer özelleşerek seyir alanları veya teraslara dönüşebilen bir sirkülasyon ağı oluşturmaktadır.

Çizelge 4.15. Çalışma 10

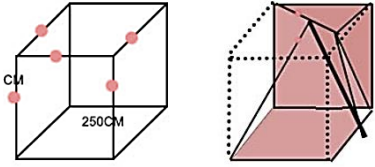
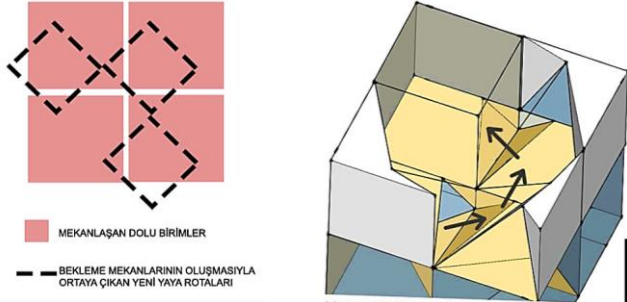
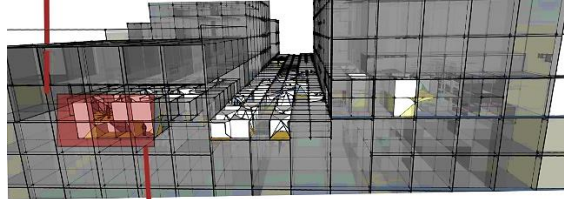
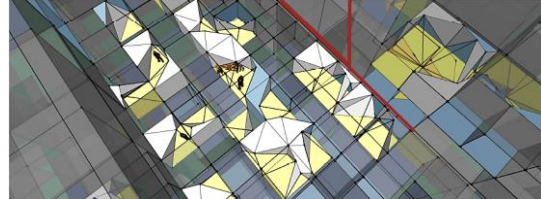
ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)		
10 Meydan Tasarımı Projesi	Parazit	Parazit gibi davranan tarih Farklı tarih katmanlarında değişen doku	Kent mobilyalarını oluşturma Mekân oluşturma Mekânı biçimlendirme		
DİYAGRAMLAR					
 Parazitin tanımladığı kent mobilyası	 Mekân oluşumu				
SON ÜRÜN					
					

Yeni kurallar

- Tarihin kendisinin bir parazit tavrı göstermesinin analiz edildiği özgün çalışmalardandır. Meydan geçmişten bugüne sosyokültürel birikimlerle oluşmuştur. Bu birikim soyutlanarak katmanlar halinde işlenmiştir.
- Geçmişten günümüze birikime katman gözüyle bakılması sonucu üç katman elde edilmiştir. Birincisi topografya, ikincisi meydanın geçmişteki hali, üçüncü katman ise günümüz meydanını oluşturan elemanlardır. Üçüncü katmanda meydan işlevini yitirdiği için bu katman yer altına metro çarşısı seviyesine itilerek ikinci katman açığa çıkarılmıştır. Açığa çıkarılan geçmiş katmanı günümüz kullanıcı profiline uygun şekilde yine parazit yaklaşım kullanılarak yeniden tasarlanmıştır.

- Meydanı eskisi gibi işlevsel hale getirmek amacı doğrultusunda üst katmanda parazitlerin oluşturduğu meydan, ağaçlar arasında yine parazitlerin oluşturduğu sirkülasyon ve kent mobilyaları ile desteklenmiştir. Parazit ağaçların arasında kendisine yer açarken ağaç gövde ve yapraklarına tutunarak mekân sınırlarını oluşturmakta; parazitlerin taşma yaptığı kısımlar mekân girişlerini ve ağaç altlarındaki kent mobilyalarını meydana getirmektedir

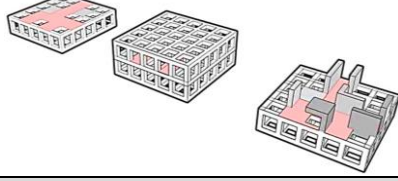
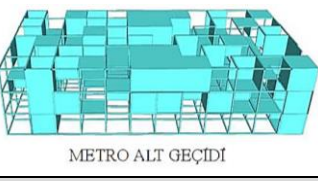
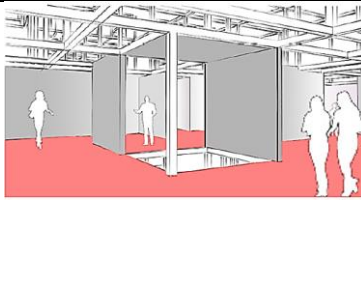
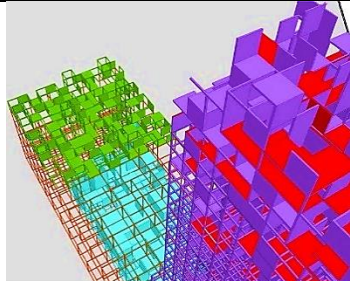
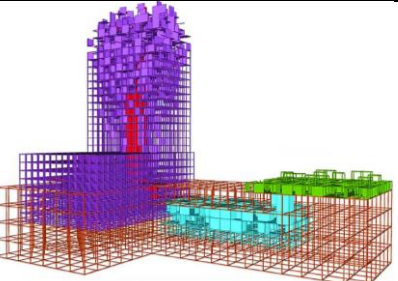
Çizelge 4.16. Çalışma 11

ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
11 Kent Durakları Projesi	Dolu-boş	İnsan yoğunluğuna bağlı engeller Oluşmuş zorunlu rotalar Seçim şansı sunmayan hareket Tüm alana kısıtlı erişim	Durak noktaları ile örgütlenmiş yeni yaya rotaları oluşturma Mekânı oluşturma Hareketi yönlendirme Farklı kotları bağlama
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Mevcut düzeni bozmadan üzerine eklenilerek ona entegre olarak geliştiren bir parazit yaklaşımı benimsemesiyle özgün bir çalışmadır.
- Dolu-boş anahtar kelimelerinden yola çıkarak tersten bir okumayla boşalt-doldur yapma biçimi kullanılmıştır.
- Yoğunluğun fazla olduğu yerlerde mevcut sirkülasyonu bozmayacak şekilde yeni durak noktaları ve buluşma alanları oluşturularak alternatif rotalar tarif edilmiştir.

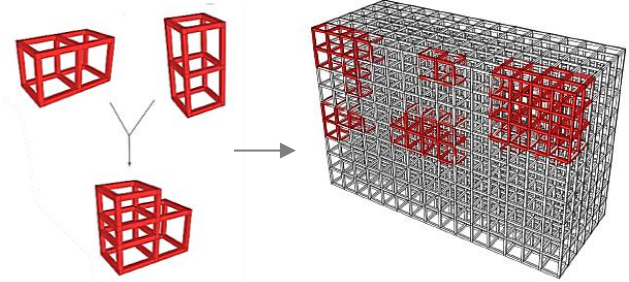
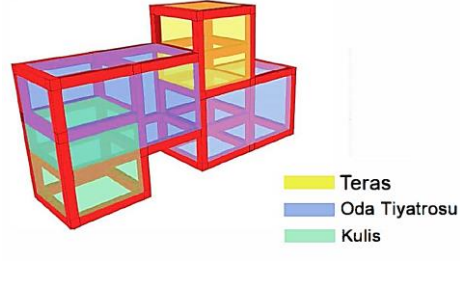
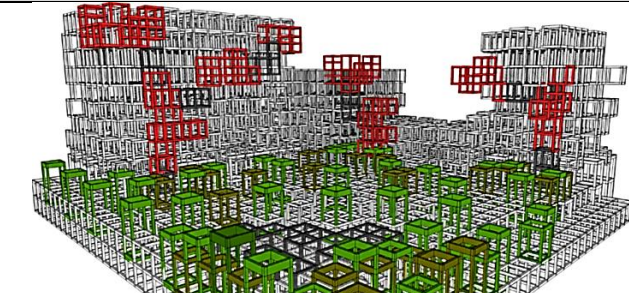
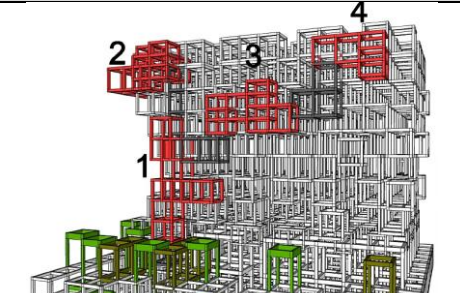
Çizelge 4.17. Çalışma 12

ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
12 Sanat Mekânları Projesi	Dolu-boş	İşlev kayıpları Düşeyde ve yatayda benzer işlevli ancak kopuk mekânlar	Açık alanı, yer altı metro katını ve kapalı alanı ilişkilendirme Mekânı biçimlendirme Mekânları bağlama
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Çalışma alanında mevcut insan yoğunluğundan kaynaklı sürekli aktif bir dolaşım sistemi vardır. Bu sistemde kesintisiz olarak dolan ve boşalan bir mekânlar zinciri oluşmaktadır. Yoğunluğun en önemli nedenlerinden biri alışveriş aksı üzerinde bulunmasıdır. Bölgede yer alan metro hattı, Güvenpark, Kızılay AVM ve Emek İş Hanı farklı ölçekte gridlerle işlenerek yoğunluğun soyut ifadesi sağlanmıştır.
- Parazitin var olanı dönüştürerek kendi tanımı yapması yorumuyla, silme grid tabakasıyla oluşturulan hacim üzerinden boşaltmalar ile mekânlar ve içerilerinde yüzey elemanlar kullanılarak doldurmalarla sirkülasyon aksı ve sanat mekanları tasarlanmıştır. Sınırları belirleyen parazit yüzey elemanlar sergi duvarları olarak da kullanılmaktadır. Güvenpark alanını projeye ekleyerek bir açık sergi alanı oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu açık ve kapalı alanlar arasında hali hazırda var olan metro altı güzergahı ile birbirine bağlanmıştır.

Çizelge 4.18. Çalışma 13

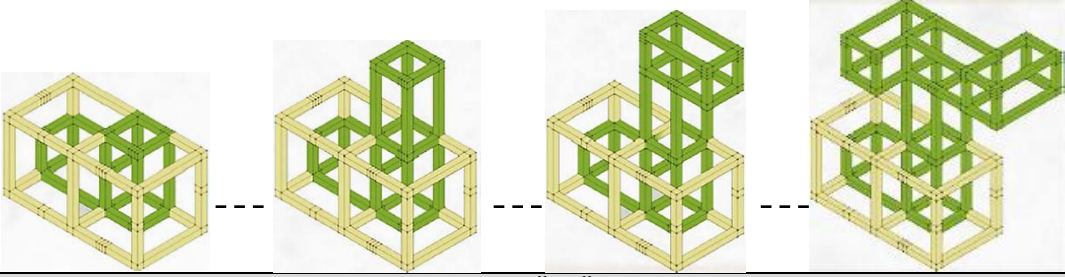
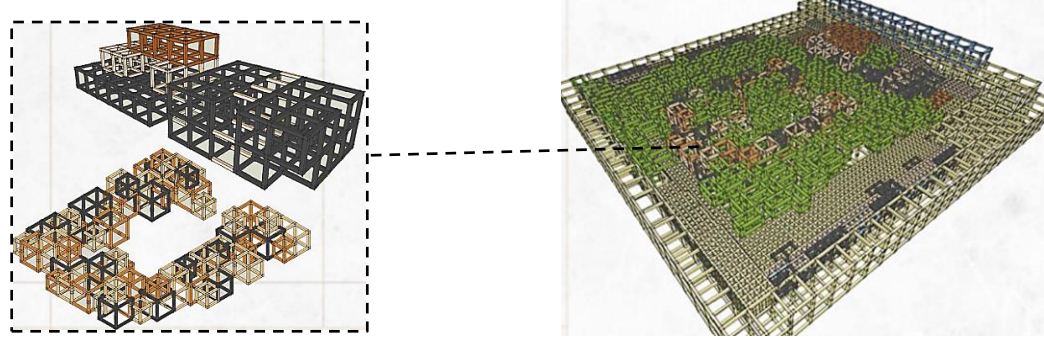
ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
13 Kültür Rotası Projesi	Engel	Yayanın hareketini belirleyen zorunlu rotalar Mevcut rotaları şekillendiren sınırlayıcı, yönlendirici engeller	Hareket imkânı tanıyan alanları mekânlaştırma Mekânı oluşturma Mekânı biçimlendirme
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Projede kısıtlayıcı engeller sebebiyle yaya hareketinin sıkıştığı zorunlu alanlar ele alınmıştır. Araçlar, binalar, ağaçlar, yollar, duraklar, dükkanlar gibi kente dair unsurların da engel teşkil ettiği durumlar analiz edilmiştir. Yayanın bu engellerin oluşturduğu sınırlar içerisindeki hareketi izlenerek bir kültür-sanat rotası tariflenmiştir.
- Yaya hareketi bir engelle karşılaştığında yön değiştirerek devam etmektedir ancak bu engel hareketi duraksatmaktadır. Bu süreçte oluşan hareket akslarında çıkış ve hedef noktalarına sahip, üç eksenle ilerleyen bir rota ortaya çıkmaktadır. Bu üç boyutlu hareketi tanımlayabilmek için yayalara hareket etme imkânı tanıyan alanlar gridlerle örülüp içinde oluşan rotalar bu gridlerden boşaltılarak ilerlenmiştir.
- Farklı eksenlerde çalışan tanımlanmış kültür rotasında gridlerin içerisine geçmeler yapılarak oda tiyatroları, kulis, teras gibi işleve sahip mekanlar üretilmiştir. Önce birbirine tutunarak bir bölge tanımlayan 'zone'lar yapıların uygun kısımlarına

eklemlenip yayılarak kendi mekân tanımlarını oluşturmaktadır. Parazit ‘zone’lar rota aksından uzanarak dolu gridi yakalayıp tutunur boşaltır ve yapıya yayılır.

Çizelge 4.19. Çalışma 14

ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
14 Kentsel Çukur Projesi	Rotalar	Çeşitli gereksinimlerine cevap bulamayan kentli Kaybolan yeşil doku İnsan ve yapı kaynaklı yoğun zemin kot trafiği	Topoğrafyaya entegre olma Kendine yer açtığı boşlukta 3 farklı kotu birbirine bağlama Açık, yarı açık ve kapalı mekânlar oluşturma Mekânı biçimlendirme
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

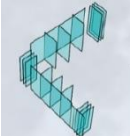
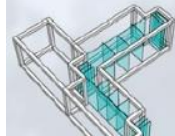
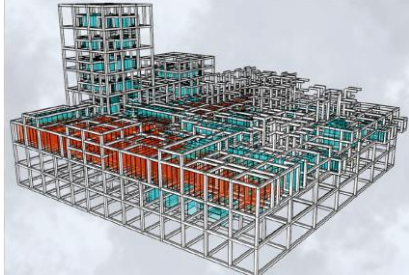
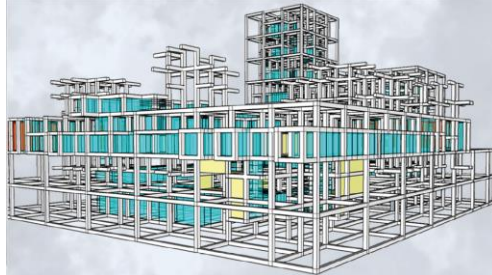
Yeni kurallar

- Yıllar içerisinde sahip olduğu yeşili kaybeden alanın eski dokusuna kavuşturulması esas alınarak, farklı kullanıcı profillerinin ihtiyaçlarına yönelik kütüphane, çalışma ofisleri, kafeteryalar, mevcut ve eklenecek dükkanları içeren yenilikçi ve daha yeşil bir meydan tasarlanmıştır. veriler ana unsurlar olan dalların yayılımına göre şekillenen ağaç gridleri ve yer gridlerinden referans alınarak sağlanmıştır.
- Tasarım sürecinde meydana gelen mevcut kotlar korunarak “kentsel bir çukur” oluşturulmuştur. Böylece zeminin altı ve üstü dahil edilerek 3 farklı kottan hizmet sağlanmıştır. Bu kotlar bulvar kotu (eski beton zeminin bulunduğu kot), kentsel çukurun

oluşturduğu ve tasarlanan mekanların bulunduğu çukur kotu ve giyim dünyasını barındıran yapının sağladığı üst kot olmak üzere 3 tanedir. Kotlar arasındaki yaya hareketlerinde merdiven ve rampalar düşey sirkülasyonu sağlarken yataydaki sirkülasyona kentsel çukurdaki ağaçlar ve mekanlar yön vermektedir.

- Meydan bir parazit gibi yer kotunun belirli bölümlerini yiyerek kendine alt kotta bir alan tanımlamaktadır. Zemini çökertip ve aşağı alan ve farklı ihtiyaçlara cevap veren bir meydan kurgusuyla topoğrafyaya entegre olan çukur, zemin ve üst kot entegre olarak çalışmaktadır.

Çizelge 4.20. Çalışma 15

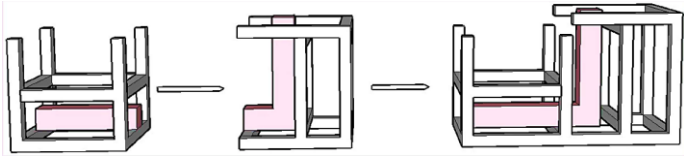
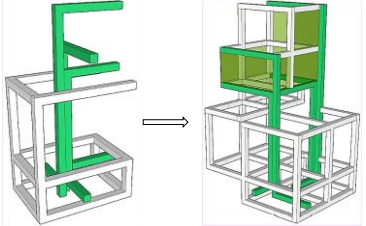
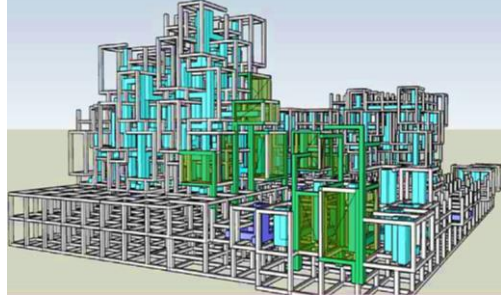
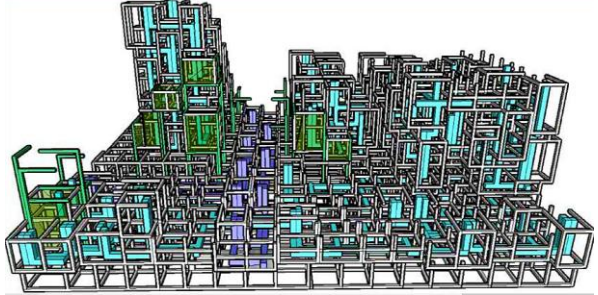
ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)		
15 Hafıza Platformları Projesi	Sınırlar	Unutulan kent belleği İzleri saptama	İzleri takip etme Parazite parazitlenme		
DİYAGRAMLAR					
					
SABİT SINIRLAR	YAYA YOGUNLUĞU		Dolaşım	Kurgu	Hafıza mekanları
SON ÜRÜN					
					

Yeni kurallar

- Sabit sınırlar ve hareketli sınırlar üzerinden bir okuma yapılan projede 2016 yılında meydana gelen patlamanın yaşandığı bölge seçilerek eksi kota çekilmiştir. Zemin altını da programa ekleyerek farklı kotlarda çalışan mekanlar kurgulanmıştır. Çerçevelerde yapılan bozmalar ile oluşmuş sabit sınırlar; hareketli sınır tanımları ile bozularak parazitin şekillendirdiği mekanlar üzerinde tekrar parazitlik kurularak hafıza mekanları hacimleri tanımlanmıştır.

- Yaşanılan patlama referans alınarak zemin sınırı bozularak çukur bölge oluşturulmuştur. Çalışılan tüm alan farklı kotlarda farklı kurgulara sahip platformlarla örgütlenmiştir. Seyir platformları: en üst kotta bulunanlar, yürüyüş platformları: farklı kotlarda bulunan ara platformlar, toplanma platformu: en alt kotta ağaçların da tasarıma dahil edildiği geniş bölge.

Çizelge 4.21. Çalışma 16

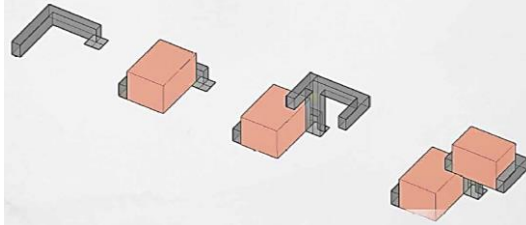
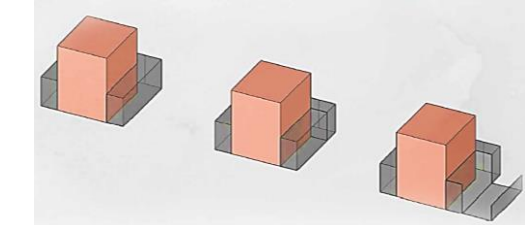
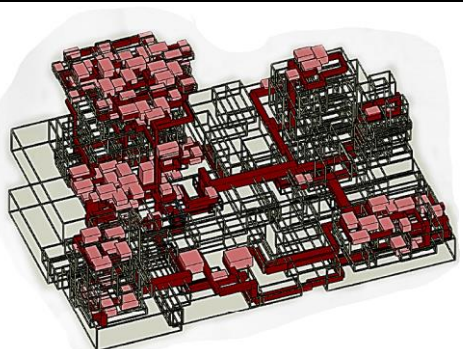
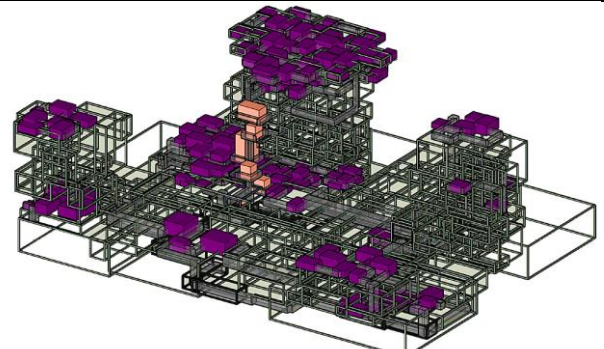
ÇALIŞMA	TEMA	İNİİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
16 Buluşma Mekânları Projesi	Sınırlar	İnsan ve araç yoğunluğu kaynaklı oluşmuş sınırlar Kullanıcının kullanıcıya sınır olması	Sınır bozma Zemin yoğunluğunu kontrollü olarak farklı kotlara dağıtma Hareketi yönlendirme-değiştirme Mekânı biçimlendirme Mekânı dönüştürme
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Seçilen bölgede bulunan odak noktaları tanımlayan yapılardan referans alınarak buluşma mekanları tasarlamak üzerine bir çalışmadır. Doğal ve yapay sınırlar üzerinden bir okuma yapılmıştır. Sınırları bozan ve yeniden şekillendiren parazitlik işlemleri sonucu komşu hacimler arasında ötelenmelerden meydana gelen artma azalma ilişkisi keşfedilmiştir. Yaya ve araç yoğunluğu analizlerinin işlenmesi sonrasında belirli örüntülerde ölü alanların sebep olduğu kullanılmayan boşluklar fark edilmiştir. Bu boşluklara buluşma mekanları kurgulanarak kent hayatına dahil edilmiştir.

- Parazit bir unsur olan yaya hareketi geçtiği yerleri deformasyona uğratarak ötelediği elemanlarla analizlere göre mevcut hacimleri değiştirirken yeşil doku, ikinci bir parazit gibi davranarak dokunduğu sınırları değiştirmekte ve buralarda yeni mekânlar tanımlamaktadır.

Çizelge 4.22. Çalışma 17

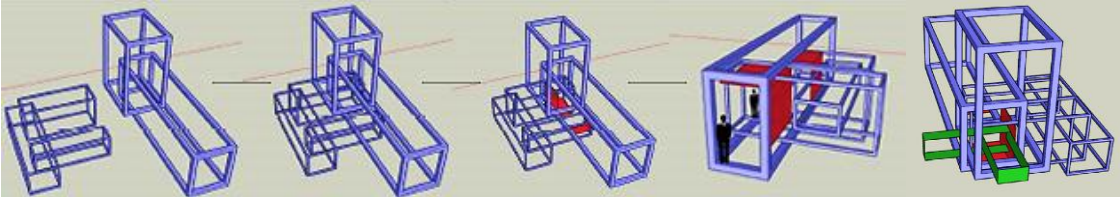
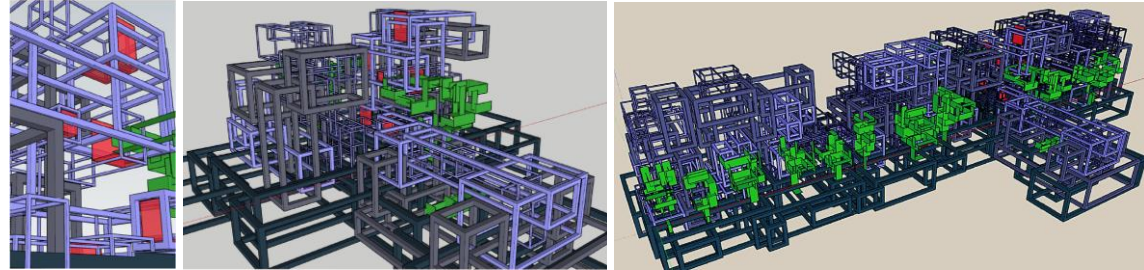
ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
17 Pop-up Hafıza Projesi	Duraklama Noktaları	Analizler sonucu farklı kavramları ilişkilendirme	Eski paraziti taklit etme Var olan parazitin arasına sızma Parazite parazitlenme ile zararlı unsurları yok etme
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Lynch analizinin [71], düğüm noktaları ilkesinden yola çıkılarak, tüketim alanlarının şehri işgalini eleştiren görsel ve işitsel sergi mekânları kurgulanmıştır. Süreç içerisinde saptanan düğüm noktalarının araçlar ve yayalar için birer duraklama noktası olduğu keşfedilmiştir. Bölgenin başlıca durak noktalarının yeme içme alanları olduğu görülmüş analizler sonucunda 'Kentin Gastronomi Hafızasındaki Değişim' üzerinden bir okumaya yoğunlaşmıştır. Proje, bölgedeki yeme-içme mekânlarını taklit ederek pop-up hacimlerle kenti işgal etmek üzerine kurgulanmıştır.

- Birbirine kilitlenerek örgütlenen sistemde; duraklama noktaları ve bunları bağlayan ağlar üzerinden yayılan bir parazitlenme bulunmaktadır. Kızılay AVM ve çevresindeki yeme-içme alanlarını işleyen projede; AVM kolonunu merkez alan ana ulaşım ağı üst kotları da etkileyerek tüm alana yayılmaktadır. Oluşturulan tünellerle geçiş sağlanan pop-up mekânlar ile dikkat çekmek amaçlanmıştır.

Çizelge 4.23. Çalışma 18

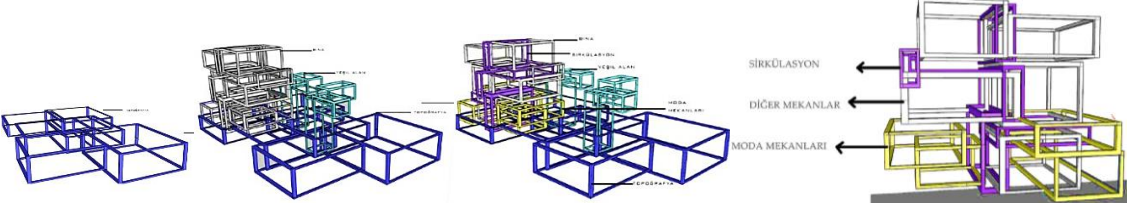
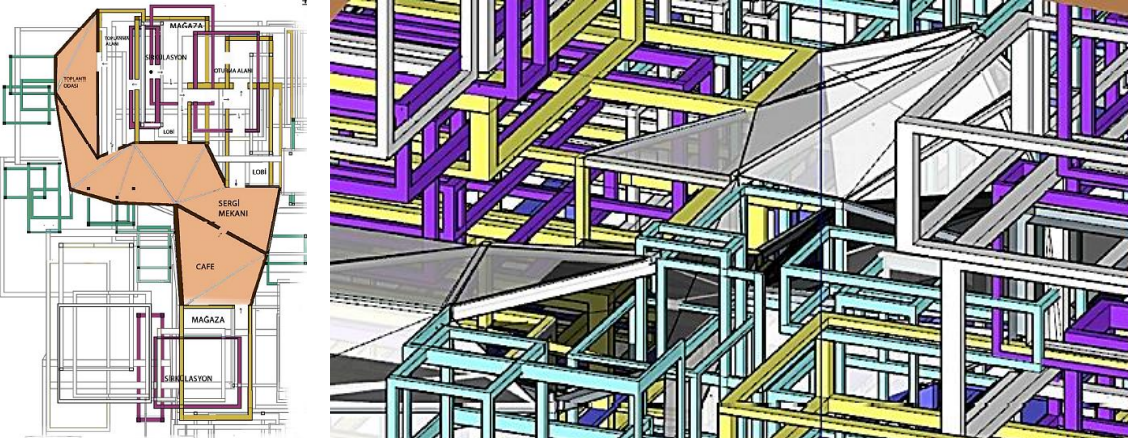
ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
18 Kent Odaları Projesi	Landmark (İşaret Ögesi)	Farklı karakterde kullanıcının özgünleşen hareket tanımı Görülenin gören göze göre şekillenmesi	Kullanıcının şekillendirdiği mekanlar Kentsel ögenin şekillendirdiği mekanlar Açık, yarı açık ve kapalı mekânlar oluşturma Mekân tanımlama
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Lynch kent analizindeki [71] kent ögelerinden landmark (işaret ögesi) üzerinden; gözlemci ve aslında bir nevi gözlenen olan sıradan kullanıcı olmak üzere iki farklı kullanıcı profilinin mekânı deneyimleme farklılığına dair bir kent okuması yapılmıştır. Sıradan kullanıcı ihtiyacı doğrultusunda girdiği mekânlarda basit, genel ve tekil eylemlerde bulunurken; gözlemci ilgi ve dikkati doğrultusunda deneyimlediği alanlarda daha katmanlı incelemede bulunduğundan yapılan hareketin karakteri değişmektedir.

- Gözlemci ve gözlenenin kesiştiği noktalarda hafıza mekanlarının kurgulandığı kent odaları yatay ve düşey plaklar takılarak oluşturulmuştur. Kullanıcılar çerçeve elemanlarını değiştirip kendi yüzeyleri ile mekânları tanımlamaya başlarken kesişim bölgelerine dahil olan yeşil doku da benzer tavırla yüzeylere müdahale ederek entegre bir çalışma sistemi yaratmak adına kendi parazitlenmesini gerçekleştirir.

Çizelge 4.24. Çalışma 19

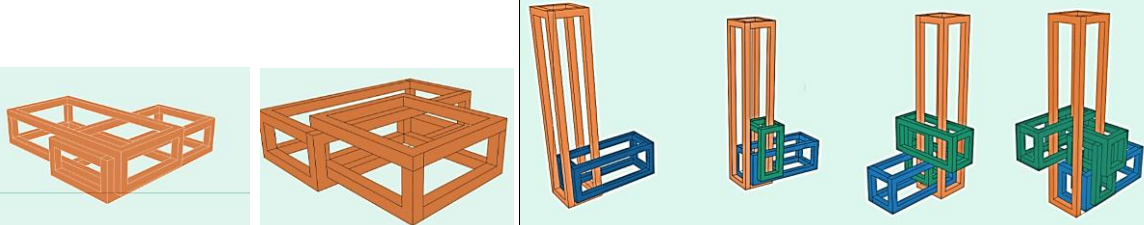
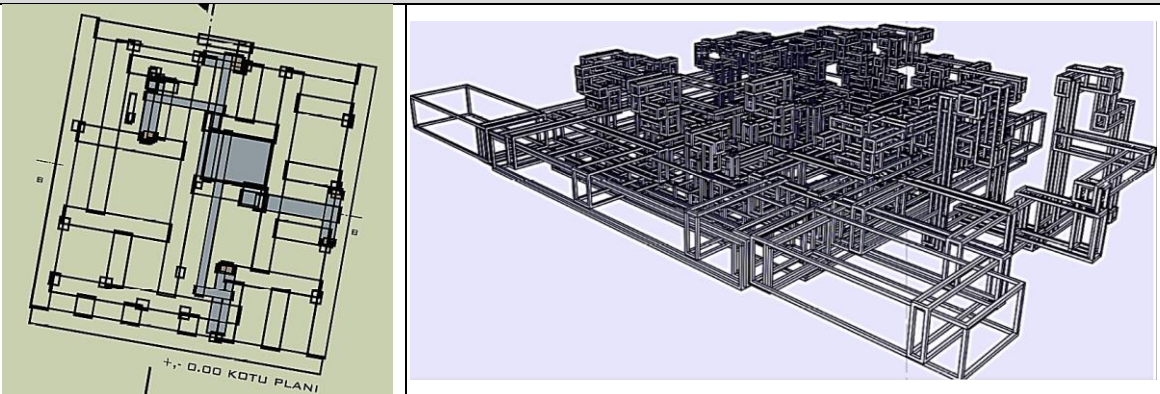
ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
19 Moda ve Yitik Bedenler Projesi	Landmark (İşaret Ögesi)	Eleştirel bir tavrın ifade noktalarının saptanması Kullanıcı profili analizi Kullanım ve aks analizi	Döşeme, üst örtü gibi strüktürel elemanlar tanımlama Mekânı dönüştürme
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Jenerasyonlar dolayısıyla hafıza üzerinde yarattığı negatif etkiye dikkat çekerek moda ve hayvan katliamının birbirleriyle olan ilişkisinin mimari bir düzlemde okunması açısından özgün bir çalışmadır. Moda endüstrisinde sessiz sedasız katledilen hayvanların tüketim nesnesi haline getirilmesine tepki olarak onların yaşamın/mekânın bir parçası olduğuna dikkat çekmek üzere tasarlanan mekânlar çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

- Çalışılan bölgede çevresel etmenler sebebiyle oluşmuş yoğunlukların okuması yapılarak bu yerler etrafında oluşan sirkülasyon ağı irdelenerek mekân kurgusu için konum arayışına girilmiştir. Alan seçiminde giyim mağazalarının yoğun olduğu bölgeler tercih edilerek ziyaretçilerde moda için katledilen hayvanlar konusunda farkındalık yaratılması hedeflenmiştir.
- Alana dair analizler sonucunda işaret öğeleri belirlenmiş ve çevrelerine örgütlenen toplanma, tartışma ve sergi mekânları kurgulanmıştır.
- Kilitlenen gridlerle işlenen mevcut durum ayrıtlarında oluşturduğu kırıklar ve gridleri yiyen yüzeyleri ile parazitlenen yeni kurgu döşeme ve üst örtü gibi çalışarak kendi mekânsal hacimlerini tanımlamaktadır.

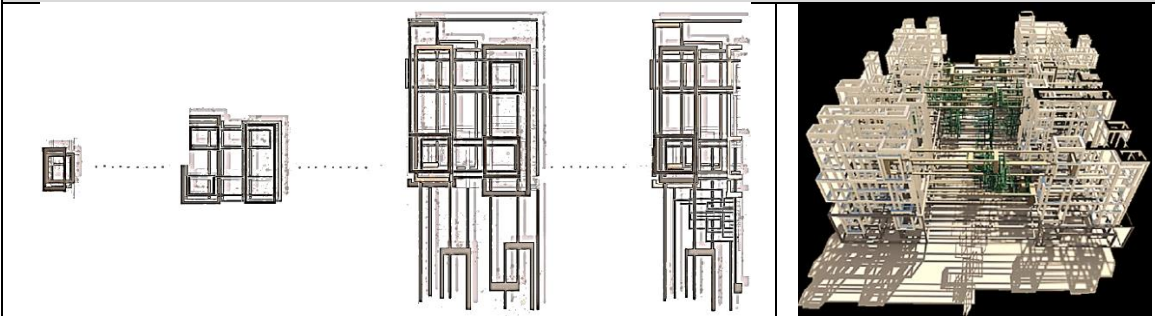
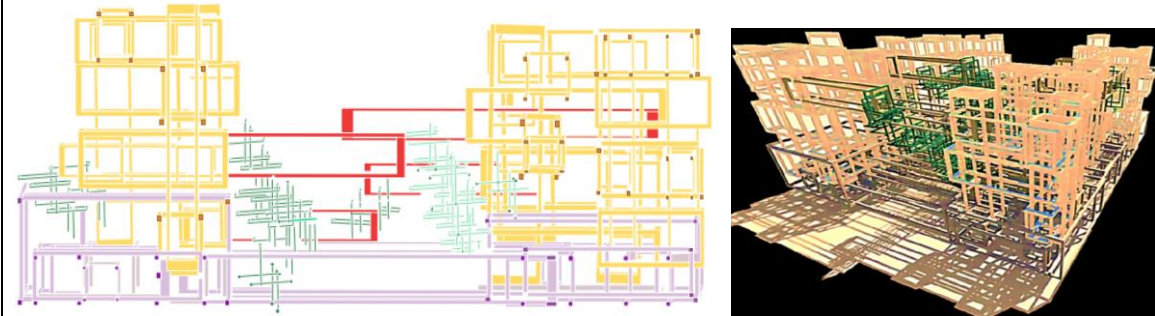
Çizelge 4.25. Çalışma 20

ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
20 Yeşil Müze Projesi	Geçişler	Tarihsel izleri keşfetme İzleri analiz etme	Aynı ögenin farklı kullanımları ile hem sirkülasyonu hem de mekânı tanımlama (potansiyel değerlendirme) Sınır-hacim tanımı yapma
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Kent belleğinden yardım alınarak geçmişte bölgede var olan havuzun izleri referans alınmış suyun yansıtma özelliği çalışmaya yön veren temel unsur haline gelmiştir. Bu referanslarla x, y, z düzlemlerinde süreklilik sağlanarak atölyeler ve yeni dolaşım ağları kurgulanmıştır. Bölgenin, kent belleğinde yer eden, yeşil karakteristik dokusu korunmak amacıyla doğa ve yeşile dikkat çeken atölyelerde bitki ve tohum yetiştiriciliği yapılması planlanmıştır.
- Projede mekânların türetilme biçimi parazit bir yaklaşımdır. Tutunup çoğalarak entegre bir habitat oluşturan mekanlar, yansıtıcı çevre unsurlarına ulaştıklarında, gerekli referansa sahip ise düşeyde tırmanarak ve yatayda çoğalarak örgütlenmektedirler. Birbirinin alanına yayılabilen prizmalarda hacim paylaştırılarak sirkülasyon sağlanırken yüzey ilişkisi kurularak sınır tanımını yapılmaktadır.

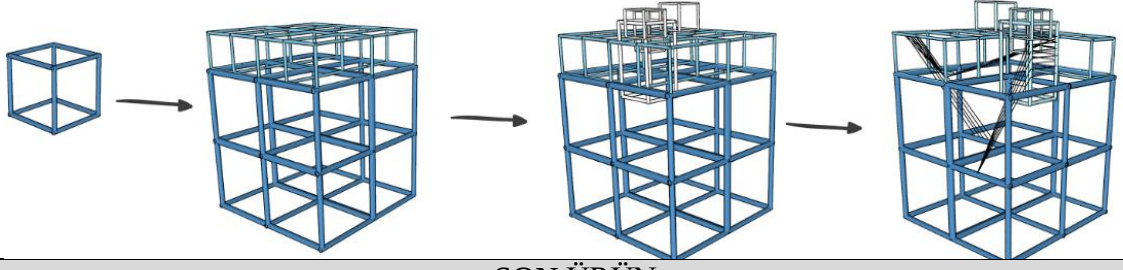
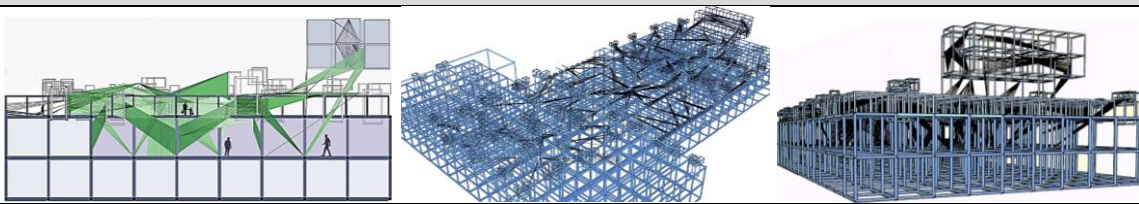
Çizelge 4.26. Çalışma 21

ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
21 Çekmece Atölyeleri Projesi	Geçişler	Durağanlık Tıkanıklık Sınır	Aynı ögenin farklı kullanımları ile hem sirkülasyonu hem de mekânı tanımlama (potansiyel değerlendirme) Farklı kotları birbirine bağlama Tek parazit ile çoklu parazitlenme
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- İzmir caddesini diğer sokaklardan ayıran temel etken önemli kamusal mekânlardan olan kent kültürünü yansıtan pasajların yaygın olarak bulunmasıdır. Proje alanı olarak kent atölyeleri kurmak üzere, ana-ara yol güzergahında geçiş özelliğinde, kentin bağlayıcı elemanı ve eşik görevi gören pasajları barındıran cadde seçilmiştir.
- Kenetlenen elemanlar sınır tanımlarken, hacim paylaşımları geçişleri sağlamaktadır. Kesişen hacimler parazit davranışı ile; yayılarak sokağa taşmakta, uzanarak buradaki yeşil dokuya tutunmakta ve kendisine düşeyde farklı kotlarla da bağlantı kuran yeni mekan tanımları oluşturmaktadır. Çekmece mantığıyla örgütlenen hacimler ile kent atölyeleri, fuaye ve sergi alanı işlevli mekânlar kurgulanmıştır.

Çizelge 4.27. Çalışma 22

ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
22 Eski- Yeni Meydanı Projesi	Yoğunluk	Yeşil alan, kapalı mekân işlevi, trafik ve yaya yoğunluğu okumaları	Dolaşım ağıyla rota örgütleme Sınır-mekân tanımlarını yapma
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

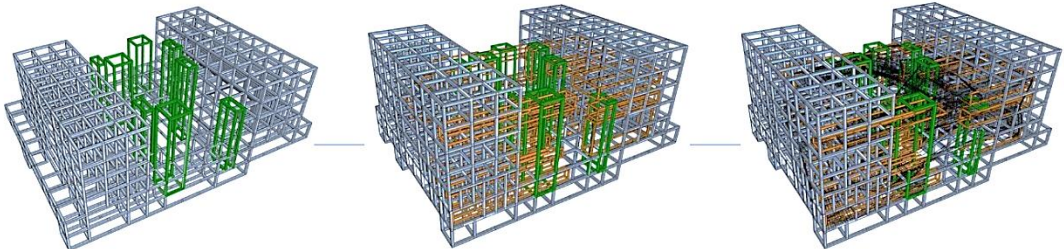
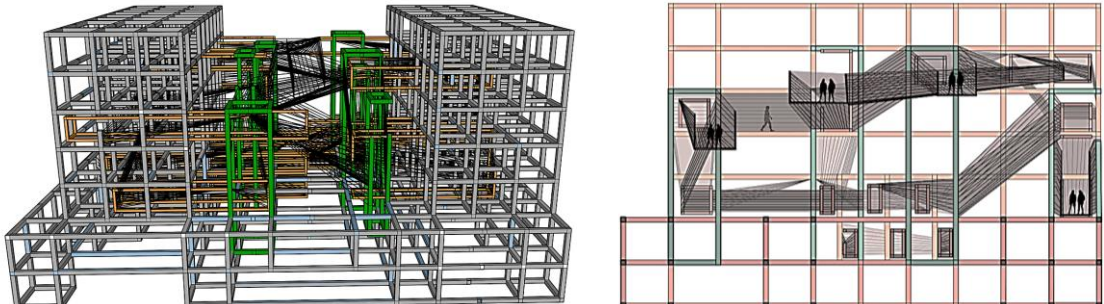
Yeni kurallar

- Dolaşım sınırlarını ve rotaları belirleyen ağaç, bank, büfe ve heykel gibi kent unsurları işlenerek yaya sirkülasyonu ve yoğunluklarını tarifleyen parazit elemanlara eklemenecek referanslar sağlanmıştır. Mekanları yeniden tanımlayan parazitler yeniden sınırladığı alanlar içerisinde kalan öğeleri bozarak değiştirmektedir. Meydanı dönüştüren

bu parazit yoğunluk okuması yeni rotalar ve mekân tanımlarken sınırları da yeniden üretmektedir.

- Yapılan Yeşil alan, kapalı mekan, işlev analizi, trafik yoğunluğu, yaya yoğunluğu analizi gibi birçok inceleme neticesinde özünde bir meydan olarak tasarlanan bölgenin işlevini yitirmiş durumda olduğu ve amaca yönelik kısa süreli gündelik eylemlerin bir parçası haline geldiği saptanmıştır. Çözüm önerisi olarak Zafer Çarşısı kitapçılarını meydan kotuna taşıyan, yeşil doku tarafından desteklenen, kent kaosundan yalıtılmış bir meydan programı kurgulanmıştır.

Çizelge 4.28. Çalışma 23

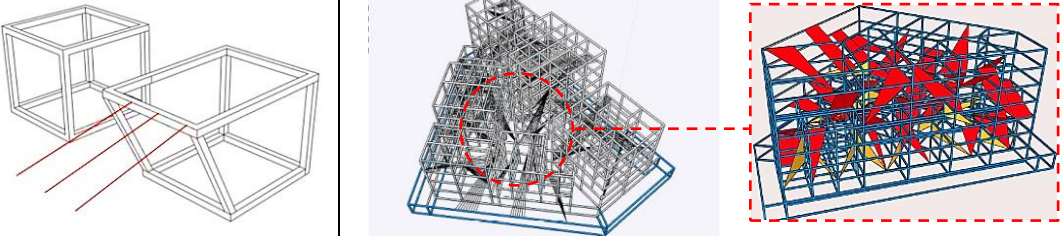
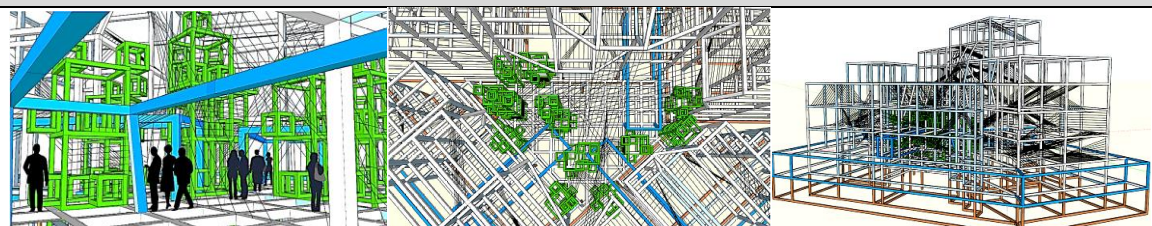
ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
23 “Ara” Mekânlar Projesi	Yoğunluk	Tarihsel okumalar, analizler Harekete bağlı değişkenlerin tespiti	Eskinin yeniye adaptasyonu Strüktürel eleman tanımlama Aralık oluşturup yerine geçme
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Harekete bağlı parazit okuması yapması bakımından özgün bir çalışmadır. Ara mekânlar olarak tanımlanan pasajlar üzerinden bir yoğunluk okuması yapılmış olup kent hafızasını yaşatacak mekânlar kurgulamak amacıyla pasajların geçmiş dönemlerde kullanımları günümüze adapte edilerek canlandırılmaya çalışılmıştır.

- Analizlerin odak noktası yoğunluğa bağlı olarak değişen yaya hareketidir. Zemin katlarda daha çok dükkanlar üst katlarda bürolar, ofisler bulunması sebebiyle üst katlara doğru yoğunluk azalmakta ve hareket karakteri değişmektedir.
- Lastikler çerçeveyi tutup kopardığı kısımlardan eklenilerek yüzeylerini eklemekte harekete bağlı olarak sıklaştığı yerlerde döşeme gibi davranırken kimi zamanda üst örtüyü görevi görmektedir. Parazitlik yöntemiyle çalışan lastikler çerçevelerden bozduklarıyla çekmeceler oluşturarak karşı binadan gelen çekmecelerle bağlanıp karşılıklı binalar arasında farklı kotları bağlayan bir sirkülasyon düğümü oluşturulur. Parazitlerin tanımladığı bu alanlara mekanlar kurgulanarak üretim atölyeleri ve sergi alanları işlevleri önerilmiştir.

Çizelge 4.29. Çalışma 24

ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
24 Esnek Kent Projesi	Yoğunluk	İşlev analizi Kullanıcı ihtiyacı analizi	Mevcudu koruma (işlev), sürdürme Bozmadan dönüştürme Hareketi yönlendirme
			
			

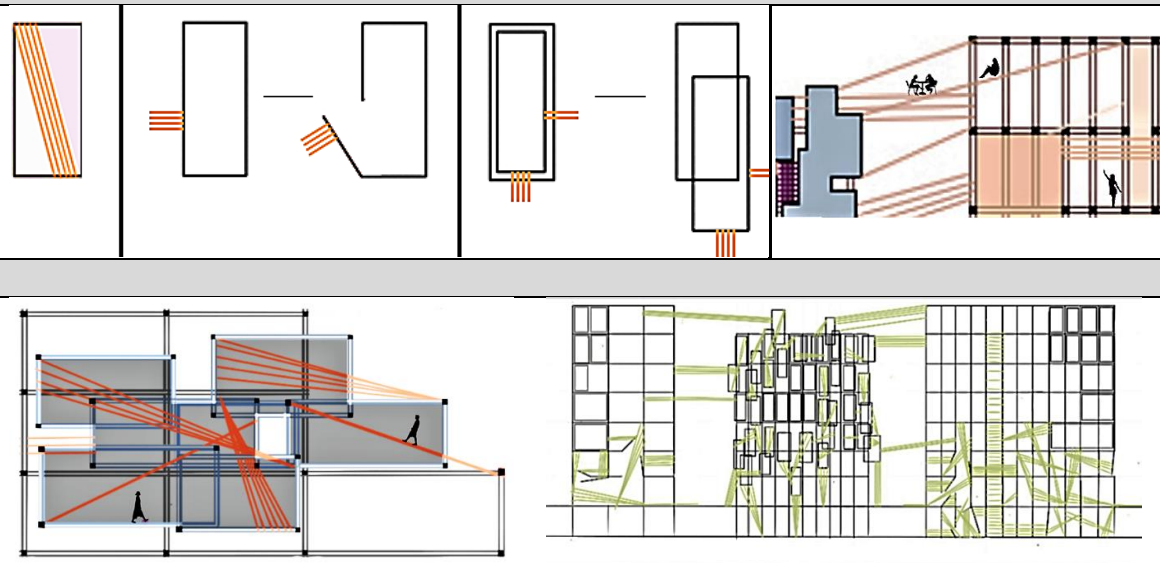
Yeni kurallar

- Geçmişten beri süregelen işlevini koruyan çarşı için aynı işlevlere müzayede alanları eklenmiş ve oluşturulan bir iç avlu etrafında örgütlenen mekânlar kurgusu öngörülmüştür. Bağlanan sokaklar avluya çekilip merkezde yer alan avlu bir meydan gibi davranmaktadır. Bu bağlamda yaya sirkülasyonu buraya yönlendirilmeye

çalışılmıştır ve araç olarak çevresel faktörler, pasajlar ve yeni üretilen sokaklar kullanılmıştır.

- Lastikler gridlere tutunup çekerek çerçeve biçimini değiştirir ve amorflaştırır. Ayrıtı bozulmakta ancak kırılma olmamaktadır. Var olan konak düzende hiç eksiltme yapmadan dönüştürme ve eklemelerle kendi alanını tanımlaması bakımından parazit yöntem için önemli, özgün bir projedir. Farklı seviyelerdeki kotları bağlayarak sirkülasyon, hacim ve üst örtü tanımlayan tek bir parazit elemandır.

Çizelge 4.30. Çalışma 25

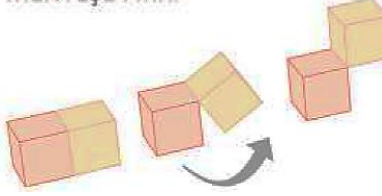
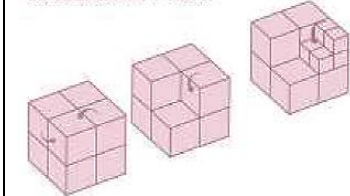
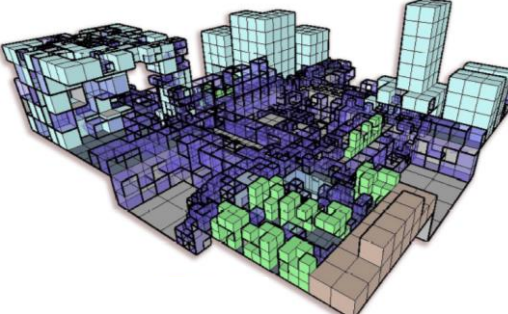
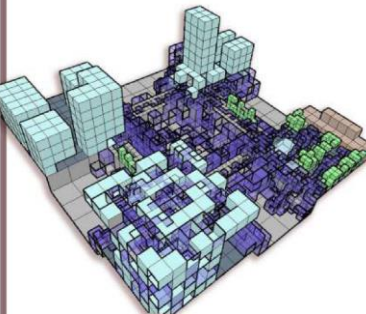
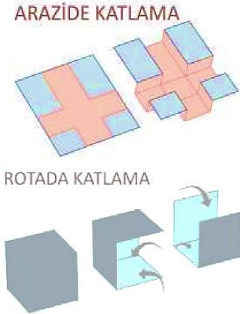
ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
25 Kent Merkezi Projesi	Yoğunluk	Korunan tarihi katmanın cidarlaştırılan ifadesi Değişimleri ve izlerini saptama	Farklı katmanlara farklı etki etme (tasarımda hassasiyet) Yer değiştirme ile dönüştürme
			

Yeni kurallar

- Temelinde insan hareketine bağlı yoğunluk okuması olan bu projeye bir eski- yeni okuması yapılarak başlanmıştır. Yapıların uğradığı değişimlerin izleri takip edilmiştir. Bu izleme sırasında korunan sınırlar olduğu saptanmış ve okumada sınır kavramı üzerine gidilmiştir. Analizler sonucu cidarlı bir yapma biçimine evrilen çalışmada korunan ve bozulan sınırlar işlenmiştir.

- Lastikler çerçeveleri kırıp açarak yeni hacimler oluştururken cidarlı kısımlarda kırma yapamayıp itme çekme kuvvetleri etkisiyle strüktüründe değişiklik meydana getirmektedir. Yüzeyleri ve hacimleri bozup kendi mekânlarını oluşturan parazit ögeler saçak görevi görürken, üzerinde yürünen döşemeye dönüşebilmekte veya yaptığı itme çekmelerle mekânı tanımlamaktadır.

Çizelge 4.31. Çalışma 26

ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
26 Kentsel Tanışma Merkezi Projesi	Kullanım Süreleri	Kullanım analizi Yoğunluk analizi Mekan sınırlarını tanımlama	Hareketli mekan tasarımı Hareketi yönlendirme Boşluk yaratma ve yerleşme Eksiltmeden katmanlaştırma
BİNA MODELİ ■ SABİT - Uzun süreli kullanım ■ HAREKETLİ - Kısa süreli kullanım MENTEŞE FİKRİ KATLAMA FİKRİ 			
  ARAZİDE KATLAMA ROTADA KATLAMA 			

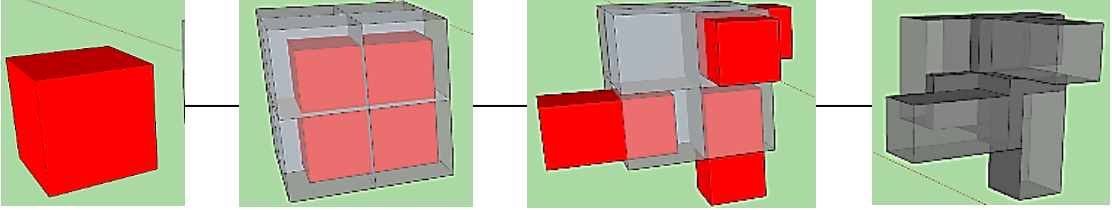
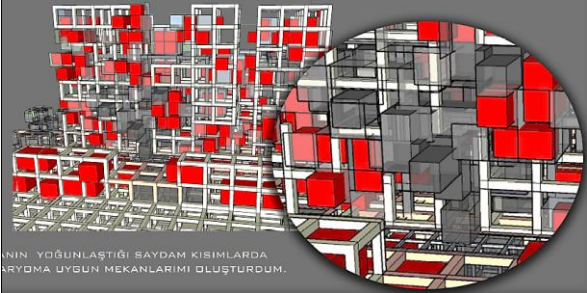
Yeni kurallar

- Projenin ilk kısmında kente ilk kez gelen turistin ziyaret yerleri analiz edilerek, bu insanların mekânları kullanımlarını temsil eden katlamalar yapılmıştır. Katlamaların genel olarak Kızılay AVM, kafeler, Güvenpark gibi insanların yoğun bulunduğu ve yeni gelenlerin dikkatini çeken yerlerde sıklaştığı saptanmıştır. İnsanların yoğunlaştığı metro giriş-çıkışları ve Kızılay AVM yemek katı gibi mekânlarda rota birimleri küçültülerek ve sıklaştırılarak yoğunluk ifade edilirken hacim çeşitliliği sağlanmıştır. Büyük birimler

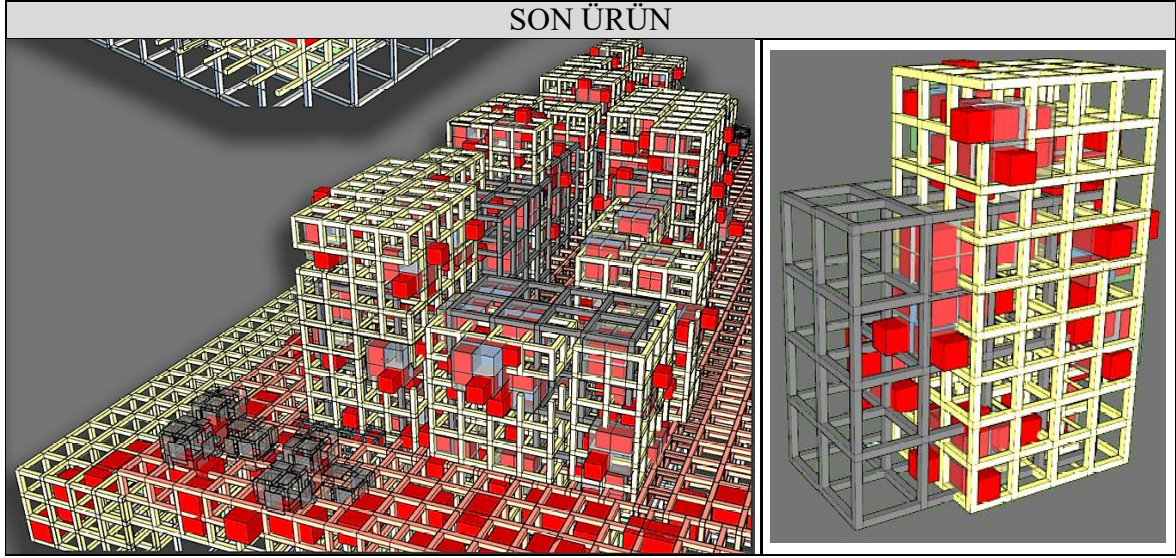
sergi mekânları olarak kullanılırken küçükler danışma birimleri olarak tanımlandı. Son ürün olarak kenti anlatan bir kentsel tanışma merkezi tasarlandı.

- Proje alanı turistlerin hareketi üzerinden yeniden tasarlanmıştır. Yerli halkın kullanım süreleri baz alınarak yapılan analizler sonucu saptanan soyut kent duvarları (örneğin, meydan üzerindeki yaya geçitleri duvar gibi davranmaktadır.) kendi içerisinde katlanarak kente ilk kez gelen ziyaretçiler için rotaları yönlendirmektedir. Kente yeni gelenin dokunduğu yüzey katlanmakta ve tasarım boşluğu açılmaktadır. Küp yönünün değiştirilebilmesi menteşe prensibiyle sağlanarak ve kente ilk bakış rotasını oluşturmada kullanılmıştır.
- Analiz edilen akslar doğrultusunda meydan parazit bir tavırla çökertilerek metro altı ile birleşmiş yeni bir meydan tanımı yapılmıştır. Yeni mekan ve rota tanımları mevcut düzeni eksiltmeden katmanlaştıran, var olan özelliklerinin altını çizen bir parazit tavrıyla kendi alanlarını tanımlayarak yayılmakta ve düzene çok iyi entegre olmaktadır. Proje var olan her unsuru detaylı tanımlama ve sonrasında parazitlik üzerinden bu tanımları dönüştürme adımlarını kronolojik ve aşamalı olarak net işlemesi bakımından çalışma için kıymetli bir örnektir.

Çizelge 4.32. Çalışma 27

ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
27 Kent Merkezi Projesi	Kullanım Süreleri	Sınırlılık – geçirgenlik, Hareketli – hareketsiz Durağan – esnek Kavramları tespit etme İşlev analizi	Eski-yeni ilişkisini tanımlama Değişeni değiştirme/dönüştürme Değişmeyen parazitlenerek tanımlayıcı olabilmesi Tarihi izleri görünür kılma
DİYAGRAMLAR			
			
 İNİN YOĞUNLAŞTIĞI SAYDAM KIBRILARDA ARYOMA UYGUN MEKANLARIMI OLUŞTURDUM.			

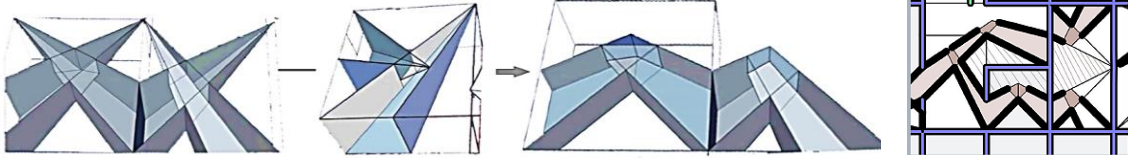
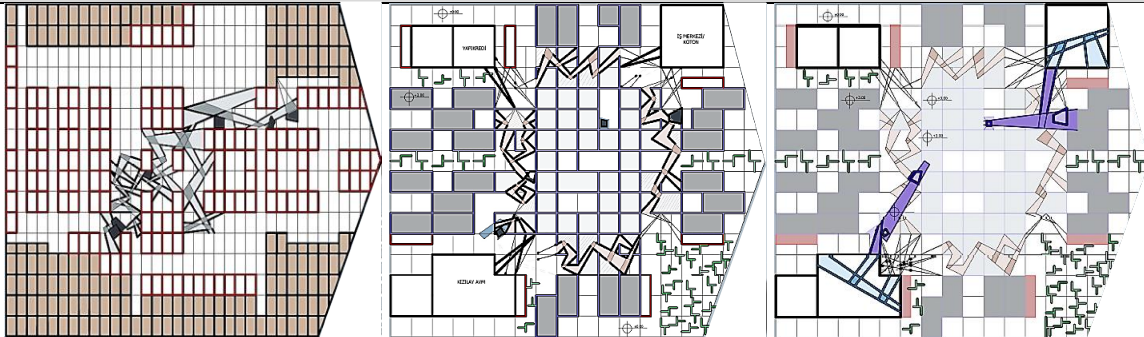
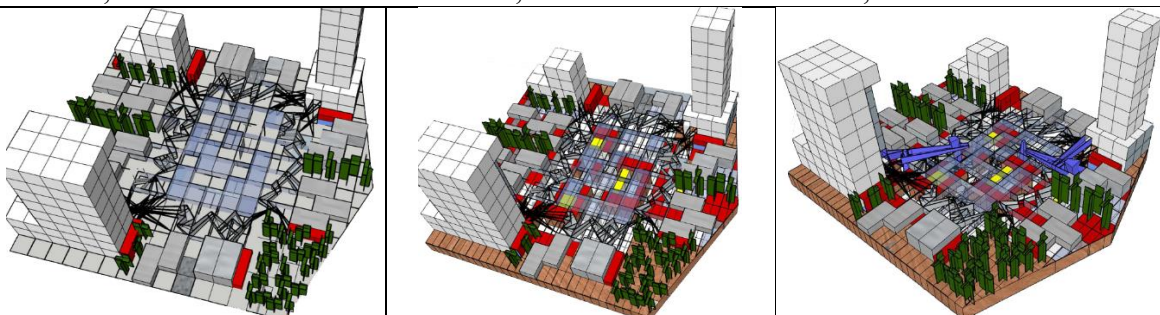
Çizelge 4.32. (devam) Çalışma 27

Yeni kurallar

- Projede alanların kullanım sürelerine odaklanılmıştır. Kullanım sürelerinin geçmiş ve günümüzdeki farklılıkları ele alınarak eski ve yeni değişimleri incelenmiştir. Bu eski-yeni ilişkisini kullanarak Ankara arşivi, kent tarihi müzesi, sergi alanları gibi işlevlere sahip, geçmişten günümüze Kızılay'ı anlatan bir kentsel hafıza mekânları kurgusu yapılmıştır.
- Proje alanı olarak Sakarya caddesinin seçilmesinde geçmişten günümüze birçok kez kullanım amacı dolayısıyla kullanım sürelerinde farklılıklar görülen yapılardan oluşması etkili olmuştur.
- Mevcut düzen kendi içinde örgütlenecek yapı içi sirkülasyonlar ve mekânlar sınırlarıyla ifade edilmiş, eski yapılardaki sınır yeni düzende bozulmalara uğratılarak dönüşen düzene sızarak yayılan bir rota tariflenmiş ve hafıza mekanları bu parazitlenen sirkülasyon ile ilişkilendirilmiştir. Çalışma 'yeni'ye parazit gözüyle bakması eskiyi dönüştürmesinin altını çizmesi bakımından özgün bir projedir. Eski düzendeki bozulmamış öğeler yeniye yayılmaya, bozularak aktarılan elemanlar ise gridleri yiyerek yerleşmeye eskinin yerini almaya başlamıştır. Eskiden yeniye doğru değişim okunabilir hale getirilmiştir. Hareket yönü ifade edilen bozulmamış öğeler üzerinden özellikle barınma mekanlarında halen geçmiş okuması yapmak mümkündür.

Çizelge 4.33. Çalışma 28

ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
28 Görünmez Hafıza Müzesi Projesi	Düğüm Noktaları	Durağan-esnek/değişken Analizler sonucu kavram üretimi	Kendine yer açtığı boşlukta 3 farklı kotu birbirine bağlama Açık, yarı açık ve kapalı mekânlar oluşturma Mekânı biçimlendirme
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			
-6,00 Kotu Planı	±0,00 Kotu Planı	+3,00 Kotu Planı	
			

Yeni kurallar

- Görünmez Kentler'den ilham alınarak; Kızılay Meydanı'nda, insanların ve araçların birbirine girdiği bu alanda, üç bölümden oluşan görünmez bir müze tasarlanmıştır. Bu müze, insanların fark edemediği ancak dikkate değer şeylerden biri olarak; görmeyi başarıp için girişe erişenlere farklı bir dünya açılmaktadır.
- Analizler kavşakta oluşan araç karmaşası sebebiyle yayaların mecburi bir rotayla karşıya geçtiklerini ve dört yolun ortasında kalan alana yaya hareketinin ulaşamadığının keşfedilmesini sağlamıştır. Meydanda bulunan binalardan uzanan saçaklar, yaya akışının kısa süreliğine durduğu; dinlenme, toplanma alanları yaratmaktadır.

- Projede tamamen dolu çevreyi çürüten yaya hareketi üç katmanda kendi mekânlarına hacimler tanımlayarak üç bölümden oluşan bir müze kurgulamaktadır. İlk bölüm olan “Güncel Hafıza Müzesi” geçmiş ve gelecek arasında bir köprü kurmakta ve kent arşivi olarak çalışmaktadır. İkinci bölüm “Kentsel Arzular Müzesi” üçüncü ve son bölümde ise “Kentsel Korkular Müzesi” yer almaktadır: "Kentlerle ilişkimiz rüyalarla olduğu gibidir. Hayal edilebilen her şey aynı zamanda düşlenebilir, oysa en beklenmedik rüyalar bile bir arzuyu ya da arzunun tersi, bir korkuyu gizleyen resimli bir bilmecedir. Kentleri de rüyalar gibi arzular veya korkular kurar." [2]
- Düşey mekânlar olarak çalışan geçiş elemanları; üç kotu birbirine bağlayan asansörler bulundurmaktadır. Aynı zamanda bunlar, kente yüksekten bakabilme olanağı sağlayan seyir terası işlevli köprülerdir. İki yanında bulunan dikey elemanları birbirinin zıttı olacak şekilde tasarlanmış ve biri kotları bağlama görevi görürken, bir diğeri düşey mekân olarak müzenin devamlılığını sağlamıştır. Mekânların arasında sıkıştırılmış ve geçişlerde nefes alma imkânı sağlayan iç avlular ile dinamik bir yarı açık alanlar kurgusu tasarlanmıştır.

Çizelge 4.34. Çalışma 29

ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
29 Bilimler Tapınağı Müzesi Projesi	Düğüm Noktaları	Durağan-hareketlilik Esnek- hareketlilik (Hareketi tanımlama)	Birçok farklı orijinden yayılan parazitlenme Aynı öge ile farklı strüktür elemanları tanımlama

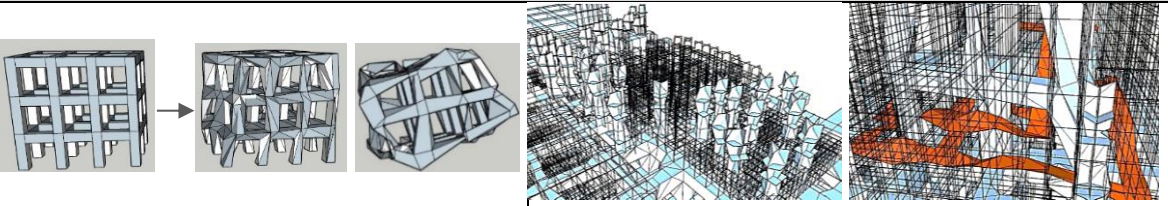
Yeni kurallar

- Analizlerden elde edilen durağan hareket, esnek hareket kavramları saptanan düğüm noktaları üzerinden okunmuştur ve insanların kentle ilgili bütün sorularına cevap bulabilecekleri bilimler tapınağı adında interaktif bir kentsel hafıza müzesi tasarlanmıştır:

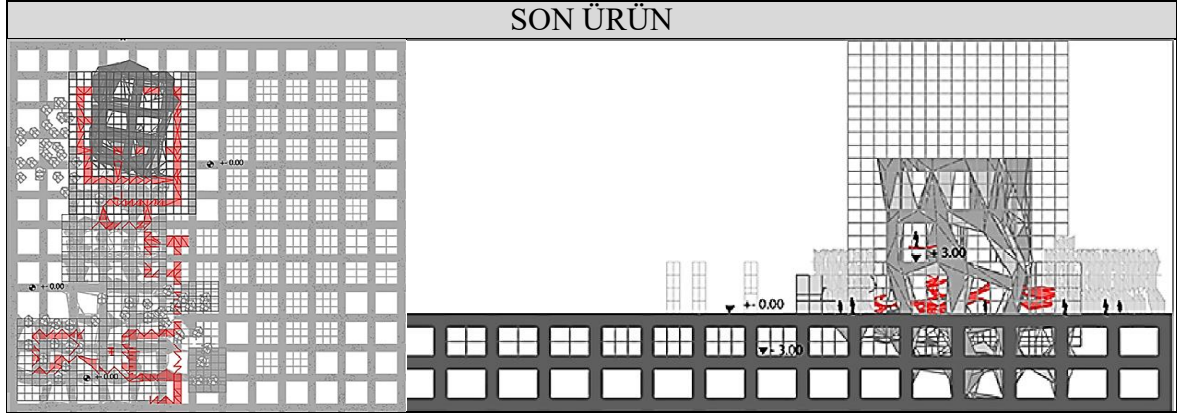
... bir kenti algılayış zaman içinde olduğu gibi, kişiden kişiye de değişir. Aynı olduğunu ileri sürebileceğimiz tek şey olsa olsa akla gelen sorulardır. İçinde hareketli bir yaşantının sürdüğü bir kentin yapısı tam olarak ne anlama gelmektedir? Yaşadığımız kente ilişkin edindiğimiz imge hangi duyarlılığın ürünüdür? Bir yerde iki kere kaybolmak mümkün müdür? Kişisel tarihimize eşlik eden bir kent tarihinden söz etmek mümkün mü?

- Yoğunluk irdelendiğinde parazit davranışı gösterdiği keşfedilmiş ve saptanan düğüm noktalarından tüm alana yayılan ve buraları başlangıç için referans alan bir kurgu öngörülmüştür. Esnek malzeme ile başlayan proje sürecinde malzeme de kendi ihtiyaçları doğrultusunda dönüşüp yeniden şekil alması ile taşıyıcı elemanlara dönüşmüştür. Düğüm noktalarında kilitlenen parazitler bir üst örtü tanımlarken sirkülasyona ve döşemeye dönüşerek mekanı her yönüyle tanımlamaktadır. Bu şekilde parazitler düğüm noktalarından aldığı referanslarla kendi tanımlarını yaparken var olan belli düzeni bozup kendinden parçaları entegre ederek önce yıkıp sonra kendi tanımını yapmıştır.

Çizelge 4.35. Çalışma 30

ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
30 Hayalet Kent Projesi	Düğüm Noktaları	Durağan/esnek karşıtlığı Eski-yeni alışverişinin tanımlanması Zıtlıkların tespiti	Eskinin yeniyi bozması (tersten okuma) Yerleşen yeni tanımlarının eski tarafından tekrar dönüştürülmesi Geçmişin izlerinin görünür kılma ve yeniden canlandırma
DİYAGRAMLAR			
			

Çizelge 4.35. (devam) Çalışma 30

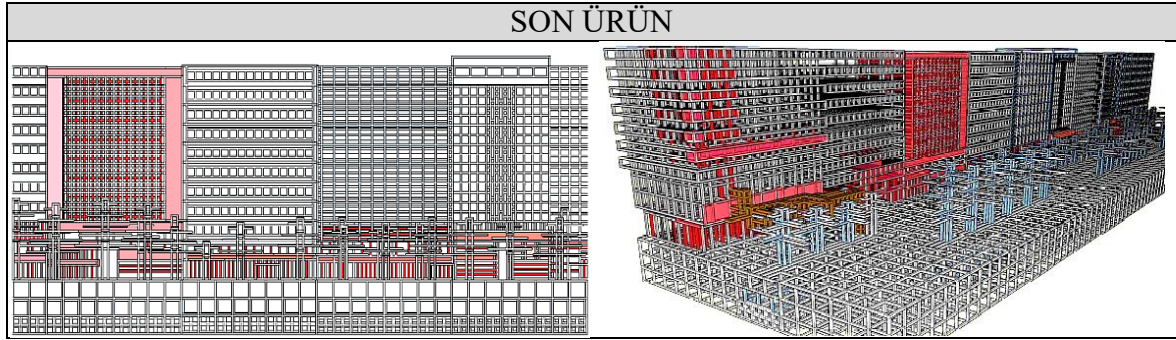
Yeni kurallar

- Çalışılan bölgede geçmişten günümüze birçok kütle değişimi yaşandığı tespit edildi ve bu eskiyle yenin değiş tokuşunun kolektif bellekteki yansımaları üzerine okumalar yapılmıştır.
- Değişen yapılar belirlenerek bozulmalar ile aktarılırken yeni yapılar tel çerçeveler ile "hayalet" görüntü oluşturulup ana fikirle örtüşür biçimde ifade edilmiştir. İnsan yoğunluğu ve bu yoğunluğun oluşturduğu sirkülasyonun tespitiyle; lastiklerle örgütlendirilen düğüm noktalarında eksiltmeler yapılarak insan yoğunluğunun neden olduğu deformasyon ve oluşan odak noktaları işlenmiştir. Eski yapılar, yollar ve ağaçlar yapma diline uygun olarak hayalet şekilde imgelenmiştir.

Çizelge 4.36. Çalışma 31

ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
31 Yansıyan Hafıza Projesi	Cidar	Var olan parazitin tespiti Bellek-katmanlaşma tariflerinin yapılması	Tespit edilen parazitin çevreyi dönüştürmesi Mekan tanımlama Hacim yaratma

Çizelge 4.36. (devam) Çalışma 31

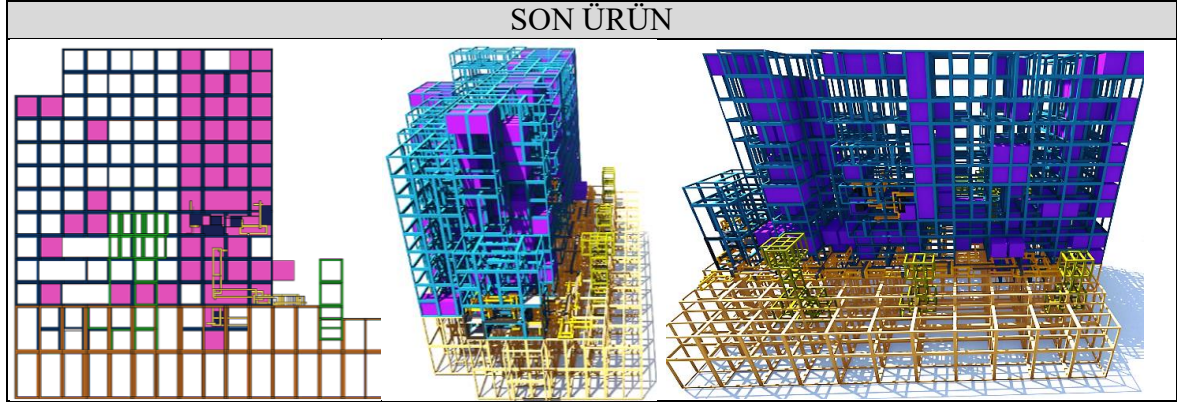
Yeni kurallar

- Yapılan analizler sonucu binalardaki tabelaların yapı cephelerini değiştirdiği fark edilmiştir. Cephelerden referans alınarak iç mekânı da biçimlendiren cidarlı bir okuma üzerinden bir gridal düzen oluşturulmuş bellek üzerine katmanlarla ilişkilendirilmiş okumalara odaklanılmıştır. Tabelalara binalara entegre olan yeni bir katman gözüyle bakılarak mevcuda eklenen bir parazitlenme kurgusu ile mekanlar tasarlanmıştır.
- Yapılara asılıp tutunarak var olan cidarlı yapıya bir üst katman daha olarak eklenen ve kendi tanımını oluşturmaya başlayan parazitik tabelalar hem dış hem iç mekân tanımlarını etkilemektedir. Cidarlı yapı yüzey hareketlerinde bir ayna gibi davranarak yansıtıcı özellik gösterirken farklılaşarak hacim hareketleri ifade ettiğinde sıklaşarak türemektedir. Parazit katman dış mekânı ve iç mekânı değiştirerek sızdığı ara kesitte çoğalarak kendi mekanlarını tanımlamaktadır.

Çizelge 4.37. Çalışma 32

ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
32 Kolaj Kent Projesi	Cidar	Tarihi süreçlerin aktarım ilişkilerinin saptanması Analizler sonucu farklı bağlamların tespiti	Parçalayarak yerini alma Birden fazla parazitin çoklu parazitlenerek bir arada çalışması
DİYAGRAMLAR			

Çizelge 4.37. (devam) Çalışma 32

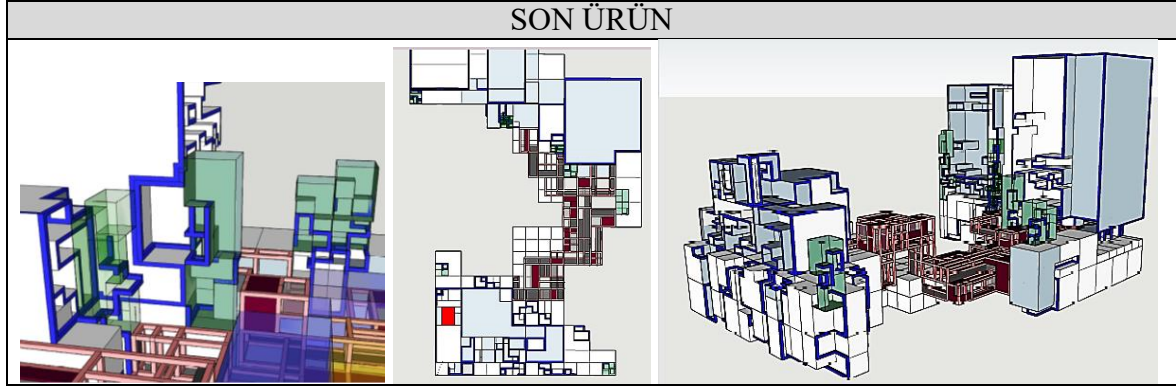
Yeni kurallar

- Kentsel hafıza mekânları kurgulanırken geçmişin şimdiye şimdinin ise geleceğe taşınması fikri benimsenmiştir. Orduevi, fast food yapısı ve altında pasaj bulunan bir bina olmak üzere anlamlarını farklı bağlamlardan yakalayan üç kısım seçilerek farklı parçaların düzen içerisinde çalışabileceği bir kurgu yapılmak istenmiştir. Çalışılan üç farklı mekânın birbiriyle bağlantısını sağlamak için geçmişi şimdi ve geleceğin değişmez elemanı yayaalar kullanılmıştır.
- Gelecek ifade eden öğeler geçmiş unsurlarını parçalayarak yerini almaktadır. Bu parazitin sağladığı değişim sürecinde sabit unsur olan yaya hareketleri sınırları içerisinde kendisine rotalar tanımlamaktadır. Geçmiş ve gelecek arasındaki iletişimde şimdinin unsuru olan hareket geçmiş etkisinde parazit bir dil ile içi boşaltılarak şekillenirken kendisi de parazitlenerek rotalara eklenilip kurgulanan kentsel hafıza mekanlarını tanımlamaktadır.

Çizelge 4.38. Çalışma 33

ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
33 Yaşayan Sokak Projesi	Eski-Yeni (Değişim)	Değişim-uyum kavramlarının ilişkilendirilmesi Değişim analizleri	Boşluğun dolunun yerini alması (tersten okuma potansiyeli) Birbirine parazitlenerek bir arada yaşayabilen entegre bir sistem kurgusu
DİYAGRAMLAR			
Parazitik boşaltma kuralı		Parazitik mekan tanımı	

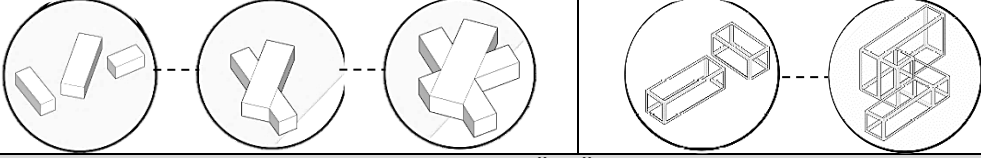
Çizelge 4.38. (devam) Çalışma 33

Yeni kurallar

- Değişimin eski ve yeninin uyumlu harmonisi olduğu, yeni olanın eskinin izlerini taşımadan var olamayacağı düşünülerek, değişimi eski-yeni ilişkisi üzerinden okunmuştur.
- Tarihsel araştırmalar ve analizler yapıldığında bu bölgede köklü yapıların yer aldığı ve bu yapılarda meydana gelen değişimler olduğu fark edilmiştir ve bu değişimler işlevsel ve fiziksel olarak iki farklı başlık altında ele alınmıştır. Fiziksel değişim yapılardaki kat değişimlerini ifade ederken, işlevsel değişim kullanım amacındaki farklılaşmaları incelemektedir. Bölge kimliğindeki zıtlıklar içerisinde bir köprü gibi bağlayıcı, yaşayan bir sokak tasarımı kurgulanmıştır. Bu sokakta cep sineması, müzik durağı, çay ocağı, sokak satıcıları için mekânlar yer almakta ve istenen sınırları ortadan kaldırmak konseptine uygun olarak kentsel bir eşik olan pasajlar ile birlikte çalışmaktadır.
- Tersten bir okuma ile yerini alma eylemi bir doldurma işleminin aksine boşaltmalar yapılarak parazitik bir biçimde ifade edilmektedir.
- Yeşil doku-yapı, yapı-topoğrafya, hareket-çevre-mekan gibi bütün ilişkili ve birbirinde değişiklik yaratan etmenler arasında aynı parazit tavrı bulunmaktadır. Farklı kotlarda bağlanan farklı hacim organizasyonlarına sahip bir sokak organize edilmek üzere sirkülasyon tanımları yapılarak aralarına takılan mekânlar ile pasaj okumasından yola çıkılan bir Yaşayan Sokak Projesi kurgulanmıştır.

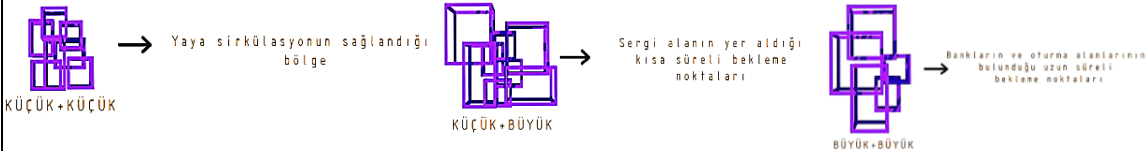
Çizelge 4.39. Çalışma 34

ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
34 Sanat Cepleri Projesi	Tarihsel Gelişim	Değişen-sabit unsurlar analizi Fiziksel referansların tanımlanması	Başka bir yaklaşım mantığının parazit yöntemiyle uygulanması (esneklik, uyarlanabilirlik)
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Geçmişten günümüze değişen ve değişmeyen unsurlar irdelenmiştir. Tarihi doku ve cephelerdeki değişimlerin analizleri doğrultusunda; eski, yeni ve yıkılmış öğeler çevreden alınan referanslarla işlenerek yapı içlerinde jenga mantığını temel alan kent tiyatrosu ve tiyatro odacıkları işlevli mekanlar kurgulamak üzere bir okuma yapılmıştır.
- Kot farkı en çok olan bölge kısmı seçilerek tiyatro hacmi için doğal kot farkından faydalanılmıştır. Var olan verilerden elde edilen aksların çakıştığı noktalarda birbirini parazit yaklaşım ile bölmeye başlayan prizmalar arasında kendine yer açarak yerleşen tüpçükler mekânsal hacimleri tanımlamaktadır.
- Infill kavramından yardım alınarak değişen ve sabit kalan unsurların analiz edilmesi sonucu fiziksel referanslar tanımlanmıştır. Başka bir mantıktan esinlenen tasarım uygulamada parazitlik yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmesi bakımından özgün bir çalışmadır. Sınanan yöntemin esneklik ve uyarlanabilirlik gibi entegrasyon özelliklerinin altını çizmesi açısından önem taşımaktadır.

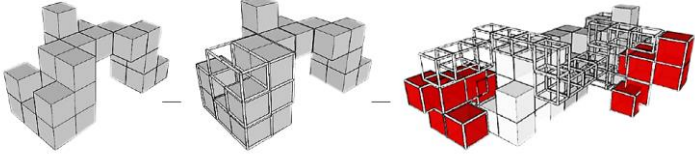
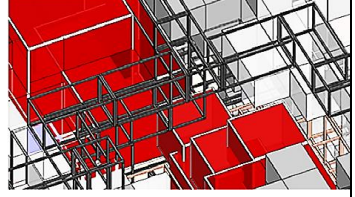
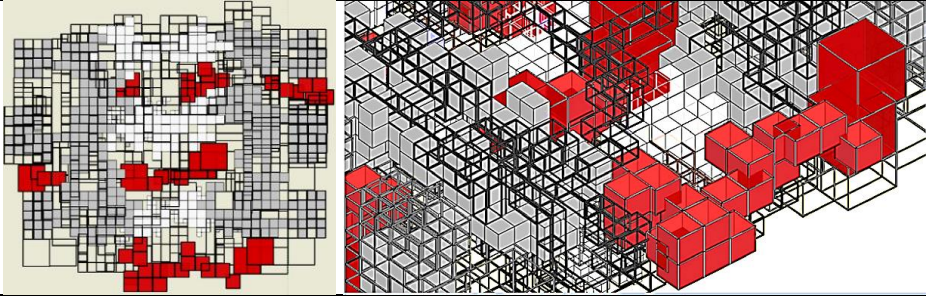
Çizelge 4.40. Çalışma 35

ÇALIŞMA	TEMA	İNİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
35 Açık Hava Sergisi Projesi	Tarihsel Gelişim	Kontrast unsurların tespiti Farklı ölçekte öğelerin tasarıma etkileri	Çevreyi kendi tanımına uymaya zorlama Etkileşimle çoğalma Birden fazla unsurun birlikte parazitlenmesi
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Kentin yıllar içinde değişim gösteren ve tam aksine tarihi dokunun korunduğu iki bölge arasındaki zıtlıktan faydalanılarak çalışma alanı daraltılmıştır. Değişimler sadece yapı ölçeğinde irdelenmeyip yollar, kaldırımlar, refüjler, yeşil alanlar da inceleme listesine eklenmiştir.
- Durmaksızın devam eden yaya akışının aksında bulunan ve sirkülasyonun devamlılığını engelleyen orduvi içerisinden aksı devam ettiren bir oyuk açılarak parazit üslupla yayılan bir geçit tasarlanmıştır.
- Birbirinin hacimlerinden çalarak iç içe geçirilen farklı prizmalar kesişim alanlarında parazitlenip çoğalarak kendi mekan çeşitliliğini sağlamaktadır. Bu geçitle sadece yaya hareketinin değil yeşil dokunun da sürekliliği gözetilerek önemli yeşil dokuları birbirine bağlayan bir açık hava kent belleği sergisi tasarlanmıştır.
- Kontrast unsurlar tespit edilerek farklı ölçekteki öğelerin tasarıma etkileri analiz edilmiştir.

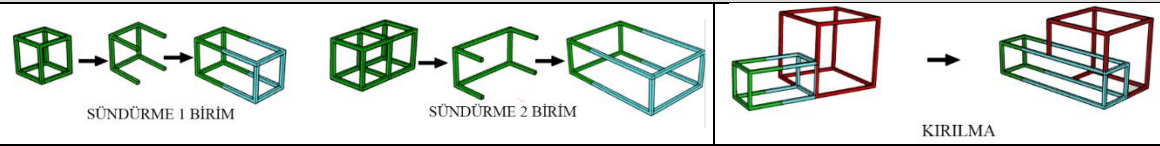
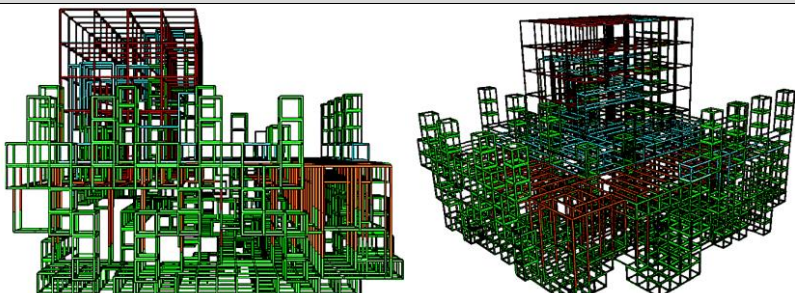
Çizelge 4.41. Çalışma 36

ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
36 Toplum Merkezi Projesi	Yeşil Doku	Eksilen kent unsurlarının tespiti Yoğunluk analizi Yok olanın izlerini takip etme	Parazite uğrayanın başka unsurlardan destek alıp parazitlenerek tepki vermesi
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Analiz ve araştırmalar doğrultusunda bölgedeki yeşil doku değişiminin tarihsel süreci üzerinde odaklanılmıştır. Geçmişten günümüze plan okumaları üzerinden yeşil doku değişimine bakıldığında, yapılaşma nedeniyle yeşil dokunun azaldığı mevcut durumda yapılaşmanın yeşil dokuyu baskılayıp yok ettiği saptanmıştır. Tasarım önerisi olarak bu agresif parazitlenme durumu tersine çevrilerek yeşil dokunun parazit bir yaklaşımla türetilmesi öngörülmüştür.
- Yeni yeşil doku eskisinden destek ve referans olarak içine sızarak yayılmaktadır ve parazit bir tavırla “foliler” oluşturmaktadır. Bu mekanlar insanlar arası iletişimi artırmak amacıyla toplum merkezi ve atölyeler olarak işlevlendirilmiştir.
- Alanın sadece yaya trafiğine açık olması ve her daim insan popülasyonu bakımından yoğun olması sebebiyle yaya sirkülasyonu önemli bir girdi olmuştur ve kotlar arasında devamlılığı sağlayarak yapı ve yeşil dokuya entegre edilmiştir.

Çizelge 4.42. Çalışma 37

ÇALIŞMA	TEMA	İNFİL (MEVCUT)	PARAZİT (DEĞİŞİM)
37 Yeşil Müze Projesi	Yeşil Doku	Eskinin takibi Kesişimlerin saptanması Kavramların üretilmesi	Müdahale edilene kadar pasif kalma Var olma çabasıyla parazitlenme
DİYAGRAMLAR			
			
SON ÜRÜN			
			

Yeni kurallar

- Meydanda alışveriş merkezinden önce bulunan yeşil doku ile üzerine gelen yapı çakışması saptanmış ve bu veri maket dili olan sündürme ve kırılma kavramlarını ortaya çıkarmıştır. Hafıza mekânı tanımına uygun olarak toplumun kolektif belleğini beslemek amacıyla yeşil bir müze tasarımı önerilmiştir.
- AVM gridleri ile yeşil dokunun çakışması sonucu yeşil doku parazit gibi davranmakta ve yapıda kırılmalar meydana getirerek yapı içerisine sızmakta, kendi tanımladığı kuralları ile yayılarak mekânlar oluşturmaya başlamaktadır.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Değişim olgusu, var oluşun kaçınılmaz gerçeğidir. Değişen ve bu süreçte gelişen uygulamalar mekanlara dolayısıyla kentsel kimliğe etki etmeye ve kentleri değişime uğratmaya devam edecektir. Değişimin hızla işleyen bir süreç olduğu günümüzde, kimlik değişiminin olumlu yönde ilerletilmesi ve olumsuz etkilerin giderilmesine yönelik uygulamalar yapılırken tasarım kararlarının sağlıklı bir biçimde alınması, mevcudun sağlıklı ve kapsamlı analizinden geçmektedir. Değişim, dönüşüm süreçlerinin incelenmesi ve anlaşılmasında sık karşılaşılan morfogenez sürece dayalı bir organizasyondur ve slogan olarak “biçim süreci izler” söylemini kullanmaktadır. Bu bağlamda morfogenez biçimin nihai bir sonuç olmaktan ziyade dinamik bir sürecin değişken ürünü olduğunu belirtmektedir. Morfogenez üzerine yapılan çalışmalarda bir şeyin “bir biçim kazandığında anında yeni bir biçime doğru başkalaşmaya” başladığı vurgulanmaktadır. Bu noktada ürünün nasıl farklılaşıp, dönüştüğü ve çevresine göre performansının ne şekilde değiştiği sorusu doğmaktadır ve morfogenez bu soruya cevap arayan alanlardan biridir [7].

Bir kenti diğerlerinden ayıran kimlik unsurlarını oluşturan; doğal, sosyal ve yapıli çevre ilişkileri ve etkileşimleridir. Kentin kimliğini, doğal çevreden referans alarak kültürel ve yapıli çevre birlikte şekillendirmektedir. Yapılı çevreye ise biçim, konum ve anlamları ile bir bütünü oluşturan mekânsal yapı ile şekillenmektedir. Kentin kimliğini meydana getiren bu üç unsur kaynaşmış durumdadır. “Kentin içinde yer aldığı coğrafya, iklim, topoğrafya gibi temel doğal yapının, yaşam biçimi ve sosyal yapıyı etkilemesi kaçınılmazken, aynı şekilde sosyal yapının ürettiği yapıli çevrenin doğal yapıyı şekillendirmesi de kaçınılmazdır.” [70].

Mevcut olanı kendisine ait kurallarla yeniden tanımlayan ve bu kuralların tekrarı ile özgün bir örüntü yaratan üretken yaklaşımlar, bunu yaparken kurallarına referans edinebileceği başka bilimlerden örnekler üzerinde incelemeler yapmaktadır. Bu çalışma; doğadaki bir şeyin bozulmasını parazitin “bozmak” ve “yeniden tanımlamak” yaklaşımıyla var olan kuralı bozmak ve kendi örüntüsüyle yeniden kurgulamak olarak düşünüp buradan kendine özgün üretken bir yaklaşım üretme denemesidir. Infill uygulamalar ile yapıli çevrelerde meydana gelen değişimin, çevre ve fiziki unsurları üzerinden analizini yapma aşamaları, sürekli var olacak bu değişimlere adapte olabilen tasarımların varlığını sorgulatmaktadır. Bu aşamada

akla gelen evrimsel mimarlığın ana konseptine göre, doğayı doğrudan taklit söz konusu olmayıp doğadaki süreçlerin işleyişi incelenmektedir ve biçim türetme süreci; doğadaki evrim sürecine benzemektedir.

Infill kavram olarak çevresinden bağımsız düşünülemez bir olgudur. O çevreyle nasıl ilişki kurulacağını düşünürken mevcut durumu tanımlama ihtiyacından ötürü konağın durumunu dolayısıyla konak yapıdaki tarifleri oluşturmaktadır. Parazit ise o kuralların nasıl değişeceğini ve değişme yöntemini tariflemektedir. Infill çalışmaları genellikle bir boşluğu doldurmak, tarihi çevrede var olma yolları vs. üzerine yoğunlaşırken; parazit mimari denildiğinde ise konak yapıya tutunması üzerine ve fiziksel konumuna odaklanılmıştır. Bu çalışma bunlardan farklı olarak infill kavramını var olan düzenin kurallarını tanımlamak, paraziti de doğadan gelen anlamıyla bu var olan düzeni bozan ve kendi yaklaşımıyla değiştiren kurallar olarak tarif etmek üzerine kendine bir yöntem oluşturmaktadır. Mevcut çalışmalarda benzer olarak her iki kavram için de fiziki konum ön planda tutulmuştur. Çalışmada izlenen yaklaşımda ise her iki kavram da özünde kural tanımlayıcıdır. İlki var olanı tarifleyen kurallar tanımlarken diğeri mevcut düzeni bozan kurallar tanımlar.

Çalışmada önce çevreden başlayan bir ilerleyiş izlenmiştir. Bu çevre analizi sürecinde buradan elde edilen veriler kullanılarak belirlenen kurallar setinin tarifini oluşturmada devreye giren infill kavramının yöntem gruplandırmasıyla (Aynısını yapma, Yorumlama, Etkisizleştirme-Yansızlaştırma (Nötr), Zıttını yapma (Kontrast)) parazit örnekleri arasında benzerliklere rastlanmıştır. Sonuç ürünlerde öğrenciler esasen mevcut kent parçasından bağımsız kurallar bulmamış var olan kurallar setini değiştirip dönüştürmüşlerdir. Bu da parazit düşüncenin kökeniyle paralellik gösteren bir yaklaşımdır.

Çalışma sonucunda, kentsel alan ele alınırken kimlik kavramı üzerinden, infill alana yapılan parazit müdahaleler yapıları çevreye ilişkin başka mimari üretimlerin alternatif olabileceğini göstermiştir. Parazitlik kavramının tasarım üretiminde alternatif bir mekân tasarlama yaklaşımı olarak ele alınmasının mimari stüdyo sürecine birçok katkıda bulunduğu gözlemlenmiştir. Mekân tasarlama strateji olarak “parazit mimari” yaklaşımını deneyimleyen stüdyo çalışması, öğrencilerin tasarım problemini çözme süreçlerinin tamamında, tasarım alanı analizlerine dönüş yapmaya yönlendirmektedir ve bu durum sürekli kendini geriye dönük kontrol eden bir tasarım süreci doğurmaktadır.

Öğrenciler gündelik pratiğin bir parçası halindeki kent mekanlarına, taşıyıcılara en önemlisi kent ve yapı boşluklarına dair farkındalık geliştirmekte ve farklı bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Mekânı algılama, verilerin farkında olup analiz etme, ilişkileri anlayarak-bir temsil haline getirmeden soyutlayabilme, bilgiye dönüştürdükleri verileri sentezleyip örüntüleri izleyerek tasarım kararları vermede tasarıma dair yeni yollar keşfetmişlerdir. Kavramsal düşünme üzerinden mekânın çevresi ile ilişkilerini sorgulayan öğrenci, var olan kent parçasına dair alternatiflerin varlığının farkına varmış, yeni öneriler getirmiş, farklı kullanıcı profilleri belirlemiştir. Bu tasarım denemesi, var olana yeniden ve farklı bir açıdan bakıldığında üretilen alternatiflerin kentsel kimliği nasıl dönüştürdüğüne ilişkin tartışmalar üretmiştir.

Ürünleri tek yapıya indirgemekten ziyade süreç odaklı bir tasarım stratejisi belirlenmesi bilgi dönüşümü açısından önem taşımaktadır. Çalışmanın kendisi de aslında bir bilgi dönüşüm sürecinin ifadesi özelliğindedir. Dolayısıyla tasarım sürecinin kendisi bir öğrenme ortamı sunmaktadır. Mevcut kent mekânına veya bir boşluğa yerleşerek kendi varlığını oluşturabilme güdüsünün irdelenmesi fikir çalışmalarından deneysel mimari uygulamalarına kadar geniş bir yelpazede örneklerle karşılaşılmaya ve farklı örneklerin tartışılmasına olanak sağlamıştır. Bu tartışmalar öncelikle çalışma alanının araştırılması aşamasında ortaya çıkmaktadır: öğrencilere bireysel deneyimlerinden kopmadan kent belleğinin ve beraberinde onu şekillendirme aracı olarak parazitlik kavramının mekân, kent ve kullanıcı ilişkilerinin yeniden tarifinde alternatifler üretmeye olanak sağlayabileceği bu öğrenme ortamının temel kazanımlardan biridir. Bir başka deyişle mekân tasarım araçlarının, kent mekânının durumunu ve potansiyelini algılamada ve ortaya çıkarmada kullanımı söz konusudur.

Parazit mimarlık, biyoloji, mühendislik ve mimarlık disiplinlerini ortak çalışmalar yapmaya teşvik eden gelişmekte olan bir yaklaşım olarak, kendi terminolojisini ve örneklerini üretmeye devam etmektedir. Bu üretimin amacı, doğanın kendi içerisinde süregiden düzeninin örnek alınarak tasarım problemine doğadakinine benzer yanıtlar aramak ve bu sayede bulunduğu ortama uyum sağlayabilen, tüm bileşenleriyle canlı bir sistem davranışı gösteren yapıların ve dolayısıyla kentlerin tasarımını gerçekleştirmektir. Bu noktada gelişen uygulamalarla beraber ona adapte olabilen yeni nesil mimarlık profiline ulaşıldığı ve farklı disiplinlere ait kavramların mimarlık disiplinine aktarıldığı görülmektedir. Bu bağlamda dünyadan seçilen örnekler ışığında, işbirlikçi bir tasarım yaklaşımını gerektiren ve gelişme döneminde olduğu söylenebilecek parazit bakışın günden güne değişerek, deneysel ve

pratik çalışmaları ile mimarlık literatüründeki ve uygulama pratiğindeki yerini geliştireceğİ açıktır. Potansiyel kaybının önüne geçen, verim alımını artırarak yeni mekanlar yaratan, barınma ve birçok soruna kısa sürede pratik ve ekonomik özümmler sunan, mevcut olanı tekrar var eden, kullanılamayanı kullanılabilir, işlevsizi işler hale getiren, mevcuda değerkatan, fark edilmeyeni görünür kılan parazit mimarlık özümmleri değerkendirilmesi gereken pek çok imkân sunmaktadır. Bu bağlamda yapılan alan çalışması sonuçları mevcudun tekrar değerkendirilmesi ile üretken tasarım ve çözüm önerileri sunma potansiyeli bağlamında, parazitlik kavramının etkili bir araç olarak kullanılabilirliğini destekler niteliktedir.

KAYNAKLAR

1. Yeler, G. M. (2012). *Mimarlıkta Biyomorfizm*, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
2. Calvino, I. (2016). *Görünmez Kentler*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
3. Özcan N., ve Orhun D. (2014). Mimarlıkta Morfogenetik Tasarım ve Öncü Örnekler, *Mimarlık Dergisi*, 376.
4. Vitruvius, P. (2015). *Mimarlık Üzerine On Kitap*, Ankara: Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları.
5. Avcı, S. (2018). Günümüz Sanat Eğitiminde Sanat Anatomisi Dersi, *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 20, 25-37.
6. Lökçe, S. (2001). Kisho Kurokawa, *Çağdaş Dünya Mimarları Dizisi*, 15.
7. Beyaztaş, H. S. (2012). *Mimari Tasarımda Ekolojik Bağlamda Biçim Ve Doğa İlişkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
8. Dinler, S. Z. (2007). *Yükselen Mimarlıklar Ve (Yenilik Olgusu Ile İlişkisi İçinde) Getirdikleri Açılımlar*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
9. Schnier, T., Yao, X., Beale, R., Hendley, B., and Byrne, W. (2006). *Nature Inspired Creative Design – Bringing Together Ideas from Nature, Computer Science, Engineering, Art, Design*, United Kingdom: University of Birmingham.
10. Karadağ, D. (2012). Mimaride Malzeme Seçimi Ve Kullanımının Hesaplamalı Tasarım Ve Üretim Yöntemleri İle Dönüşümü, 6. *Ulusal Yapı Malzemesi Kongresi ve Sergisi Kitapçığı*, İstanbul.
11. Frazer, J. (1995). *An Evolutionary Architecture*, London: Architectural Association (Great Britain).
12. Vural S., ve Mutlu Avinç G. (2015). Doğadan Esinli Geleneksel ve Sayısal Tasarım Yöntemlerinin Yaşam Kriterlerine Göre Değerlendirilmesi, *IX. Mimarlıkta Sayısal Tasarım Ulusal Sempozyumu Kitapçığı*, İstanbul.
13. Yıldırım, S. (2013). *Urban Parasites: Re-Appropriation Of Interstitial Spaces In Architecture Through The Act Of Graffiti*. Yüksek lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
14. Yorgancıoğlu D. ve Seyman Güray T. (2018). Mimari Tasarım Eğitiminde Alternatif Yaklaşımlar: Bir Mekân Tasarımı Stratejisi Olarak “Parazit Mimari”, *Megaron*, 13(1), 144-155.

15. Kapubağlı, S. (2004). *Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma ve İstanbul Örneğinde İnfill Uygulamaların Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
16. NSW Heritage Office and RAlA NSW Chapter (2005). *Design in Context, Charter of the New Urbanism*, Parramatta: New South Wales.
17. Carlo G. D. (2001). Editorial, *Spazio e Società*, 92, 4.
18. Ay G. (2017). *Düşük Gelir Grubuna Yönelik Sosyal Konut Üretiminde Kullanıcı Katılımlı Sürecin İrdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
19. Kroll L. (1987). *An Architecture of Complexity*, Cambridge, MA: MIT Press,.
20. Torus B. (2016). Bireyselleştirilmiş Konut Plan Şemalarının Tünel Kalıp Sistemleri Kullanılarak Bilgisayar Ortamında Üretimi. Doktora Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
21. Watson, D. (2003). *Time-Saver Standards for Urban Design, Charter of the New Urbanism, Chapter 28*. New York: Mc Graw-Hill Companies.
22. Karakul, Ö. (2009). Tarihi Çevrede Koruma: Yaklaşımlar, Uygulamalar, Dosya, (14.1), 50-58.
23. Doğrusöz, N. S. (1994). *Tarihi Ve Özgün Çevrelerde Yeni Yapı Sorunu Ve 'infill' Olgusuna Farklı Yaklaşımlar*. Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
24. Güvenç, B. (1991). Kent Kimliği Üzerine Notlar, Öneriler, Örnekler, Bir Kentsel Tasarım Yarışması, *Mimarlık Dergisi*, 1,72.
25. Bülüş, E. (2017). *Infill Uygulamalarla Yer Ve Mekân Kimliğinin Değişimi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
26. İnternet: Dancing House (Dans Eden Ev). URL: <https://dokmimarlik.com/dancing-house-kivrim-kopuk/>. Son Erişim Tarihi: 15.11.2020.
27. İnternet: Centre Pompidou, Paris. URL: <https://www.arkitektuel.com/centre-pompidou/>. Son Erişim Tarihi: 26.02.2021.
28. İnternet: Parazit ofis, Moskova URL: <https://www.archdaily.com/138151/parasite-office-za-bor-architects>. Son Erişim Tarihi: 13.11.2020.
29. İnternet: Konut, Oslo. URL: <https://www.archdaily.com/208441/parkveien-5b-c-kima>. Son Erişim Tarihi: 27.01.2020.
30. İnternet: Konut, Gent. URL: <https://www.archdaily.com/216413/house-12k-dierendonck-blancke-architecten>. Son Erişim Tarihi: 27.01.2020.

31. İnternet: Business School, Londra. URL: <https://www.archdaily.com/888570/london-business-school-the-sammy-ofer-centre-sheppard-robson>. Son Erişim Tarihi: 15.11.2020.
32. İnternet: Otel, Meksika. URL: <http://livingindesignland.blogspot.com/2013/06/hostal-la-buena-vida.html>. Son Erişim Tarihi: 13.11.2020.
33. İnternet: Coffee Shop, Vietnam. URL: <https://kienviet.net/2018/08/05/quan-ca-phe-co-mat-tien-lay-cam-hung-tu-khan-mo-qua-le-house/>. Son Erişim Tarihi: 15.11.2020.
34. İnternet: Merdiven, Basel. URL: <http://www.spacesxplaces.com/basel-switzerland-architecture-city-guide/>. Son Erişim Tarihi: 15.11.2020.
35. İnternet: Ofis, Londra. URL: <https://www.cantifix.co.uk/see-the-possible/baker-street/>. Son Erişim Tarihi: 13.11.2020.
36. İnternet: Ofis, Japonya. URL: <https://www.spoon-tamago.com/2019/09/16/ginza-tenant-building/>. Son Erişim Tarihi: 26.02.2021.
37. İnternet: Okul, United States. URL: https://www.archdaily.com/920948/pratt-institute-higgins-hall-insertion-steven-holl-architects?ad_medium=gallery. Son Erişim Tarihi: 25.02.2021.
38. İnternet: Konut, Kanada. URL: <https://www.futuristarchitecture.com/68675-double-duplex-alternative-housing-models-with-brick-expressionism-and-a-dynamic-and-spatial-integration.html>. Son Erişim Tarihi: 27.02.2021.
39. İnternet: Konut, Kanada. URL: https://www.archdaily.com/917026/missing-middle-infill-housing-haeccity-studio-architecture?ad_medium=gallery. Son Erişim Tarihi: 27.02.2021
40. Bektaş, C. (2005). *Halk Yapı Sanatından Bir Örnek: Antalya Anadolu Evleri Dizisi 2*, İstanbul: Bileşim Yayınevi.
41. İnternet: Polonya. URL: <http://www.gezialesmi.com/Yazdir.asp?ID=229&SAYFA=2>. Son Erişim Tarihi: 26.02.2021.
42. İnternet: Klassis Resort hotel. Hakan, A. Yeni Türkiye'nin mimarı. URL: <http://www.radikal.com.tr/kultur/yeni-turkiyenin-mimari-1217244/>. Son Erişim Tarihi: 26.02.2021.
43. İnceoğlu, N. (1991). Özel niteliği olan çevrelerde yeni yapı sorunu; *YÜAF*, Proje no:87-BO 1-01-02. İstanbul.
44. İnternet: Boston Halk Kütüphanesi. URL: <https://www.structuremag.org/?p=13629>. Son Erişim Tarihi: 26.02.2021.
45. İnternet: Yansıma, Misuri. URL: <http://www.twincitiesdailyphoto.com/2008/09/saint-louismissourioldcourthouse.html>. Son Erişim Tarihi: 28.02.2021.

46. İnternet: Ulusal Müze Diyalog Merkezi, Polonya. URL: <https://www.arkitera.com/wp-content/uploads/2019/10/35.jpg>. Son Erişim Tarihi: 28.02.2021.
47. Brolin, B. C. (1980). *Architecture in context : fitting new buildings with old*. New York: Van Nostrand Reinhold.
48. İnternet: Le Grand Louvre, Fransa. URL: <https://www.arkitektuel.com/le-grand-louvre/>. Son Erişim Tarihi: 28.02.2021.
49. İnternet: Pompidou Merkezi, Fransa. URL: <https://www.arkitektuel.com/centre-pompidou/>. Son Erişim Tarihi: 28.02.2021.
50. İnternet: Icomos. URL: <http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Icomostuzukleri&dil=tr>. Son Erişim Tarihi: 28.02.2021.
51. The Scottish Government (2010). *New Design in Historic Settings; Historic Scotland*. Glasgow: Shettleston Housing Association Offices.
52. Helen Lardner Conservation & Design Pty Ltd. (2006). *Guidelines for Infill Development in Heritage Areas, Hobsons Bay City Council*. Australia: Hobsons Bay.
53. Yavuz, A. Ö. (2011). *Çağdaş Konut Örneklerinin Morfolojik Analizi Ve İşlemsel Tasarım Ortamında Üretimine Yönelik Kavramsal Ve Deneysel Bir Model Önerisi*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
54. Roudavski, S. (2009). Towards Morphogenesis in Architecture, *International Journal of Architectural Computing*, 07, 345-374.
55. Hensel M., Menges A., and Weinstock M. (2004). *Emergence: Morphogenetic Design Strategies, Architectural Design*, New York: John Wiley & Sons, Ltd.
56. Ahmar, S. A. S. E. (2011). *Biomimicry As A Tool For Sustainable Architectural Design, Towards Morphogenetic Architecture*, Master's Thesis, Graduate School Faculty of Engineering, Alexandria University, Egypt.
57. Elshtwei, A. (2018). *Computational Generative Design With Biomimicry Towards Morphogenesis In Digital Architecture*, Master's Thesis, The Graduate School of Natural And Applied Sciences of Çankaya University, Ankara.
58. Üstün Demirkaya, F., ve Maçka Kalfa, S. (2017). *Biyolojik Yaşam Şeklinden Mimari Ürüne: Konak Binada Parazitik Mimari, Fen, Matematik, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Araştırmaları*, Konya: Çizgi Kitabevi.
59. İnternet: Pit, M., Stellar K., and Strength, G. (2017). *Parasitic Architecture*. URL: <https://www.scribd.com/doc/100148621/Grossform-Architecture-Research>. Son Erişim Tarihi: 28.02.2021.
60. Akgün Gültekin, A., and Birer, E. (2019). *Emancipating Urban Interventions/ Kamusal Alanda Özgürleştirici Müdahaleler: Parazit Mekanlar*, *Kent Akademisi*, 12(40), 729-738.

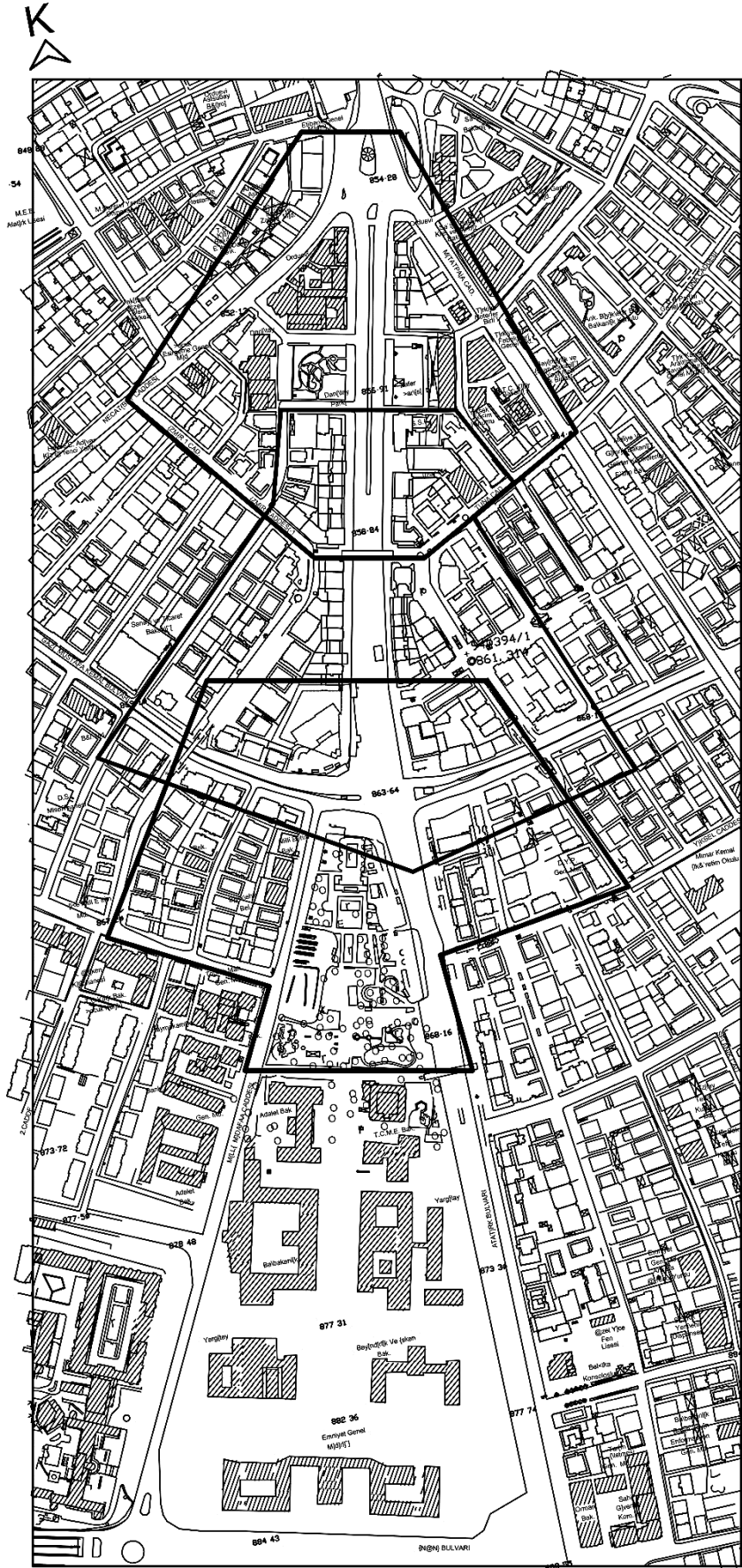
61. İnternet: Yarışma sloganını içerir poster. URL: <https://competitions.uni.xyz/parasitic-architecture/info/about>. Son Erişim Tarihi: 28.02.2021.
62. İnternet: Yarışma poster. URL: <http://mateuszmastalski.pl/?p=216>. Son Erişim Tarihi: 15.11.2020.
63. İnternet: Bilginin işlenme süreci. URL: <https://ceaksan.com/tr/veri-enformasyon-ve-bilgi>. Son Erişim Tarihi: 15.11.2020.
64. İnternet: Veri - bilgi dönüşümü. URL: <https://itunesu-assets.itunes.apple.com/itunes-assets/CobaltPublic6/v4/ba/e1/b6/bae1b658-40cc-8ce0-064d-c6a136ba4780/7b5cb1f2e267b6fbc675a019a400526fc948f4017c0fbc343f31ad3d14df4f6e-22684032136.pdf>. Son Erişim Tarihi: 15.11.2020.
65. Pallasmaa, J. (2011). *Tenin Gözleri: Mimarlık ve Duyular*, İstanbul: YEM Yayınları.
66. Botton, A. d. (2007). *Mutluluğun Mimarisi*, İstanbul: SEL Yayıncılık.
67. Erdem, P. (2019). Dijital Kültür Ortamında Belleğin Durumu, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 48, 529-545.
68. Subrt J. and Valisova, A. (2012). New Media and the Educational Process: The Problem of Time and Memory, *Proceedings of 11th WSEAS International Conference on Education and Educational Technology*, Singapore City: Singapore.
69. Norberg-Schulz, C. (1980). *Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture*, New York: Rizzoli.
70. Ünlü, T. S. (2017): Kent Kimliğinin Oluşumunda Kentsel Bellek ve Kentsel Mekan İlişkisi: Mersin Örneği, *Planlama*, 27(1), 75-93.
71. Lynch, K. (2016). *Kent İmgesi*, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
72. Perce, G. (2017). *Mekan Feşmekan*, İstanbul: Everest Yayınları.
73. Hays, K. M. (1984). Critical Architecture: Between Culture and Form, *Perspecta Journal*, 21,14-29.
74. Weinstock, M. (2006). Self-Organization and The Structural Dynamics of Plants, *Architectural Design Magazine*, 76, 26-33.
75. Karaçay, T. (2004, 21-24 Eylül). *Determinizm ve Kaos*. Mantık, Matematik ve Felsefe II. Ulusal Sempozyumunda sunuldu, Assos.
76. Kuran, İ. (2018). *Biyoteknolojinin Entegrasyonu İle Beden-Mekân Etkileşiminin Yeniden Ele Alınması*, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
77. Oxman, N. (2013). Towards a Material Ecology, *Proceedings of the 32nd Annual Conference of the Association for Computer Aided Design in Architecture (ACADIA)*, San Francisco: Keynote Essays. 18-21.

78. Hensel, M. (2004). Towards Self-Organisational and Multiple-Performance Capacity in Architecture, *Architectural Design*, 74,3.
79. El-Zeiny, R. M. A. (2012). *Biomimicry as a Problem Solving Methodology*, Bangkok: ASEAN Conference on Environment-Behaviour Studies.
80. Oxman, R. (2010). Morphogenesis in the Theory and Methodology Of Digital Tectonics, *Journal Of The International Association For Shell And Spatial Structures*, 51(3), 195-207.
81. Leach, N. (2009). Digital Morphogenesis, *Architectural Design*, 79(1), 32-37.
82. Hensel M., Menges A., and Weinstock M. (2006). Techniques and Technologies in Morphogenetic Design, *Architectural Design*, 4(74), 3.
83. Kolarevic, B. (2003). *Architecture In The Digital Age*, New York: Spon Press.
84. Turan, B. O. (2009). *Dijital Tasarım Sürecinin Geleneksel Tasarım Stüdyosuna Etkileri*, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
85. Grobman Y. J., and Ron R. (2011). Digital Form Finding, *Proceedings of Education and Research in Computer Aided Architectural Design in Europe*, University of Ljubljana: Slovenia.
86. Hensel M., Menges A., and Sunguroğlu D. (2008). Material Performance, *Architectural Design*, 78,2.
87. İnternet: İçmeli, B. M. Digital Morphogenesis in Architectural Design. URL: www.academia.edu. Son Erişim Tarihi: 13.05.2021.
88. İnternet: Eilouti, B. H. (2012). Knowledge Recycling and Transformation in Design. URL: <https://www.intechopen.com/>. Son Erişim Tarihi: 13.05.2021.
89. The Housing Partnership (2003). *Filling in the Spaces: Ten Essentials for Successful Urban Infill Housing*, Washington: Washington Association of Realtors.
90. İnternet: Infill And Alterations to Non-Historic Houses, Chapter 6, Design Guidelines for Historic Districts in Anderson, South Carolina. 79-90. URL: <https://www.sanjoseca.gov/home/showpublisheddocument?id=24137>. Son Erişim Tarihi: 18.03.2021.
91. Cohen, N., and Robbins, P. (2011). *Green Cities: An A-to-Z Guide, Infill Development*, Thousand Oaks: SAGE Publications. 272-274.
92. Mamati, F. T. (2018). *Mekânsal deneyim ve düşüncede yaratıcılık: parazitlenme*, Yüksek Lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
93. İnternet: Icomos. URL: <http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Icomostuzukleri&dil=tr>. Son Erişim Tarihi: 18.03.2021.

94. Tokcan, H. (2015). *Bilginin Üretimi Ve Kullanımı Açısından Bilgi Yönetimi: Üniversitede Akademik Yöneticilerin Bilgi Yönetimi Algıları Üzerine Bir Uygulama*. Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
95. İnternet: Biyomimikri. URL: <https://biomimicry.net/thebuzz/resources/biomimicry-designlens/>. Son Erişim Tarihi: 18.11.2020.
96. Karaçalı Annepçioğlu H. ve Kurt, C. (2019). Bellek ve Sanat İlişkisi: Canan Tolon ve Sarkis Zabunyan, *Art-Sanat*, 12, 223-241.
97. Şenyiğit, Ö. (2019). *Mimarlık Gündeminde Güncel Bir Tasarım Yaklaşımı Parazit Mimarlık*, Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi, 35-44.
98. Bozkurt, A. (2014). Ağ Toplumu ve Bilgi, *Türk Kütüphaneciliği*, 28(4), 510-525.

EKLER

EK-1. Kızılay üzerinde belirlenen çalışma bölgeleri gösterir harita

EK-3. Örnek olarak 26 numaralı çalışmanın paftaları

GAZİ ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ

M1022 MİMARİ PROJE II KONSEPT PAFTASI

KENTSEL TANİŞMA MERKEZİ

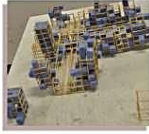
KULLANIM SÜRELERİ ANALİZ VE GELİŞİM

Analiz, mekanların halk tarafından kullanılma sürelerine göre oluşturuldu. Renklere göre süreler ifade edildi. Grup maketleri sürecinde grid üzerinden strafor ile çalışıldı.

1. HAFTA

2. HAFTA

3. HAFTA

4. HAFTA

ÇALIŞMA BÖLGESİ

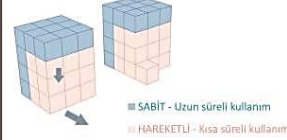

Proje alanı turistler için oldukça ilgi çekici olan Kızılay meydanı olarak seçildi, meydan turistlerin hareketi üzerinden yeniden tasarlandı. Alan daha rahat kullanabilmek adına kareleştirildi. Metro ve meydan birleştirildi, Kızılay AVM ile Yapı Kredi binası doğrultusunda ve Kızılay Avm ile Güvenpark doğrultusunda akslar oluşturuldu. Bu akslar meydan üzerindeki yaya geçitlerinin duvar gibi davranmasıyla ifade edilmektedir. Duvarlar kendi içerisinde katlanarak kente ilk kez gelenler için rota oluşturmaktadır.

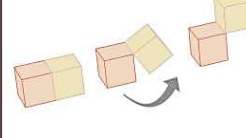
PROJE OLUŞUM AŞAMALARI

BİNA MODELİ

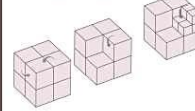
Projenin ilk haftalarında hareketi açıklamak adına bina içerisinde süreler göre sabit ve hareketli mekanlar belirlendi. Yatayda boşluklar yaratıldı ve kullanım süreleri analizi makette daha iyi işlendi.

MENTEŞE FİKRİ

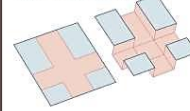
Kullanılan bu fikir hareket ettiren küpün yönünü değiştirebilmesi ile menteşe fikrine dönüşü ve kente ilk kez gelen insanların rotasını oluşturmada kullanıldı.

KATLAMA FİKRİ

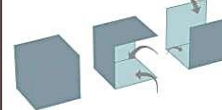
Proje devamında binalarda dolu boş ilişkisini daha iyi anlatan katlama fikri oluştu ve kente ilk kez gelen insanların meydanında gezdiği, dokunduğu yerler katlanarak projenin ilk aşamasındaki soyutlama dili keşfedildi.

ARAZİDE KATLAMA

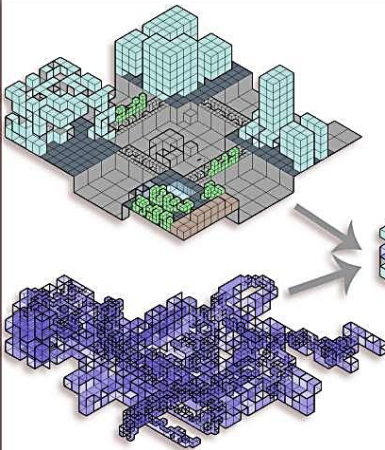
Arazi soyutlama dili de katlama fikrinin yüzeyler üzerinden katlanmasıyla oluştu ve meydan ile metro birleştirilerek yeni bir meydan tasarımı yapıldı.

ROTADA KATLAMA

Kente ilk kez gelen insanların rotaları, katlama yönteminin yanında küpün belirli yüzeylerinin geçiş sağlamak adına içe doğru katlanmasıyla veya açılmasıyla oluşturuldu.

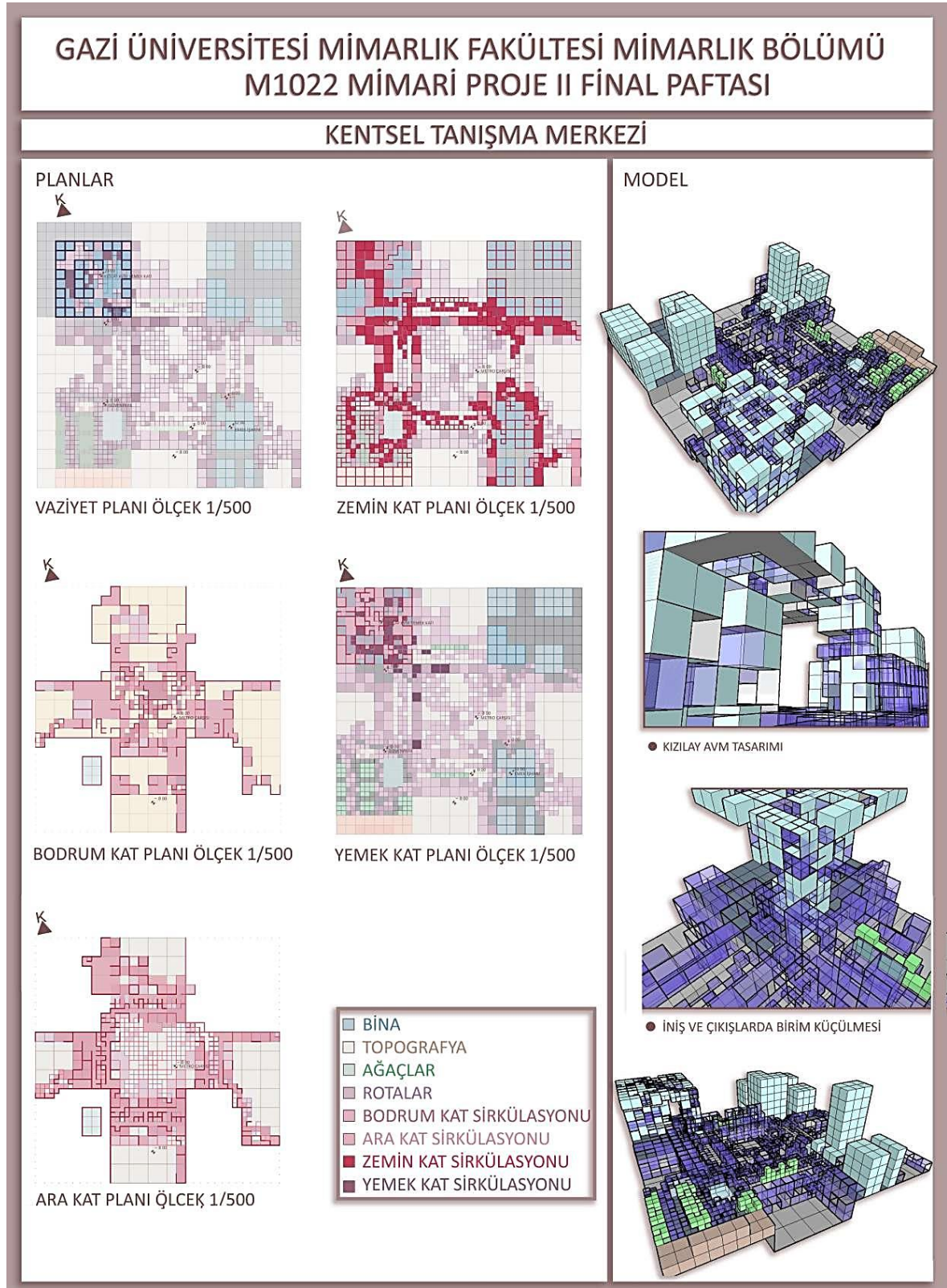
MODEL AŞAMALARI

Projenin ilk kısmında kente ilk kez gelenlerin nerelere gidebileceği analiz edilerek, bu insanların mekanları kullanımını temsil eden katlamalar yapıldı. Bu katlamalar yüzey üzerinden gerçekleşirken insanların meydana gelen hareketine göre seçilen bölgede dokunulan yerler boşaltıldı. Katlamalar genel olarak Kızılay Avm, kafeler, Güvenpark gibi insanların yoğun bulunduğu ve yeni gelenlerin dikkatini çeken yerlerde sıklaştırmaktadır.

Projenin ileriki aşamasında insanların yoğunlaştığı metro giriş çıkışları ve Kızılay Avm yemek katı gibi mekanlarda rota birimi küçültülerek ve sıklaştırılarak insan geçişleri ifade edildi. Büyük birimler sergi ekanları olarak kullanılırken küçük birimler danışma birimi olarak tanımlandı. Projenin son hali ile de kenti anlatan bir kentsel tanışma merkezi tasarlandı.

EK-3. (devam) Örnek olarak 26 numaralı çalışmanın paftaları

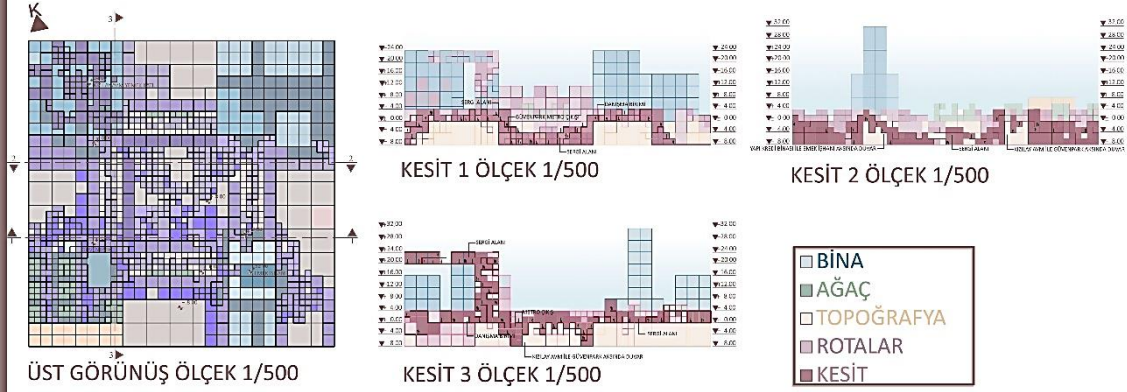

EK-3. (devam) Örnek olarak 26 numaralı çalışmanın paftaları

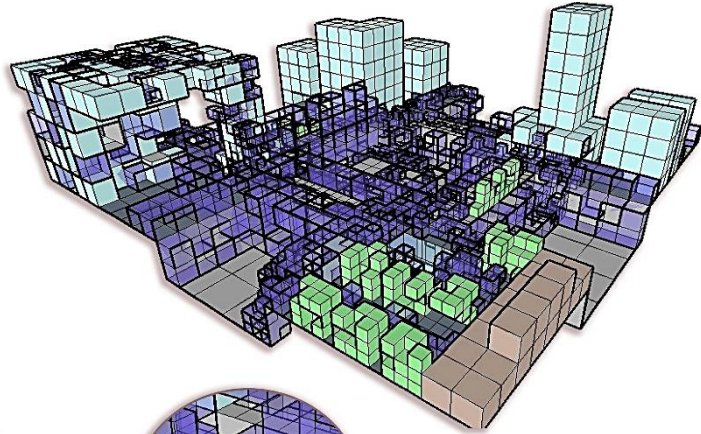
GAZİ ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ M1022 MİMARİ PROJE II FİNAL PAFTASI

KENTSEL TANIŞMA MERKEZİ

KESİTLER VE GÖRÜNÜŞLER

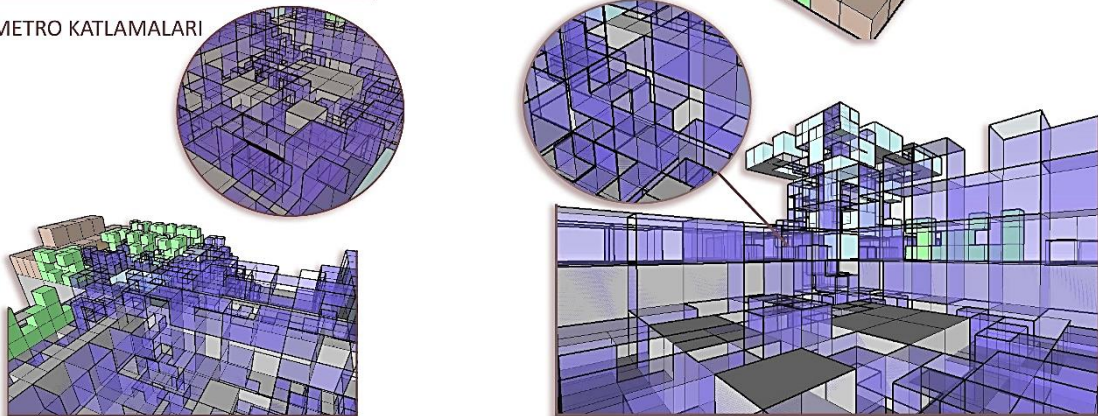
MODEL

ÖN GÖRÜNÜŞ ÖLÇEK 1/500

SOL YAN GÖRÜNÜŞ ÖLÇEK 1/500

METRO KATLAMALARI

GAZİ GELECEKTİR..